

**မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးစကားများအတွင်းရှိ ပုံစံတူ
အပြိုင်အဖွဲ့များ
နိုးနိုင် ^၁**

စာတမ်းအကျဉ်း

ဘာသာစကားတိုင်းတွင် စကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများရှိပြီး ယင်းတို့သည် လူမျိုးတစ်မျိုးစီ၏ ကိုးကွယ် ယုံကြည်မှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံများကို အခြေခံ၍ လူမှုဆက်ဆံရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် အလေ့အထများအရ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများသည် မြန်မာဘာသာစကား၏ ပြောဟန်နှင့် ရေးဟန်တွင် အထူးထင်ရှားပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများအတွင်းရှိ အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံများကို ရေးဟန်ရှုထောင့်မှ တင်ပြထားပါသည်။ ဤသို့တင်ပြရာ၌ မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများကို ရေးဟန်ပညာလာ အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံ (၈)မျိုးဖြင့် ချိန်ထိုးလေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဤလေ့လာမှုသည် စာပေနှင့် ဘာသာစကား ဆက်စပ်လေ့လာမှုနယ်ပယ်အတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ။ ။ အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံ၊ စကားပုံ၊ ဆိုရိုး၊ ရေးဟန်၊ ရေးဟန်ပညာ

နိဒါန်း

ဤသုတေသနစာတမ်းသည် မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများအတွင်းတွင် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ ပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့များ ပါရှိမှုကို ခွဲခြမ်းစိစစ်သောနည်းဖြင့် ဖော်ထုတ်တင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ရှေးဦးစွာပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့၏ သဘောသဘာဝကို မိတ်ဆက်တင်ပြခြင်း၊ ယင်းနောက် စကားပုံနှင့် ဆိုရိုး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် စကားပုံနှင့် ဆိုရိုး၏ ရေးဟန်တစ်ခုဖြစ်သော အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံများကို သုတေသနပြု လေ့လာစိစစ်ဖော်ပြခြင်းဟူ၍ အဆင့်ဆင့်တင်ပြသွားပါမည်။ ဤသို့တင်ပြရာ၌ ရေးဟန်ပညာမှ အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံ(၈)မျိုးဖြစ်သည့် အစနှင့်အဆုံး ပြောင်းပြန်ထပ်ခြင်း၊ အကြောင်းအရာတူ ယှဉ်တွဲဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ဆန့်ကျင်ဘက်အနက် ယှဉ်ခြင်း၊ အကြောင်းအရာဖြည့်စွက်ခြင်း၊ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းရှင်းဖွဲ့ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့်ပြောခြင်း၊ အဓိပ္ပာယ်မြှင့်၍ဖွဲ့ခြင်း၊ ပုံစံတူထပ်၍ပြောခြင်းဟူသော ပုံစံတူအမျိုးအစားများဖြင့် ချိန်ထိုးလေ့လာစိစစ်တင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

^၁ ဒေါက်တာ ၊ ပါမောက္ခ (ဌာနမှူး)၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းတက္ကသိုလ်

၁။ ပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့. (Parallelism)

ပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့ဟူသည် စာရေးသူ၏အတတ်ပညာပြယုဂ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ပုံစံတူစကားလုံးများ၊ ပုဒ်များ၊ ဝါကျခွဲများ၊ ဝါကျများကို အကြောင်းအရာအရ နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအားဖြင့် တစ်ဖက်တစ်ချက်စီ၌ နေရာချထား၍ တူညီသည့်ပုံသဏ္ဍာန်များဖြစ်ပေါ်စေခြင်းကို ဆိုလိုကြောင်း မော်နာနှင့် ရှိုက်ချ်တို့က ဆိုပါသည်။ (Morner & Rauch, 1998,161)

ကေသီဝေးလစ်ကမူ အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံဆိုသည်မှာ အလင်္ကာစွမ်းရည်အမျိုးအစားတစ်ခုဖြစ်ပြီး ဟန်ချက်ညီမှုပေါ်တွင် မူတည်သည်ဟုဆိုပါသည်။ ဟန်ချက်ညီမှုဆိုသည်မှာ ပုဒ်များ၊ ဝါကျခွဲများ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံထပ်တူကျနေခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ (Wales, 2001,283)

သာကေအားဖြင့် သားရေပေါ်အိပ် သားရေနားစားဟူသော စကားပုံတွင် “သားရေ” ဟူသော နာမ်ပုဒ် (၂)ခုကို ပုံစံတူအောင် ထပ်ကာပြောခြင်းမျိုးပင်ဖြစ်ပါသည်။

ဂျက်ဖရီလီချ် (၁၉၈၉)က ‘ထင်သာမြင်သာသော ဟန်ချက်ညီညီဖွဲ့စည်းမှု’ဟု ဆိုပါသည်။ အထူးသဖြင့် လီချ်က ပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့များသည် ဗျည်းသံတူခြင်းအခြားသော အသံပုံစံ တူများ ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟုဆိုပါသည်။ (Leech, 1989, 62)

သာကေအားဖြင့်

- (၁) လှေဦး စို စို၊ လှေဦး ခြောက် ခြောက်
- (၂) ကိုယ်ကကျူး၊ ကိုယ့်ဒူးမယုံရ
- (၃) ရွာဘုရား၊ ရွာသားမရိုသေ
- (၄) အချိုရှာ၊ သကာတွေ့

အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံကို ဂျက်ကော့ဆန်က ကဗျာဆန်သော ဘာသာစကားဟုဆိုပြီး လီချ်ကမူ ပုံစံတူကျ အနိမ့်အမြင့်အတက်အကျအသံများ ပါဝင်သည့် နရီ(စည်းဝါး)များပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။(Wales, 2001, 284)

ပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့များသည်စာပေဆိုင်ရာကြန်အင်လက္ခဏာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ထူးခြားချက်မှာ ယင်းအဖွဲ့တွင်ပါဝင်သော စကားလုံးများ၊ ပုဒ်များသည် အဖွဲ့တွင်ပါဝင်သော စကားလုံးများ၊ ပုဒ်များသည် အဖွဲ့အတွင်း၌ လင်းလက်သော ပုံသဏ္ဍာန်များ အဖြစ် ရပ်တည်နေလေ့ရှိပြီး အခြားသောပုံမှန်အရေးအဖွဲ့များ ထက်လည်း ထူးခြားနေတတ် ပါသည်။ ထို့အတွက် စာဖတ်သူက ချက်ချင်းသတိပြုမိနိုင်သည့် အပြင် ထိုဖော်ပြချက်ကိုလည်း စိတ်ထဲ၌ ထာဝရစွဲမြဲသွားစေနိုင်သည်ဟု ဆရာမောင်ခင်မင် (ခနဖြူ)က ဆိုပါသည်။ (ခင်မင်၊ မောင်၊ ၁၉၉၇၊ ၉၃)

မြန်မာဘာသာစကားနှင့်စာပေတွင် လှပသောပုံစံတူအဖွဲ့များစွာကို သုံးလေ့ရှိကြောင်း သတိပြုမိနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ပုံစံတူအဖွဲ့များကို နေရာတကာတွင် သုံးရန်လည်း မသင့်တော်ပါ။အကယ်၍ စာရေးဆရာသည် ပုံစံတူအဖွဲ့များကို လိုအပ်သည်ထက် ပို၍ရေးသားပါက စာဖတ်သူအတွက် မကြာခင်ပြီးငွေ့သွားဖွယ်ရာရှိပါသည်။လိုအပ်သည့်အခါ၌ ထင်သာမြင်သာ ဖြစ်အောင် သုံးခြင်းသည်သာလျှင် ထိရောက်သော ရေးဟန်တစ်ခုဟု ဆိုရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂။ မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုး (Myanmar Proverbs & Sayings)

စကားပုံနှင့်ဆိုရိုးများသည် လူတို့၏ အတွေးအခေါ်၊ လူနေမှုစရိုက်နှင့် အပြောအဆိုတို့ကို ညွှန်ပြနေလေ့ရှိပါသည်။ ဘာသာစကားတိုင်းတွင် စကားပုံနှင့်ဆိုရိုးများရှိပြီး လူမျိုးအလိုက် ယုံကြည်မှု၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ လူမှုဆက်ဆံရေးနှင့် အတွေးအမြင်တို့အပေါ်တွင်မူတည်၍ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။

စကားပုံနှင့် ဆိုရိုးစကားသည် သာမန်အားဖြင့် တူညီသည်ဟုထင်ရသော်လည်း အခြေခံအားဖြင့် ကွဲပြားမှုရှိပါသည်။ စကားပုံများသည် တူညီမှုအပေါ်တွင် ပုံခိုင်းပြောဆိုခြင်း ဖြစ်ပြီး ပုံခိုင်းမှုသည် အဓိကသောချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ စကားပုံများကိုအရေးတွင်ရော အပြော တွင်ပါ သုံးလေ့ရှိကြသည် “ဆိုသလိုဖြစ်နေပြီ”ဟူသော စကားမျိုးဖြင့် ပြောတတ်ကြပါသည်။ (Hla Pe, 1962,12) သာမန်အားဖြင့် “မင်းတို့ကတော့ နွားကွဲရင်ကျားကိုက်ဆိုသလို ဖြစ်နေပြီ”ဟု ပြောပုံမျိုး ဖြစ်သည်။

ဆိုရိုးစကားများမှာမူ သက်ကြီးရွယ်အိုများနှင့် ပညာရှိတို့က နောင်လာနောက်သားများ မှတ်ယူကြစေရန်ဆုံးမအသိပေးထားသည့်အစဉ်အဆက်ပြောစကားများဖြစ်ပါသည်။(မေမာကြည် ၂၀၀၈၊ ၂။) ဆိုရိုးစကားများသည် လူမျိုးအလိုက် လူမှုရေး၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ ပထဝီအနေအထား၊ ရာသီ ၂တု၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ စသည်တို့ကို မပျောက်ပျက်ရအောင် “ဆိုရိုး”များအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ထားရှိခြင်းဖြစ်ရာ တန်ဖိုးရှိလှသောယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်တစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။

စကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများ၏ သက်တမ်းသည်ထင်ထားသည်ထက်ပိုမိုရှည်ကြာနိုင်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပြီး အရေးမှတ်တမ်းထက်လည်း များစွာစောနိုင်ပါသေးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ အေဒီ ၁၂ ရာစုလောက်ကပင် အရေးအသား၌ စတင်ထည့်သွင်းရေးသားနေပြီဟု ဆရာကြီး ဒေါက်တာ လှဖေ ကဆိုပါသည်။ (Hla Pe, 1962,10)

စကားပုံနှင့် ဆိုရိုးကို မြန်မာစာပေတွင်သာမက နေ့စဉ်သုံးစကားများတွင်ပင် မြောက် မြားစွာတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ စာပေတွင်စကားပြေရော၊ ကဗျာတွင်ပါ ပါဝင်လေ့ရှိပြီးဂုဏ်းစာဆို များ၏ ရှင်ဘုရင်သို့ရေးသားဆက်သွင်းသော ဆုံးမစာများ၊ မေတ္တာစာများတွင် အဓိကအချက် အနေဖြင့် ပါဝင်တတ်ကြပါသည်။

အလားတူမြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့အပြား၊ တောရောမြို့ပါမကျန် စကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများကို ပုံမှန်အသုံးတစ်ခုအနေဖြင့် နေ့စဉ်ပြောဆိုသုံးစွဲနေကြကြောင်းတွေ့နိုင်ပါသည်။ မြန်မာစာအဖွဲ့ က ထုတ်ဝေသော မြန်မာစကားပုံစာအုပ်တွင် စကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများသည် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ အတွေးအခေါ်များကို ဖော်ထုတ်ပြသရုံမက စာပေဖွံ့ဖြိုးမှုကိုပါ ပြသရာရောက် သည်ဟုဆိုပါသည်။ (မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၁၉၉၀၊ ၅) ထို့အတွက်ကြောင့် စကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများကို မပျောက်မပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။

၃။ မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများအတွင်းရှိ ပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့များ

မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများသည် အလွန်စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသည့်အပြင် ရွတ်ဆိုရလည်း လွယ်ကူပါသည်။ မြန်မာရေးလူကြီးများနှင့် ပညာရှင်များသည် ဆိုင်ရာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများ ကို ဖန်တီးခဲ့ကြပြီး ထိုစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအရ အကြောင်းအရာရော အနက် အဓိပ္ပာယ်ပါ ထူးခြားလေးနက်မှုရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ဤစာတမ်းသည်မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများအတွင်းရှိ အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံများကိုရေးဟန် ပညာရှင်ထောင့်မှ ဖော်ထုတ်တင်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံသဘောအရပုံစံတူအဖွဲ့ (၈)မျိုးရှိပြီး မြန်မာစကားပုံနှင့်ဆိုရိုးများသည် အဓိပ္ပာယ်အရရော၊ သဒ္ဒါအရပါမည်သို့ဖွဲ့ယှက် တည်ရှိနေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ အောက်တွင် ပုံစံတူအဖွဲ့ (၈)မျိုးဖြင့် စကားပုံ နှင့် ဆိုရိုးများကို ချိန်ထိုးလေ့လာတင်ပြသွားပါမည်။

၃.၁။ အစနှင့် အဆုံးပြောင်းပြန်ထပ်ခြင်း (Chiasmic Parallelism/Antistrophe)

အစနှင့်အဆုံးပြောင်းပြန်ထပ်ခြင်းသည်ရှေ့စကားလုံးနှင့် နောက်စကားလုံးများကိုအပြန်အလှန် ရေးဖွဲ့ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ဤအဖွဲ့သည် သဒ္ဒါအစိတ်အပိုင်းများ၏ ပြောင်းပြန်အစဉ်ဖြစ်ခြင်း

သဘောမျိုးဖြစ်ပြီး မှန်ကိုကြည့်၍ မြင်ရသော ထင်ဟပ်ချက်မျိုးဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြပါသည်။
သာဓကအားဖြင့် a b c d ကို d c b a ဟု ပြန်ဖွဲ့ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။

သာဓက-

အစာ လည်း ဆေး၊ ဆေး လည်း အစာ
ချစ်တိုင်းမညား၊ ညားတိုင်းမချစ်
မရှိလို့ မလှူ၊ မလှူလို့ မရှိ
လူပြောမသန်၊ လူသန်မပြော

၃.၂။ အကြောင်းအရာတူယှဉ်တွဲစည်းခြင်း (Synonymic - Synonymous Parallelism)

အကြောင်းအရာတူဖွဲ့စည်းသော ပုံစံတူအဖွဲ့သည် အဓိပ္ပာယ်ဆိုင်ရာအပြိုင်အဖွဲ့ပင်ဖြစ်ပါသည်။
အဖွဲ့နှစ်ခုတွင် ပထမအဖွဲ့နှင့် ဒုတိယအဖွဲ့သည် အဓိပ္ပာယ်တူဖြစ်သကဲ့သို့ ပထမအဖွဲ့ဖြင့်
ထပ်ကြော၍ဖွဲ့စည်းထားခြင်းမျိုးပင်ဖြစ်ပါသည်။ အဖွဲ့နှစ်ခုသည် အကြောင်းအရာနှစ်ခုဖြစ်သော်
လည်း အခြေခံအဓိပ္ပာယ်မှာ အတူတူပင်ဖြစ်ပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် “အမိမဲ့သား၊ ရေနည်းငါး”
ဟူသော စကားပုံတွင် အမိမဲ့သောသားနှင့် ရေနည်းသောငါးတို့၏ အခြေခံအဓိပ္ပာယ်မှာ အတူတူ
ပင် ဖြစ်ပါသည်။

အမိမဲ့သားသည် ဘဝတွင်ရပ်တည်ရန် ခက်ခဲသကဲ့သို့ ရေနည်းရာ နေရာတွင်ရှိသော
ငါးသည်လည်း အသက်ရှင်ရပ်တည်ရန် ခက်ခဲပါသည်။ ထိုအဖွဲ့နှစ်ခုစလုံးသည် အဓိပ္ပာယ်
ဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်မှုရှိပြီး ယင်းတို့သည်ကြောင်းတူသံကွဲများလည်းဖြစ်ပါသည်။

အလားတူ “လင်နဲ့မယား၊ လျှာနဲ့သွား” ဟူသော စကားပုံတွင် ‘သွား’သည် ‘လျှာ’ကို
မကြာခဏကိုက်မိသကဲ့သို့ လင်နှင့်မယားသည်လည်း မရှောင်လွှဲနိုင်ဘဲ မကြာခဏပဋိပက္ခဖြစ်
တတ်ကြပါသည်။ လင်နှင့်မယားသည် လျှာနှင့်သွားကဲ့သို့ပင်ဖြစ်တတ်ကြပုံကိုအကြောင်းအရာ
တူနှစ်ခုဖြင့် ယှဉ်တွဲစည်းထားခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

သာဓက-

မမှားသောရှေ့နေ၊ မသေသောဆေးသမား
အသွားမတော်တစ်လှမ်း၊ အစားမတော်တစ်လုတ်
လှိုင်းကြီးလှေအောက်၊ တောင်ကြီးဖဝါးအောက်

၃.၃။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်ယှဉ်ခြင်း (Antithetical Parallelism)

ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်နှစ်ခုကို ယှဉ်၍ဖွဲ့သော အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံတွင် ဒုတိယစကားစုသည် ပထမ
စကားစု၏အနက်ကို ဆန့်ကျင်၍ဖွဲ့သော အဖွဲ့မျိုးဖြစ်သည်။

မြန်မာဆိုရိုးစကားတစ်ခုဖြစ်သည့် “အလျင်လို၊ အနှေးဖြစ်” ဟူသောအဖွဲ့တွင် ပထမ
စကားစုနှင့် ဒုတိယစကားစုတို့တွင်ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်သဘောများပါဝင်နေကြောင်းတွေ့ရပါ
သည်။ အလားတူ “အလိုကြီး အရနည်း” ဟူသော စကားပုံတွင် အလိုဆန္ဒကြီးမားခြင်းနှင့်
အရနည်းပါးခြင်း တို့ကို ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ် ယှဉ်တွဲဖွဲ့ထားကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

အခြားသော ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်အဖြစ် ယှဉ်တွဲ၍ ဖွဲ့သော အပြိုင်အဖွဲ့သာဓက
များမှာ-

- ယုန်တောင်ပြေး၊ ခွေးမြောက်လိုက်
- ခုရှုပ်မှ နောင်ရှင်း
- ကျောပူမှ ဝမ်းအေး
- မုန်းလျှင်အပြစ်၊ ချစ်လျှင်အကျိုး

စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

၃၂၄။ အကြောင်းအရာ ဖြည့်စွက်ခြင်း (Synthetic Parallelism)

အကြောင်းအရာဖြည့်စွက်၍ ဖွဲ့သောပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့သည်စာဖတ်သူ၏အတွေးကို တိုးပွားစေသော အဖွဲ့မျိုးဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယစကားစုသည် ပထမစကားစုကို ဖြည့်စွက်ထောက်ကူကာ ပထမစကားစု၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပိုမိုလေးနက်ပြည့်စုံစေခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ သာဓကအားဖြင့်-

- မယားသေက အစားရ၏ (က)
- မိဘသေက အစားမရ (ခ)

မယားသေသွားသောသူသည် နောက်ဇနီးမယားတစ်ယောက်ဖြင့် အစားထိုးနိုင်သော်လည်းမိဘသေသွားပါက နောက်ထပ်အစားမထိုးနိုင်ကြောင်းကို ဖြည့်စွက်ဖွဲ့စည်းပုံဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အဖွဲ့ပါ ပထမစကားစုသည် စာဖတ်သူအတွက် ပြီးပြည့်စုံသော အတွေးကို မပေးနိုင်ပါ။ ဒုတိယစကားစုဖြင့် ဖြည့်စွက်၍ အတွေးကို ပြည့်စုံစေပါသည်။

အောက်တွင် ဖြည့်စွက်အကြောင်းအရာများဖြင့် ဖွဲ့စည်းသောအပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံများကို သာဓကပြအပ်ပါသည်။

- ညောင်သီးလည်းစား (က)
- လေးသံလည်းနားထောင် (ခ)
- ဘုရားမှတ်လို့ ကိုးကွယ်ပါ (က)
- ဖွတ်ထွက်မှ တောင်ပို့မှန်းသိ (ခ)

၃၂၅။ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းရှင်းဖွဲ့ခြင်း (Clarification Parallelism)

အဓိပ္ပာယ်ရှင်းရှင်းဖွဲ့ခြင်းပုံစံတွင် စကားစုနှစ်ခုကို ယှဉ်တွဲဖွဲ့ခြင်းဖြင့် ပိုမိုရှင်းလင်းသော အဓိပ္ပာယ် အဖြစ်ရောက်စေသည့် အဖွဲ့မျိုးဖြစ်ပါသည်။ အကျိုးကြောင့် အကြောင်းဖြစ်ရပ်ကို စကားစုနှစ်ခုဖြင့် ဖော်ပြ၍ ကျိုးကြောင်းသင့်ရှင်းလင်းစေသော အဖွဲ့မျိုးဖြစ်ပါသည်။

အချို့သောမြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများမှာနားလည်ရလွယ်ကူသောအဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းသည့် အဖွဲ့ပုံစံများဖြစ်ပါသည်။အကျိုးနှင့်အကြောင်းကို ယှဉ်တွဲဖွဲ့ထားသဖြင့် စာရေးသူဆိုလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ကို လူတိုင်းနားလည်နိုင်ပါသည်။

- သာဓက-
- ခေါင်ကမလုံလျှင် တံစက်မြိတ်လည်းမလုံ။
 - ပုစွန်ဆိတ်ငယ်သော်လည်း ပင်လယ်ကူးနိုင်သည်။
 - နွားတစ်ဖက်ကောင်းသော်လည်း ချောင်းမတက်နိုင်။
 - လက်ဦးဆရာမည်ထိုက်စွာ ပုဗ္ဗာစရိယ မိနှင့်ဖ။

၃၂၆။ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့်ပြောခြင်း (Progression Parallelism)

တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့်ပြောခြင်းအဖွဲ့ပုံစံတွင် အကြောင်းအရာတစ်ခုအပေါ်တွင်နောက်ကကြောင်းအရာတစ်ခုကိုဆင့်ကဲ၍ဖွဲ့ခြင်းမျိုးဖြစ်ပါသည်။အဖွဲ့တွင်ပါသော စကားစုနှစ်ခုမှာအကြောင်းအရာအားဖြင့် ဆက်နွှယ်မှုရှိပြီး ဒုတိယစကားစုတွင်ပါဝင်သောအသိပေးချက်သည် အမြင့်ဆုံးအနက်ကိုဆောင်ပေးသည်။ဤပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့တွင်ပါဝင်သော အသိပေးမှုသည်တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့်ပြောခြင်းဖြင့် အသိပေးခြင်းမျိုးပင်ဖြစ်ပါသည်။

- သာဓက-
- (၁) တစ်ရေးနိုးသော် အကြံပေါ် (က)
 - ပေါ်သည့်အကြံတစ်သိန်းတန် (ခ)
 - (၂) ကြီးသည့်အမှု ငယ်စေ (က)
 - ငယ်သည့်အမှု ပလပ်စေ (ခ)

- (၃) ကျားကြောက်လို့ ရှင်ကြီးကိုး (က)
- ရှင်ကြီးကျားထက်ဆိုး (ခ)
- (၄) မီးစောင်းထက် ရေစောင်းထက် (က)
- ရေစောင်းထက် လေစောင်းထက်(ခ)

၃.၇။ အဓိပ္ပာယ်မြှင့်၍ဖွဲ့ခြင်း (Intensification Parallelism)

အဓိပ္ပာယ်မြှင့်၍ဖွဲ့သော ပုံစံတူအဖွဲ့မှာ ပထမစကားစုတွင်ပေးထားသော အသိပေးမှုက ဒုတိယ စကားစုတွင်ပါသော အသိပေးမှုကို အရှိန်မြှင့်တွန်းအားပေးသော အဖွဲ့မျိုးဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ စကားပုံနှင့် ဆိုရိုးအချို့သည် အဓိပ္ပာယ်မြှင့်၍ဖွဲ့သော အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံများဖြစ်ပါသည်။

သာဓက-

- (၁) နေမြင့်လေ အရူးရင့်လေ
- (၂) ဖိုးသူတော်မျက်စိလည်လေ ဆန်ရလေ
- (၃) လူနာမျက်ဖြူဆိုက်လေ ဆရာကြိုက်လေ
- (၄) ငါ့သမီးတော်လှဆို ယောက်မမြင်းစီးထွက်
- (၅) တစ်သားမွေး တစ်သွေးလှ

၃.၈။ ပုံစံတူထပ်၍ပြောခြင်း (Repetition Parallelism)

မြန်မာစကားပုံနှင့်ဆိုရိုးများတွင် တူညီသောစကားလုံး၊ ဝေါဟာရများကို ထပ်ကြော့၍ပြောခြင်း မျိုးဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ပုံစံတူအောင်ထပ်ကြော့၍ ပြောခြင်းသည် ဘာသာစကား၏ ထူးခြား သော ပုံသဏ္ဍာန်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ထိုအဖွဲ့သည် မှတ်မိလွယ်သော၊ သတိပြုမိလွယ်သော အဖွဲ့တစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ထိုသို့သောအပြိုင်အဖွဲ့များသည် ထင်ရှားလိုသော အချက်များကို စောင်းပေးဖွဲ့သော ပုံသဏ္ဍာန်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။

(က) အစစကားလုံးထပ်ခြင်း (Anaphora) (a) (a)
ဤအဖွဲ့ပုံစံတွင် စကားလုံး (သို့မဟုတ်) စကားလုံးများသည် အစနေရာ၌ လာ တူနေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

- (၁) တစ်ဦး မေတ္တာ တစ်ဦး မှာ
- (၂) ရွှေပင်နား ရွှေကျေး
- (၃) ရွာနားကမြက် ရွာနားမစား

(ခ) အဆုံးစကားလုံးထပ်ခြင်း (Epistrophe) (a) (a)
ဤထပ်ကြော့ပြောခြင်းပုံစံတွင်စကားလုံးများသည် နှစ်ဘက်စလုံး၏အဆုံးနေ ရာ၌ လာ၍တူနေကြခြင်းဖြစ်သည်။

သာဓက-

- (၁) မီးစတစ်ဘက် ရေမှုတ်တစ်ဘက်
- (၂) ဘီလူးစည်း လူ့စည်း
- (၃) အိုးကမပူ စလောင်းကပူ

(ဂ) အစနှင့်အဆုံးစကားလုံးထပ်ခြင်း (Symplece) (a a) (b b)
ဗျည်းသံတူမှုသဘောမျိုးပင်ဖြစ်ပြီး စကားခွန်း၏အစနှင့် အဆုံးစကားလုံးများ ကိုတူညီအောင်ရေးဖွဲ့ထားသည့် ပုံစံဖြစ်သည်။ ပထမအဖွဲ့၏ ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ အတိုင်း ဒုတိယအဖွဲ့ကိုလည်း ဖွဲ့စည်းထားသဖြင့် အဆင်အသွေးတူညီသော အဖွဲ့ဟု ဆိုရပါမည်။

သာဓက-

- (၁) ဒူးနေရာဒူး တော်နေရာတော်
- (၂) ထူးလျှင်လည်းထူး ရူးလျှင်လည်းရူး
- (၃) တံငါနားနီးတံငါ မုဆိုးနားနီးမုဆိုး
- (၄) ဂဠုန်ပြည် ဂဠုန် နဂါးပြည် နဂါး
- (၅) မီးများမီးနိုင် ရေများရေနိုင်
- (၆) အမြီးကျက်အမြီးစား ခေါင်းကျက်ခေါင်းစား

အထက်ပါပုံစံတူထပ်၍ပြောခြင်းအဖွဲ့များသည် ဘာသာစကား၏ စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းမှုမျိုးပင်ဖြစ်၍ ရွတ်ဆိုရလည်း လွယ်ကူပါသည်။ ထိုအဖွဲ့မျိုးသည် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ အချိုးညီသော၊အကွက်ပေါ်သောအဖွဲ့မျိုးပင်ဖြစ်သည်။အဖွဲ့ထဲတွင်ပါသောသဒ္ဒါစိတ်အပိုင်းများ အားလုံးသည် အဖွဲ့အရ လိုက်ဖက်ညီ၍ အသံအရ နရီစည်းဝါးကျကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အဆင်တူ၊ အကွက်တူ၊ အရောင်အသွေးတူ အဖွဲ့ပုံစံမျိုးဟု ဆိုချင်ပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

လေ့လာတွေ့ရှိမှုတိုင်းသည် နောက်ထပ်လေ့လာမှုအတွက် တွန်းအားတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်တို့ ဆိုကြပါသည်။ လေ့လာမှုတစ်ခုအတွက် မူလစာကိုယ်ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရသည်မှာ ဓမ္မတာပင်ဖြစ်ပါသည်။ ယခုလည်း စကားပုံနှင့်ဆိုရိုးများ၏ အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံကို သိရှိနိုင်ရန် စကားပုံဆိုရိုးများ ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာစကားပုံနှင့် ဆိုရိုးများကို ရေးဟန်ပညာရှုထောင့်မှ ချဉ်းကပ်လေ့လာ၍ အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံများကို ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့ပါသည်။ အလေ့အလာခံ သီအိုရီအရ အပြိုင်အဖွဲ့ပုံစံ(၈)မျိုးတွင် မြန်မာစကားပုံနှင့်ဆိုရိုးများသည် ပုံစံ(၈)မျိုးစလုံးတွင် အကျုံးဝင်နေပြီး သဒ္ဒါအရရော၊ အဓိပ္ပာယ်အရပါ ပုံစံတူဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

အစနှင့်အဆုံးပြောင်းပြန်ထပ်ခြင်း ပုံစံတူထပ်၍ ပြောခြင်းပုံစံတို့သည် သဒ္ဒါအရ ပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့များဖြစ်ပြီး အကြောင်းအရာတူယှဉ်တွဲဖွဲ့စည်းသည့်ပုံစံ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်ယှဉ်သည့်ပုံစံ၊ အကြောင်းအရာပြည့်စွက်သည့်ပုံစံ၊ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းရှင်းဖွဲ့သည့်ပုံစံ၊ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့်ပြောသည့်ပုံစံ၊ အဓိပ္ပာယ်မြှင့်၍ဖွဲ့သည့်ပုံစံတို့မှာ အဓိပ္ပာယ်အရ ပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့များပင်ဖြစ်ပါသည်။

ဤပုံစံတူအဖွဲ့များကြောင့် မြန်မာဘာသာစကားရှိ စကားပုံဆိုရိုးများလည်း သားစဉ်မြေးဆက်ရွတ်ဆိုရလွယ် မှတ်သားရလွယ်သောအဖွဲ့များအဖြစ် ယခုတိုင်ရပ်တည်နေခြင်းဖြစ်သည်ဟုဆိုနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

ဤသုတေသနလေ့လာမှုသည် မြန်မာစာပေသင်ကြားရေးအတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်သည့် အပြင် မြန်မာစာပေလေ့လာသူများအတွက် လိုအပ်သော အတတ်ပညာတစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ပေးရာ ရောက်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ ထို့ပြင်ရေးမြန်မာပညာရှိတို့၏ ရေးဟန်ကျွမ်းကျင်မှုကိုလည်း ဂုဏ်ပြုဖော်ထုတ်ရာရောက်သည်ဟု လေးနက်စွာထပ်ဆင့်ယူဆမိပါသည်။

ဦးကြင်ဥ၏ ပြဇာတ်များမှ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်အဖွဲ့လေ့လာချက်
သန်းသန်းဌေး^၁

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ဦးကြင်ဥ၏ ပြဇာတ်များမှ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်အဖွဲ့များကို လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဦးကြင်ဥ၏ မဟော်ပြဇာတ်(ဒုတိယပိုင်း)နှင့် ပါပဟိန်ပြဇာတ် (၂)ပုဒ်ကိုသာ အလေ့လာခံအဖြစ်ထားကာ တင်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာတင်ပြရာတွင် ဇာတ်ဆောင်တို့၏ အပြုအမူကံ(၃)ပါးအမူအရာမှ တစ်ဆင့် လူ့သဘာဝများကို ဖော်ထုတ်တင်ပြထားပါသည်။ ပြဇာတ်၏ ဦးတည်ချက်၊ ဇာတ်လမ်းရွေ့လျားမှုများနှင့် အတူ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်အဖွဲ့များဖန်တီးထားပုံကို လေ့လာတင်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။
သော့ချက်ဝေါဟာရများ။ ။ ပြဇာတ်၊ ဇာတ်ဆောင်၊ စရိုက်အဖွဲ့၊ ပြောစကား၊ ဇာတ်ကြောင်း။

နိဒါန်း

ဦးကြင်ဥသည် ကုန်းဘောင်ခေတ် ဘကြီးတော်မင်းလက်ထက်တွင် ထင်ရှားသော ပြဇာတ်စာဆိုဖြစ်သည်။ နန်းတွင်ပြဇာတ်ကြီးများ၏ အစဉ်အလာမှ လမ်းခွဲထွက်ခဲ့သော ပြဇာတ်စာဆိုကြီးလည်းဖြစ်သည်။ ဝေဿန္တရာပြဇာတ်၊ မဟော်ပြဇာတ်၊ ဒေဝကုမ္ဘန်ပြဇာတ်၊ ဝင်္ကန္တပြဇာတ်၊ ပါပဟိန်ပြဇာတ်၊ ကာလကဏ္ဍီပြဇာတ်၊ တေဇသူရိန်ပြဇာတ်နှင့် မာယာဝဇ္ဇနပြဇာတ်တို့ရေးသားခဲ့ပြီး ဦးကြင်ဥ၏ ပြဇာတ်များသည် ညတွင်းချင်းအပြီးကပြရသော ပြဇာတ်များဖြစ်သည်။ ဝေဿန္တရာနှင့် မဟော်ပြဇာတ်နှစ်စောင်မှလွဲ၍ ကျန်ပြဇာတ်တို့သည် ဦးကြင်ဥ၏ ပင်ကိုရေးပြဇာတ်များဖြစ်သည်။

ဤစာတမ်းတွင် ဦးကြင်ဥ၏ မဟော်ပြဇာတ် (ဒုတိယပိုင်း)နှင့် ပါပဟိန်ပြဇာတ်မှ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်များကိုသာ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဦးကြင်ဥ၏ ပြဇာတ်များသည် ကပြရုံသက်သက်မျှ ရည်ရွယ်ရေးသားသော ပြဇာတ်မျိုးမဟုတ်ဘဲ ပွဲကြည့်ပရိတ်သတ် ပြည်သူလူထုအတွက် အသိပညာ၊ ဉာဏ်ပညာ၊ ကိုယ်ကျင့်တရားဖွံ့ဖြိုးရေးတို့အတွက် ရည်ရွယ်ရေးသားထားသောသဘောကို ဖော်ထုတ်တင်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ စာတမ်းကို အခန်း(၅)ခန်းခွဲ၍ အခန်း(၁)တွင် ဦးကြင်ဥ၏ဘဝနှင့်စာပေ၊ အခန်း(၂)တွင် ပြဇာတ်၏သဘောသဘာဝ၊ အခန်း(၃)တွင် ဇာတ်ဆောင်စရိုက်ဟူသည်၊ အခန်း (၄)မဟော်ပြဇာတ် ဇာတ်ဆောင်စရိုက်အဖွဲ့နှင့် အခန်း(၅)ပါပဟိန်ပြဇာတ်၏ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်အဖွဲ့ဟူ၍ကဏ္ဍများခွဲကာ တင်ပြသွားပါမည်။

^၁ ဒေါက်တာသန်းသန်းဌေး၊ တွဲဖက်ပါမောက္ခ၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းတက္ကသိုလ်

၁။ ဦးကြင်ဥ၏ ဘဝနှင့်စာပေ

ဦးကြင်ဥသည် မြေထဲမြို့စီရင်စုဆင်ပေါင်ဝဲရွာဇာတိဖြစ်သည်။ မည်သည့်သက္ကရာဇ်တွင်ဖွားမြင်ကြောင်း မသိရသော်လည်း ဘကြီးတော်လက်ထက်၊ ရွှေဘိုမင်းလက်ထက်၊ ပုဂံမင်းလက်ထက် များတွင် ထင်ရှားကျော်စောသောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ (ဖေမောင်တင်၊ ၂၀၁၃၊ ၂၉၉)

စာဆိုဦးကြင်ဥသည် ဘုရင်မင်းမြတ်ကခန့်အပ်သူကောင်းပြုခြင်းကိုခံရသော နန်းတွင်း စာဆိုတော်ကြီးမဟုတ်သော်လည်း စာပေကျမ်းဂန်ဗဟုသုတတို့ကိုလည်းကောင်း၊ နန်းမူနန်းရာ တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒေသန္တရဗဟုသုတတို့ကိုလည်းကောင်း ရှာမှီးသူဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စာဆိုဦးကြင်ဥ၏ စာများသည် ထီးမူနန်းဟန် ကြငှန်းဆန်လှသည်။ (-ယင်း-၊ ၂၀၁၃၊ ၂၉၉)

ဦးကြင်ဥရေးသားခဲ့သောစာများကား ဘုရားဟောကျမ်းဂန်လာ ဝေဿန္တရာပြဇာတ်၊ မဟော်သဓာပြဇာတ်၊ ဒဏ္ဍာရီပြဇာတ်များဖြစ်သော ဒေဝကုမ္ဘာန်ပြဇာတ်၊ ဝင်္ကန္တပြဇာတ်၊ ပါပဟိန် ပြဇာတ်၊ ကာလကဏ္ဍီပြဇာတ်၊ တောတောင်ဘွဲ့ညည်းချင်း၊ ဇော်ဂျီညည်းချင်း၊ သန်းခေါင်အချိန် ညည်းချင်း၊ မုဆိုးစကားအမျိုးမျိုး၊ ဆိုင်းဆင့်အမျိုးမျိုးအစရှိသော သီချင်းပဒေသာများ (ဘသောင်း၊ ၂၀၀၂၊ ၂၀၅)ဖြစ်လေသည်။

ဦးကြင်ဥသည် ဇာတ်ကွက်ရေရေလည်လည်နှင့် တစ်ညဉ့်တည်းတွင်ကပြနိုင်ရန် ပြဇာတ်များကို တီထွင်ရေးသားခဲ့သူဖြစ်သည်။ “ရုပ်သေးရုပ်အစ-ဦးကြင်ဥက” ဟူ၍ ပြောစမှတ် ဖြစ်အောင် ရုပ်သေးစင်ကို သဘင်ဝန်ဦးသော်နှင့် စတင်တီထွင်ခဲ့ပါသည်။ (-ယင်း-၊ ၂၀၁၃၊ ၂၀၄)

၂။ ပြဇာတ်၏ သဘောသဘာဝ

ပြဇာတ်ဟူသောဝေါဟာရမှာ “ပြ” နှင့် “ဇာတ်” စကားလုံးနှစ်လုံးကိုပေါင်း၍ ခေါ်ထားခြင်းဖြစ် သည်။ ‘ပြ’ဟူသောစကားမှာ မြန်မာစကားဖြစ်၍ ‘ဇာတ်’ဟူသောစကားမှာ ပါဠိဇာတကမှလာ သော ပါဠိစကားဖြစ်သည်။

ပြဇာတ်ဟူသော စကားနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းတွင်-

“ပြဇာတ်ဟူသည် ဆိုလိုသည့်အဖြစ်အပျက်တစ်စုံတစ်ရာကို ပွဲကြည့်သူစိတ် တွင် ထင်ရှားပေါ်လွင်လာစေရန် လူကိုယ်တိုင်ထွက်၍ သရုပ်ဖော်သည့် အနုပညာတစ်ရပ်” (မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ ၁၉၆၃၊ ၁၀၅)

ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။

မြန်မာအဘိဓာန်တွင်-

“ဇာတ်လမ်းကို ကပြသရုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ရေးဖွဲ့သောစာပေ”

ဟူ၍လည်းကောင်း

ဦးသောင်းညို (သောင်းရွှေညို)က-

“ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်တစ်စုံတစ်ရာကို အပြန်အလှန်ပြောဆိုခန်းဖြင့် ရေးဖွဲ့သော စာပေအဖွဲ့အနွဲ့ဖြစ်သည်။ ယင်းအဖွဲ့အနွဲ့ တစ်မျိုးကို သရုပ်ဆောင်ပြရသော ပွဲလမ်း တစ်မျိုးဖြစ်သည်။” (သောင်းရွှေညို၊ ၁၉၉၃၊ ၄၃)

ဟူ၍လည်းကောင်း

ဒုတိယကျော်အောင်စံထားဆရာတော်က-

“ပြ” ဟူသောစကားသည်မြန်မာစကားဖြစ်သည်။ “ဇာတ်” ဟူသောစကားမှာပါဠိဇာတက မှလာသော ပါဠိသက်စကားဖြစ်သည်။ ‘ပြ’ဟူသော မြန်မာစကားကို ဝေါဟာရတ္ထပကာ သနီကျမ်း၌မြင်စေခြင်း၊ မျက်စိဖြင့်မြင်ရအောင်ပြုမှုခြင်း” (ကျော်အောင်စံထား၊ ၁၉၆၆၊ ၃၇၈)

ဟူ၍လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)က-

“ပြဇာတ်ဟူသောစကားသည် အဖြစ်ကိုပြချက်” (မောင်မောင်တင်၊ ၁၉၇၁၊ ၂)

ဟူ၍ဖွင့်ဆိုပြီး

ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင်က-

“ပြဇာတ်ဆိုသည်မှာ လူ့လောက၏ဖြစ်ရပ်တစ်ခုခုကို ထင်ဟပ်ပြပေးသောဇာတ်” (တင့်အောင်၊ ၁၉၈၃၊ ၇) ဟူ၍ ရှင်းလင်းထားပါသည်။

ထိုဖွင့်ဆိုချက်များအရ ပြဇာတ်ဟူသည် “အဖြစ်”ကိုပြခြင်း၊ သို့မဟုတ် လူတို့၏ ကိုယ်နှုတ်နှလုံးသုံးပါးအမူအရာကို သရုပ်ဖော်ဖွဲ့ဆိုချက်များဖြင့် လူမှုဘဝအဖြစ်အပျက်များကို ပြဇာတ်စာဆို၏ စေတနာအလျောက် ဇာတ်လမ်းဆင်ရေးသားခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၃။ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်ဟူသည်

မြန်မာစာပေအခန်းကဏ္ဍတွင်ပြဇာတ်စာပေသည်ပါဝင်ပါသည်။ထို့ကြောင့်မောင်ခင်မင်(ခေဖြူ)က-

“ပြဇာတ်သည် ဝတ္ထု၊ ကဗျာတို့ကဲ့သို့ပင် လူ့ဘဝထဲကဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာများကို စိတ်ကူးဖြင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့သော ရသစာပေတစ်ရပ်ဖြစ်သည်”(ခင်မင်၊ မောင်(ခေဖြူ-)၊ ၂၀၁၃၊ ၉၇)

ဟု ဆိုထားပါသည်။

“ပြဇာတ်တွင် ဇာတ်ဆောင်တို့သည် စရိုက်အမျိုးမျိုးဖြင့် ပြုမှုလှုပ်ရှားကြသည်” (-ယင်း-၊ ၂၀၁၃၊ ၉၇) ဟုလည်း ဆိုပါသည်။ ဇာတ်ဆောင်၏ခံစားမှု၊ ဇာတ်ဆောင်၏သဘောထားများကို ဇာတ်ဆောင်၏ပြောစကားများဖြင့် ပုံဖော်ရသည့်အတွက် ပြဇာတ်တွင် ဇာတ်ဆောင်သည် ဇာတ်လမ်းနည်းတူအရေးပါသည်။ ဒိဋ္ဌဓမ္မလောကမှလူများနှင့်တူလေလေ ဇာတ်ဆောင်အားကောင်းလေဖြစ်ပါသည်။ဇာတ်ဆောင်၏အဓိပ္ပာယ်ကို မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်တွင်-

“ဇာတ်၊ ရုပ်ရှင်တို့တွင် ပါဝင်သရုပ်ဆောင်သူ” (မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၁၉၉၁၊ ၅၁)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

ဒဂုန်တာရာက-

“ဇာတ်ထဲတွင် လူ၏နေရာ၌ပါဝင်ကပြဆောင်ရွက်ရသူ” (တာရာ၊ ဒဂုန်၊ ၁၉၇၄၊ ၃၁)

ဟူ၍လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

သူရိယကန္တိက-

“ကဇာတ်၊ ပြဇာတ်၊ ရုပ်သေး၊ ရုပ်ရှင်များတွင် အကောင်အထည်ပေါ်စေရန် အလို့ငှာ၊ လူ၊ သတ္တဝါ-အစရှိသော၊ အလိုရှိအပ်သောသတ္တဝါအမျိုးမျိုးပါဝင်စေလျက် သဏ္ဍာန်သရုပ်ပေါ်အောင် ပြုလုပ်ကြလေသည်။ ထိုသို့ ပါဝင်အသုံးတော်ခံသည့်လူများကို ဇာတ်လိုက်(ဇာတ်ဆောင်)များဟု ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ကြသည်”(သူရိယကန္တိ၊ ၁၉၆၇၊ ၉၀)

ဟူ၍ တင်ပြထားပါသည်။

ထိုသို့ဖွင့်ဆိုချက်များအရဇာတ်ဆောင်သည် ဇာတ်လမ်းတစ်ခုပုံဖော်လာစေရေးအတွက် ဘက်ပေါင်းစုံမှ ပံ့ပိုးပေးရသော အနုပညာရှင်များပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၄။ မဟော်သဓာပြဇာတ်

မဟော်သဓာပြဇာတ်သည် ဘုရားဟောနိပါတ်တော်လာဇာတ်တော်ကြီးဆယ်ဘွဲ့မှ မဟော်သဓာဇာတ်တော်ကြီးဝတ္ထုကို မှီးထားခြင်းဖြစ်သည်။ မဟော်ပြဇာတ်ကိုဖန်တီးရာတွင် ဦးကြင်ဥသည် ဇာတ်တော်ကြီးတစ်ခုလုံးကိုမယူဘဲ ကျေးစေခန်းနှင့် ဥမင်စီရင်ခန်းဇာတ်ကွက်ကိုသာထုတ်နုတ်၍ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ပြဇာတ်အဖြစ် သင့်လျော်မည့်အစိတ်အပိုင်းများကိုဆက်စပ်ကာ ညတွင်းချင်းအပြီးကပြနိုင်သော ပြဇာတ်ဖြစ်အောင်ဖန်တီးထားပါသည်။

၄.၁။ဇာတ်လမ်းအကျဉ်း

မဟော်သဓာနှင့် စကားစစ်ထိုး၍ ရှုံးခဲ့ရသောကေးဝဋ်အမတ်သည် စူဠဏီဗြဟ္မဒတ်မင်းနှင့် တိုင်ပင်ပြီး မင်းကြီး၏သမီးတော်ပဉ္စာလစန္ဒီ၏ လှပတင့်တယ်ပုံများကိုသိချင်းဖွဲ့ဆိုစေ၍ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းတပ်မက်လာအောင်ကြံဆောင်သည်။ ပဉ္စာလစန္ဒီမင်းသမီးကို ဝိဒေဟရာဇ်မင်းထံ ဆက်သလိုကြောင်းသံစာပို့သည်။ မင်းကြီးနှစ်ခြိုက်သဘောကျသည်။ သေနကအမတ်၊ ဒေဝိန္ဒူအမတ်၊ ကာမိန္ဒူအမတ်၊ ပတ္တသအမတ်တို့နှင့်တိုင်ပင်ရာ လက်ခံသိမ်းပိုက်သင့်ကြောင်း လျှောက်တင်သည်။ မဟော်သဓာက စူဠဏီမင်း၏ စိတ်ရင်းအမှန်ကိုသိနိုင်ရန် စုံစမ်းသည်။ ကျေးလိမ္မာကြောင့် ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏား၏ အကောက်ဉာဏ်ကို သိခွင့်ရလိုက်သည်။

ထို့ကြောင့် မဟော်သဓာသည် ဖွားဖက်တော်များနှင့် ပဉ္စာလရာဇ်ပြည်သို့ ကြိုတင်သွားနှင့်သည်။ စူဠဏီဗြဟ္မဒတ်မင်းထံဝင်ရောက်၍ လက်ထပ်နန်းဆောက်လိုကြောင်း လျှောက်တင်သည်။ ဥပကာရီလက်ထပ်နန်းတည်ဆောက်ပြီး ရက်ကောင်းနေ့မြတ်ရွေးပြီးမှ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးကို ပဉ္စာလရာဇ်ပြည်သို့ ကြွလာစေပုံနှင့် အဆုံးသတ်နိဂုံးချုပ်ထားသည်။

၄.၂။ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်လေ့လာချက်

မဟော်ပြဇာတ်၏ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်ကို လေ့လာတင်ပြရာတွင် အဓိကဇာတ်ဆောင်ဖြစ်သော မဟော်သဓာနှင့် ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏား၏စရိုက်တို့ကို တင်ပြသွားပါမည်။

၄.၂.၁။ မဟော်သဓာစရိုက်

မဟော်သဓာသည် မဟော်ပြဇာတ်တွင် အဓိကဇာတ်ဆောင်ဖြစ်သည်။ ပညာဉာဏ်ကလည်း အသက်အရွယ်နှင့်မလိုက် ကြီးမားသည်။ တိုင်းပြည်၏အရေးကိစ္စတိုင်းအတွက် မျက်နှာလွှဲရသည်။ ရှေးသိနောက်မြင် ပညာအရာကျယ်ပြန့်ပြီး ဇေယျဒိပ်အလယ်တွင်ထင်ရှားသူဖြစ်ကြောင်းကို-

“ပြည်ရေးပြည်ရာရှိသောအခါဝယ်၊ မျက်နှာအပ်လွှဲ၊ ကုံလုံကဲလျက်၊ ကျော်သဲလှိုက်ဆူ၊ ဇေယျမြေပြင်၊ သောင်းခွင်မြရိပ်၊ မဏ္ဍလိပ်ဆင်၊ တိတ်အနာဂတ်၊ တပ်အပ်သိမြင်၊ ကောင်းကင်မိုးမြေ၊ ရေလေမဟူ၊ မတူသလော၊ စကြာထုတ်ချင်း၊ ကျယ်ဝန်းပညာ၊ သမ္မာဖြိုးမြင့်၊ တန်ခိုးပွင့်သည်၊ ဖခင်သားတော်၊ မတ်မဟော်” (စာ-၂၉)

ဟု ခေါ်ဆိုလိုက်သည်။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးက မဟော်သဓာကိုခေါ်ဆိုလိုက်သော အာလုပ်စကားဖြင့် မဟော်သဓာ၏ ပညာအစွမ်းကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။

“ပြည်ရေးပြည်ရာရှိသောအခါဝယ်၊ မျက်နှာအပ်လွှဲ၊ ကုံလုံကဲလျက်”

ဟူသောအဖွဲ့ဖြင့် ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး၏ မဟော်သဓာအပေါ်ယုံကြည်အားကိုးစိတ်ကိုဖော်ပြပြီး ပညာဉာဏ်ရည်ထက်မြက်၍ အရှင်သခင်၏ပြဿနာအရပ်ရပ်ကို ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းရှိသောစွမ်းရည်ကို ပေါ်လွင်အောင်ဖွဲ့သည်။

“ဇေယျမြေပြင်၊ သောင်းခွင်မြရိပ်၊ မဏ္ဍလိပ်ဆင်” ဟူသောအဖွဲ့

“စကြာထုတ်ချင်း၊ ကျယ်ဝန်းပညာ” ဟူသော စသည့်အတိသယဂုတ္တိအလင်္ကာမြောက်သော အဖွဲ့များဖြင့် မဟော်သဓာ၏ ပညာဂုဏ်ရည်အလွန်ကြီးမားပုံကို ပေါ်လွင်စေသည်။ မဟော်သဓာအပေါ် မင်းကြီး၏ အံ့မခန်းလောက်အောင် အံ့ဩစိတ်၊ အထင်ကြီးစိတ်၊ အမတ်ပညာရှိတစ်ဆူအဖြစ် လေးစားစိတ်များပါဝင်အောင် ဖွဲ့ပြထားသည်။

“ဖခင်သားတော်၊ မတ်မဟော်” ဆိုသည့်သမာသ်ပုဒ်က ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး မဟော်သဓာအပေါ် အားကိုးစိတ်မှတစ်ဆင့် သားအရင်းပမာ ချစ်ခင်သည့်ခံစားမှုကို ဖွဲ့ပြထားသည်။ မဟော်သဓာ၏ မိမိအရှင်သခင်အပေါ် ဖခင်ရင်းပမာအလေးထားစောင့်ရှောက်တတ်သည့် အရည်အသွေးပါအောင် ဖွဲ့ဆိုထားသည်။

“ကျယ်ဝန်းပညာ၊ သမ္ဘာဖြိုးမြင့်၊ တန်ခိုးပွင့်သည်” ဟူသောအဖွဲ့ဖြင့် ပညာဉာဏ်ကျယ်ဝန်းပြီး ဘုန်းတန်ခိုးမြင့်မားသည့်အချက်ကို ထင်ရှားစေသည်။

ထိုကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးများကြောင့် မဟော်သဓာသည် တိုင်းပြည်နှင့် ပြည်သူ့အကျိုးအတွက် အကောင်းဆုံးထမ်းဆောင်နိုင်သည့် ပြည်သူ့ကယုံကြည်အားကိုးရသူတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။

ပြည်သူ့အချစ်တော်ပညာရှင်ကြီးသည် အသက်အရွယ်အားဖြင့် ငယ်ရွယ်လွန်းသူဖြစ်ကြောင်းကို-

“ငါ့သားကမ္ပေး၊ ငါ့မြေးလောက်မျှ၊ ငယ်ရွယ်လှသည်၊ နာမပျက်ချော်၊ မတ်မဟော်” (စာ-၂) ဟူသော ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏား၏ ပြောစကားဖြင့်လည်း မဟော်သဓာသည် အသက်ငယ်လင့်ကစား ပညာဉာဏ်ကြီးမြင့်သည်။ ပရိယာယ်ကြွယ်ဝသည့်သဘောကို တင်ပြပြန်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏားနှင့်စကားစစ်ထိုးပွဲတွင် ပတ္တမြားဖြင့်ဖြားယောင်း၍ အနိုင်ယူနိုင်ခဲ့သည်။ လောဘရမ္မက်ကြောင့် ဆင်ခြင်တုံတရားနည်းသော၊ အသက်ကြီးသော်လည်း ပညာဉာဏ်၊ အသိဉာဏ်အားနည်းသော ကေးဝဋ်ကို ပညာဖြင့်အနိုင်ယူနိုင်ခဲ့ခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ပကုသ်အမတ်က ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏားကို ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးထံ သွင်းခန်းတွင် စုဠမဏိဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ သံစာနှင့်ပတ်သက်၍မင်းကြီးကအမတ်များနှင့်တိုင်ပင်ခဲ့သည်။ ထိုသို့တိုင်ပင်နှီးနှောသည့် ပြောစကားများတွင် မဟော်သဓာ၏အကြောင်းလည်းပါခဲ့သည်။ မဟော်သဓာသည် သံသယဖြစ်စရာအကြောင်းအရာများကို သိမြင်လာခဲ့လျှင်သံသယရှင်းသည်အထိ ပွင့်လင်းမြင်သာစွာတိုင်ပင်ပြောဆိုနိုင်သည်။ ပြောသင့်ပြောထိုက်သည့်အကြောင်းအရာများ၊ မိမိခံယူချက်သဘောထားများကို အပြန်အလှန်ပြောဆိုနိုင်သည်။ သူပြောဆိုသည့်အချက်အလက်နှင့်ပတ်သတ်ပြီး ဆန္ဒတူ၊မတူကိုလည်း ဆွေးနွေးနိုင်သည်။ မည်သူ့ကိုမဆို မေတ္တာတရားကိုအရင်းခံ၍ ပေါင်းဖော်နိုင်သည့် မဟော်သဓာဖြစ်ကြောင်း၊ လူလူချင်း တန်ဖိုးထားဆက်ဆံသည့်၊ လောကနီတိကို လက်ကိုင်ထားသည့် ခေါင်းဆောင်ကောင်း၊ ရှိသင့်ရှိထိုက်သည့် အရည်အချင်းကောင်းများ ပြည့်ဝနေသူဖြစ်ကြောင်းကို-

“ဒွိဟကြောင်းရာ၊ ရှိသည့်တာကို၊ သင်္ကာခြေတင်၊ တိုင်ပင်နှီးနှော၊ သဘောပြန်ခြင်း၊ ရှင်းလင်းလည်ဆည်၊ ရွေးချယ်စကား၊ အလားတူမည်၊ မတူမည်ကို၊ မိတ်ကြည်ကလျာ၊ မေတ္တာပေါင်းဖော်၊ မတ်မဟော်” (စာ-၂၀)

ဟု ခေါ်ဆိုပြလိုက်သည်။ ထိုစကားတွင် မဟော်သဓာ၏စရိုက်များကို စုစည်းတင်ပြထားသည်။ ဉာဏ်ပညာထက်မြက်သည့်စရိုက်နှင့် မေတ္တာစိတ်ထားပုံ၊ ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်ပုံတို့ကို ဖွဲ့ပြထားသည်။ ရေးဖွဲ့တင်ပြပုံကျစ်လျစ်သည်။ “မိတ်ကြည်ကလျာ”၊ “မေတ္တာပေါင်းဖော်” ဟု လှပစွာသုံးထားသည်။ ကောင်းမွန်သည့်မိတ်ဆွေဖြစ်ကြောင်းကို “မိတ်ကြည်” ဟူသောစကားလုံးနှင့်

ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်ပြသည်။ မိတ်ဆွေကောင်းပီသမှု၊ မေတ္တာနှင့်ဆက်ဆံမှုကို “မေတ္တာပေါင်းဖော်”ဟူသော စကားလုံးများနှင့် ထိမိစွာသုံးနှုန်းတင်ပြထားသည်။

ပြဇာတ်စာပေ၏သဘောမှာ ဇာတ်လမ်း၊ အဖြစ်အပျက်၊ ဇာတ်ဆောင်တို့၏စရိုက်များကို ဇာတ်ဆောင်တို့ပြောစကားများနှင့်သာ တင်ပြကြရသည်။မဟော်ပြဇာတ်တွင် ဇာတ်ဆောင်မဟော်သဓာ၏ စရိုက်ကို အခြားဇာတ်ဆောင်ဖြစ်သော ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး၏အပြောနှင့် တင်ပြပြီးနောက် မဟော်သဓာ၏ဇာတ်ဆောင်ကိုယ်တိုင် ပြောစကားဖြင့်လည်း တင်ပြထားပါသည်။ ဇာတ်လမ်း၏ဖြစ်ရပ်နှင့် ဇာတ်ဆောင်စရိုက်ကို ဆက်စပ်တင်ပြထားသော ပြောစကားဖြစ်သည်။

“အယုတ်မသား၊ ပုဏ္ဏားတာတေ၊ ပလေပဇာ၊ အိမ်သို့လာလျှင်၊ ဩဇာထူးမြတ်၊ ထောပတ်ဆီကြည်၊ ပွဲတော်တည်၍၊ ဆက်သည့်အခါ၊ မဝင်လာနှင့်၊ အာဏာခြိမ်းခြောက်၊ ငေါက်ငေါက်ငမ်းငမ်း၊ ဆွဲမွေ့ရမ်း၍၊ အကြမ်းလျင်စွာ ထုတ်ရမည်” (စာ-၂၁)

ဟူသော မဟော်သဓာ၏ပြောစကားဖြင့်လည်း မိမိလုပ်ဆောင်သင့်သည့်ကိစ္စကို တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်ရသည့် စရိုက်ရှိသူဖြစ်ကြောင်းဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ဉာဏ်ပညာထက်မြက်သည်နှင့်အမျှ ရဲရဲရင့်ရင့်တုံ့ပြန်ရသည့် သတ္တိရှိသည်ဟုလည်းဆိုရပါမည်။ တစ်ဖက်ရန်သူ၏ပရိယာယ်ကိုလည်း ကြိုတင်မှန်းဆနိုင်စွမ်း ရှိသည့်စရိုက်ကို ပုံဖော်ထားသည်။

ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏားကိုထိုင်ခွင့်မပေးသည့်အပြင် မဟော်သဓာ၏အမိန့်အတိုင်း ထုထောင်းပုတ်ခတ်၍ ဆွဲထုတ်လိုက်ခြင်းကပင် ပညာရှိသော်လည်းစိတ်ဓာတ်မကောင်းသည့် ကေးဝဋ်ကို တန်ရာတန်ကြေးနှင့် ညီစွာတုံ့ပြန်တတ်သည့်စရိုက်၊ ငယ်ရွယ်သူတို့၏သဘာဝအတိုင်း စိတ်လိုက်မာန်ပါဖြေရှင်းတတ်သည့် မဟော်သဓာ၏အသွင်ကိုတွေ့ရပါသည်။

“အယုတ်မသား၊ ပုဏ္ဏားတာတေ၊ ပလေပဇာ” ဆိုသောအဖွဲ့က ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏားအပေါ် မဟော်သဓာ၏ သဘောထားအမြင်ကိုဖော်ပြနေသည်။ ကေးဝဋ်၏စရိုက်ကိုအခြားဇာတ်ဆောင်ရှုထောင့်မှတင်ပြသောအဖွဲ့လည်းဖြစ်သည်။ အရပ်သုံးစကားများကကေးဝဋ်စရိုက်ကို ထင်ရှားစေသည်။

ပြဇာတ်ဆရာဦးကြင်ဥသည် မဟော်သဓာပြဇာတ်တွင် မဟော်သဓာ၏စရိုက်အမှုအရာများကို ပေါ်လွင်စေရန် ဇာတ်ဆောင်၏အပြုအမူအတွေးအကြံနှင့် အခြားဇာတ်ဆောင်တို့ပြောဆိုပြုမူဆက်ဆံပုံများဖြင့် ပေါ်လွင်စေရန် ဖော်ပြထားသည်။ ထိုအချက်များအရ မဟော်သဓာသည် ဉာဏ်ပညာထက်မြက်ပြီး အမြော်အမြင်ကြီးသူအဖြစ် သိမြင်လာရပါသည်။

၄.၂.၂။ ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏားစရိုက်

ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏားသည် အဓိကဇာတ်ဆောင်မဟော်သဓာနှင့် အားပြိုင်လှုပ်ရှားရသော အဓိကဇာတ်ဆောင်ဖြစ်သည်။ စူဠဏီဗြဟ္မဒတ်မင်းကြီးနှင့် မှူးမတ်များညီလာခံသဘင် ဆင်ယင်ခန်းတွင်-

“ငါလည်းဗြဟ္မဏ၊ ပါမောက္ခဟု၊ နန်းမထိပ်ပေါ်၊ ဟိုးဟိုးကျော်သည်၊ တေဇော်ထွန်းညှိ၊ ဂုဏ်သတ္တိနှင့်၊ ကဝိတစ်ဆူ၊ ဇေယျသနင်း၊ အာဏာပြင်းတဲ့မင်းကြီးဆရာ၊ ငါဖြစ်သည်” (စာ-၂)

ဟူသော ဇာတ်ဆောင်၏ တစ်ကိုယ်တည်းပြောစကားဖြင့် စူဠဏီဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ အမတ်ကြီးဖြစ်သည်ဟုဆိုပါသည်။မဟော်သဓာသည် ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်အရ ပညာရှိတစ်ဆူဟု ကျော်ကြားနေသည်ကို အားလုံးသိရှိပြီးဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်သိစေ ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏားအနေနှင့် မဟော်သဓာနှင့်တန်းတူညီ၍ သူလည်းကဝိတစ်ဆူမင်းဆရာဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုက်သည်။ ငါကေးဝဋ်သည်ဗြဟ္မဏမျိုးရိုးကဆင်းသက်လာပြီး အတတ်ပညာလည်းအကြီးအကဲဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည်

မှာလည်း ဂုဏ်သတင်းကျော်ကြားသည်။တန်ခိုးသတ္တိလည်းပြည့်စုံသည်။ ဇေယျဒီပိတစ်ခွင်တွင် ဘုန်းတန်ခိုးထွန်းတောက်သည် အရှင်မင်း၏ဆရာဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ကေးဝဋ်ပြောစကားတွင် “ပါမောက္ခ”၊ “ဂုဏ်သတ္တိ”၊ “ကဝိတစ်ဆူ”၊ “ဇေယျသနင်း”ဟူ သည့်ဝေါဟာရအသုံးများကို သုံးထားသည်။ စာဆိုဦးကြင်ဥ၏ ထိမိသောအသုံးများဖြင့်လည်း ကေးဝဋ်၏စရိုက်ကို ပို၍ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေပါသည်။

ဤအခန်းသည် ဗောင်းနားဌောင်း ဝတ်ဆင်ခန်းဖြစ်သည်။မြန်မာမဟာမင်းခမ်းတော် အရဗောင်းနားဌောင်းသည် နိုင်ငံတာဝန်ယူသူတို့၏ ရာထူးဂုဏ်အဆင့်အတန်းကိုပြခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ အခြားသောအချိန်တွင် ပြောခြင်းထက် ဗောင်းဆင်သည့်အချိန်နှင့်ချိတ်ဆက်ဖော်ပြ လိုသည့် ဦးကြင်ဥ၏ ဇာတ်ဆောင်ဖန်တီးမှုအတတ်ပညာကြောင့် ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏား၏ တလူလူ လွင့်နေသော မာန်မာနသည် ပို၍ပေါ်လွင်ထင်ရှားလာပါသည်။

ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏားသည် ဇာတ်လမ်းဖြစ်ရပ်အရကြည့်လျှင်ပညာရှိအရည်အသွေး အားပျော့ သူဖြစ်သည်။ မဟော်သဓာကိုရုံးနိမ့်ခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် မိမိကိုယ်ကို ပညာရှင်တစ်ဆူအဖြစ် သတ်မှတ်ကာ ဂုဏ်မဲ့နေသည့်စရိုက်ကိုပေါ်လွင်အောင်ဖွဲ့ပြလိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် စာဖတ်သူ တို့အနေနှင့် အဓိကဇာတ်ဆောင်မဟော်သဓာကို နှစ်သက်သည်နှင့်အမျှ ကေးဝဋ်ကို ပို၍စက် ဆုပ်လာစေသည်။

ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏားသည် ဗောင်းဆင်ရင်းနှင့်ပင် မိမိကိုယ်မိမိ ကိုယ်ရည်သွေးပြီး ဇာတ် ကြောင်းကို ဆက်ရာတွင်လည်း လူ့သဘောထား၊ လူ့စရိုက်ကို ဖော်ပြနေပါသည်။

“သပေါက်မသား၊ လူ့ငနွား၊ လားလားစိတ်က၊ မာန်မချဘူး၊ ယောက်ျားအင်္ဂါ၊ ငါ့ပညာ နှင့်၊ ဉာဏ်ရှာလို့ကြံရရင်၊ ခံနိုင်ဘူးဧတဒဂ်၊ မိမိလာပြည်လုံးကို၊ ထုံးကဲ့သို့ကြေတဲ့ အောင်၊ မြေလှန်ပြီးအတတ်၊ဝိဒေဟရာဇ်မင်းမြတ်နှင့် ယုံမှတ်သည့်မဟော်၊ဖြားယောင်း ကာခေါ်ပြီးလျှင်”

ဟူ၍လည်းကောင်း

“တစ်ကောင်စီတံကျင်ထိုးလို့၊ မိုက်မျိုးစုတတွေကို၊ သေစိမ့်မည်ဆက်ဆက်၊ နန်းတော်သို့တက်ပြီးလျှင် လျှို့ဝှက်ကာတင်တော့မည်” (စာ-၂)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ပြောဆိုပုံအရ သူ့ကိုယ်သူပညာရှင်ဟူ၍ သတ်မှတ်ပုံကိုတွေ့ရသည်။သူသိ၊ သူတတ်၊ သူအမှန်နှင့် သူ့ကိုယ်သူယုံကြည်မှုအပြည့်ရှိကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။ အကောက် ဉာဏ်သုံးသည့်နေရာတွင် မည်သူမျှမမိနိုင်ကြောင်း ကိုယ်ရည်သွေးပြောဆိုနေပါသည်။

ကေးဝဋ်က “သပေါက်မသား၊ လူ့ငနွား” ဟု မဟော်သဓာကို ခေါ်ဝေါ်ပုံဖြင့် စိတ်ဓာတ် ယုတ်ညံ့သည်နှင့်အမျှ နှုတ်ဝစီဆိုးသောစရိုက်ကိုပေါ်လွင်စေသည်။မဟော်သဓာကို မုန်းသော် လည်း အထင်မသေးရဲသည့်စိတ်လည်းပါဝင်နေသည်။ မိမိကိုယ်ကို ယုံကြည်ချက်ပြင်းပြပြီး ဘဝင်မြင့်အထင်ကြီးနေသော စိတ်အခြေအနေကိုလည်း ဖွဲ့ပြသည်။

“ဝိဒေဟရာဇ်မင်းမြတ်နှင့် ယုံမှတ်သည့်မဟော်၊ ဖြားယောင်းကာ၊ ခေါ်ပြီးလျှင်”

ဟူသောအဖွဲ့တွင် ကေးဝဋ်၏ လိမ်လည်လှည့်ဖြားတတ်သောစရိုက်ကို တွေ့ရသည်။

“တစ်ကောင်စီ၊ တံကျင်ထိုးလို့”

ဟူသောအဖွဲ့ဖြင့် ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏား၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော စိတ်ထားကိုဖော်ပြထားသည်။ ဦးကြင်ဥသည် မဟော်သဓာနှင့်အားပြိုင်ရသော ကေးဝဋ်၏စရိုက်ဆိုးကို ဖွဲ့ပြခြင်းဖြင့် အားပြိုင်မှုအရှိန်မြင့်လာပြီး ဇာတ်လမ်းသည် သက်ဝင်လှုပ်ရှားလာရပါသည်။[အဓိကဇာတ် ဆောင်မဟော်သဓာ၏စရိုက်သည် ပို၍နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်လာပါသည်။

ထို့အပြင် ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏား၏-

“ဥပါယ်ကအသင်္ချေ၊ ပွေလိမ်အကောက်၊ ထည်ညစ်လို့ဆိုး၊ ရေမချိုးဘူး၊

ဆိုးကောက်ကြီးတာတေလံ၊ အနန္တတိုင်းမသိ” (စာ-၁၄)

ဟူသော ကိုယ်တိုင်ပြောစကားတွင်လည်း ကေးဝဋ်၏စရိုက်ပေါ်လွင်သည့်အပြင် ဟာသရသ မြောက်လှသည်။ အနည်းနည်း၊ အဖုံဖုံမကောင်းမှုအစုံစုံတို့နှင့် လုပ်ဆောင်ပြီး သွေးဆောင်ဖြား ယောင်းခေါ်ဆောင်မည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ပေါ်လွင်သည်ထက်ပေါ်လွင်အောင်ဖွဲ့ထားပါ သည်။

ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏားသည် ဒေါသကြီးသူ၊ အငြိုးကြီးသူဖြစ်ကြောင်းကို-

“မိုးတစ်လုံး၊ လေတစ်လုံး၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့၍၊ သင်နဲ့ငါသည်၊ မကြည်ဒေါသ၊ လက်စမပြယ်၊ စနက်သွယ်၍၊ ဝမ်းဝယ်သိုဝှက်၊ ထုံးသို့ညက်အောင်ကြံစည်ဓိပ္ပာယ်၊ တယ်တိန်ညင်မ၊ ပညာပေးတဲ့ကေးဝဋ်ကို၊ ရိုင်းပျက်ကွဲပြုလေသည်၊ ငါလည်းငါပ၊ သိုက်ရာဇဝင်၊ မော် ကွန်းတင်၍၊ နောက်အရေးကို၊ မတွေးရှုဘဲ၊ ပြုလိုရာရာ၊ ပြုသည်တာကို၊ မသာနလုံး၊ ကြိမ်မီးအုံးသို့၊ ဖုံးဖိ၍သာ၊ ကြံသည်တာကို၊ တစ်ခါတည်းခံလေမှသင့်တော့မည်”

ဟု ဇာတ်ဆောင်ပြောစကားဖြင့် ဖန်တီးထားသည်။မဟော်သဓာပညာရှိနှင့် စကားအချေအတင် ပြောတိုင်း ပညာယှဉ်ပြိုင်တိုင်း အရှုံးကြီးရှုံး ခံဖက်ကချည်းဖြစ်နေခဲ့သည်။ ကေးဝဋ်ရင်ထဲ ကျိတ်မနိုင် ခဲမရဖြစ်နေသည်။ မိမိအားနည်းချက်ကြောင့်ဟုမတွေးဘဲ မဆင်မခြင်မသုံးသပ်ဘဲ ချိုသွေးသမျှတမြဲမြဲ၊ နေသေးသပျံ့ထဲကဆိုသကဲ့သို့မနိုင်၍သည်းခံခြင်းကြောင့် ပွင့်အံထွက် လာသောစကားများဖြင့် ကေးဝဋ်၏စရိုက်ကိုဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ တစ်ဖန် ပြန်လည်တုံ့ပြန်မည့် သဘောကို တိတိကျကျကြေငြာလိုက်သည့်သဘောဖြစ်သည်။ထိုသို့ကေးဝဋ်၏ ကိုယ်တိုင်ပြော စကားများက ဇာတ်လမ်းကိုရွှေ့လျားစေပါသည်။ ရှေ့ဖြစ်မည့်ဇာတ်လမ်းဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ဆွဲ ဆောင်သွားသည့် စရိုက်အမူအရာတစ်ရပ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ မိမိအားနည်းချက်ကိုဆင်ခြင်ရင်း ပူ လောင်နာကျင်နေရသောစိတ်နှင့် မကောင်းကြံလိုစိတ်ကပ်ငြိနေသော စိတ်များကို အားပြိုင်၍ စရိုက်ဖော်ထားသည်။

ဦးကြင်ဥသည် မဟော်ပြဇာတ်တွင် ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏား၏စရိုက်ကို သူ့ကိုယ်တိုင်ပြော စကားများဖြင့် ပေါ်လွင်စေပါသည်။ ဇာတ်ကြောင်းဖော်စကားများဖြင့် ဇာတ်လမ်းကို စိတ်ဝင် စားမှုဖြစ်စေသည်။ လောကသဘော လူ့သဘောကို နားလည်စေသည်။

၅။ ပါပဟိန်ပြဇာတ်

ပါပဟိန်ပြဇာတ်သည် ဦးကြင်ဥ၏ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် တီထွင်ရေးဖွဲ့ထားသော ပြဇာတ်ဖြစ် သည်။ “ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက်၌ နန်းတွင်းအရေးတော်များထွက်ပေါ်လတ္တံ့သော အကြောင်းများကို ရည်ရွယ်၍ စောစီးစွာငြိမ်းသတ်ရန်နှင့် ကြိုတင်၍သတိပေးသောသဘောဖြင့် ဦးကြင်ဥက ပြဇာတ်အဖြစ် သီကုံးရေးသားခြင်းဖြစ်သည်” (ဘရင်၊ ဦး (ဟံသာဝတီ)၊ ရန်ကုန်၊ အမှာစာ။)ဟုဆိုပါသည်။ မည်သူ၏တိုက်တွန်းချက်မှမပါဘဲ ထိုခေတ်ရာဇဝင်အဖြစ်အပျက်ကို အခြေခံ၍ ပွဲကြည့်ပရိတ်သတ်ပြည်သူလူထု၏ အလိမ္မာတိုးတက်ရေး၊ အကျင့်စာရိတ္တကောင်း မြတ်ရေးတို့အတွက် ဦးတည်ရေးသားထားသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

၅.၁။ ဇာတ်လမ်းအကျဉ်း

အောင်ချာနာဂရပြည်၊ ဗြဟ္မသဟံမင်းကြီး၏ တောင်နန်းမိဖုရားကြီးတွင် သားတော်ကြီးဇေယျ သိန်နှင့်သားတော်တော်ငယ် အသမ္ဘိန်၊ မြောက်နန်းမိဖုရားတွင် ပါပဟိန်တို့ရှိသည်။တောင်နန်း မိဖုရားသည် သားတော်ငယ်ကိုဖွားမြင်ပြီး အနိစ္စရောက်သွားသဖြင့် မြောက်နန်းမိဖုရားက စောင့် ရှောက်ခဲ့ရ၏။ အသမ္ဘိန်နှင့် ပါပဟိန်သည် (၁)နှစ်မျှသာကွာပြီး နို့စို့ဖက်ဖြစ်လေသည်။

တစ်ခါသော် ဗြဟ္မသဟံမင်းကြီးလက်တွင် ခူနာရောဂါစွဲကပ်သည်။ မြောက်နန်းမိဖုရား က ခံတွင်းဖြင့်ဝံ့၍သက်သာစေသည်။အာဇေ့ကြောင့် ခူနာပေါက်သော် မင်းကြီးနိုးမည်စိုး၍ မျို

ချလိုက်လေသည်။ ထိုအကြောင်းကို မင်းကြီးသိပြီး လိုရာဆုကိုတောင်းစေသည်။ မြောက်နန်း မိဖုရားကသားတော်ပါပဟိန်မင်းသားကို ထီးနန်းလွှဲပေးရန်တောင်းဆိုလေသည်။ ဘုရင်ကြီးမှာ ပါပဟိန်မင်းသား၏ ဆိုးသွမ်းမှုများကြောင့် သားတော်ကြီးဖြစ်သော ဇေယျသိန်မင်းသား၊ တောင်နန်းဖွားကိုသာ ထီးနန်းအပ်လေသည်။

ပါပဟိန်လည်း နောင်တော်ဇေယျသိန်မင်းကို စိတ်ခု၍ ဝင်ရောက်ခစားခြင်းမပြုဘဲ နေလေသည်။ ဇေယျသိန်မင်းက အမတ်တို့ကို နှစ်ကြိမ်တိုင်အခေါ်လွှတ်သော်လည်း ရိုက်ပုတ်ထုထောင်း၍ လွှတ်လိုက်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ပါပဟိန်ကို အမိအရဖမ်းယူပြီး ဆင်တင်းကုပ်၊ ဆင်ထိန်းတို့ထံတွင် (၃)နှစ်တိုင်တိုင် အကျယ်ချုပ်သဘောဖြင့် ထားလေသည်။

ပါပဟိန်သည် နောင်တော်ဇေယျသိန်မင်း၏ စကြာသန်လျက်ကိုခိုးယူ၍ မြို့ရိုးသို့ဝင်လာစဉ် ဇေယျသိန်မင်းစနည်းနာလှည့်ချိန်နှင့် ပက်ပင်းတိုးမိ၏။ ပါပဟိန်ကို သေဒဏ်စီရင်ချက်ပေးရာအသမ္ဘိန်မင်းသား အသနားခံတောင်းပန်မှုကြောင့်ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးလိုက်လေသည်။ ပါပဟိန်လည်း တိုင်းစွန်ပြည်နားတွင် လူသူစုရုံး၍ နောင်တော်ဇေယျသိန်မင်းသားကို တိုက်ခိုက်ရန်ချီတက်လာလေသည်။ ဇေယျသိန်အမိန့်အရ မရိုးတော်ရှာရန်ထွက်လာသော အသမ္ဘိန်မင်းသားကို ငါ့မိခင်၏နို့ကိုခိုး၍စို့သည်ဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် သတ်လိုက်လေသည်။

ဇေယျသိန်မင်းသားလည်း ပါပဟိန်ကို မခုခံနိုင်သောကြောင့် နန်းမှပြေးရလေသည်။ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရင်း ပါပဟိန်ပြင်ဆင်ထားခဲ့သော ညီတော်အသမ္ဘိန်အလောင်းကိုတွေ့ပြီး ပူဆွေးငိုကြွေးနေသည်။ တောပျော်ဇော်ဂျီက ကုသပေးသောကြောင့် အသက်ပြန်ရှင်ပြီး ညီနောင်နှစ်ပါးလည်း ရသေ့ဝတ်၍ တော၌နေပုံနှင့် အဆုံးသတ်တင်ပြထားပါသည်။

၅၂။ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်လေ့လာချက်

ပါပဟိန်ပြဇာတ်၏ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်ကို အဓိကဇာတ်ဆောင်ပါပဟိန်မင်းသားနှင့် ဇေယျသိန်မင်းသားတို့၏စရိုက်ဖြင့် လေ့လာတင်ပြသွားပါမည်။

၅၂၁။ ပါပဟိန်မင်းသားစရိုက်

ပါပဟိန်မင်းသားသည် ပါပဟိန်ဇာတ်၌ အဓိကဇာတ်ဆောင်ဖြစ်သည်။ ပါပဟိန်မင်းကြီးနှင့် မြောက်နန်းမိဖုရားတို့၏ သားဖြစ်ပြီး ထီးနန်းစည်းစိမ်ကို မက်မောသူဖြစ်ကြောင်းကို-

“မွေးဘဘုန်းစည်၊ သဘောကြည်၍၊ ပြည်ရန်နှင့်ကို၊ ပေးလျှင်ပေးစေ၊ မပေးနေလျှင်၊ လွှဲသွေရွဲ့စောင်း၊ ဉာဏ်တစောင်းနှင့် ကြံကောင်းရာကြံပါမည်၊ သိသာခြားနား၊ ဘဘုရားမှာ၊ သွားလျှင်တောင်းတော်မူပါဘုရား” (စာ-၃၁)

ဟူသော ပါပဟိန်ကိုယ်တိုင်ပြောစကားအရ သိနိုင်သည်။ ပါပဟိန်သည် စိတ်မြန်သူ၊ အနုနည်းနှင့် မရပါက အကြမ်းနည်းသုံးမည့်စရိုက်ရှိသူဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်သည်။

ဦးကြင်ဥသည် သူ၏ပြဇာတ်၌ လူဆိုးဇာတ်ဆောင် ပါပဟိန်ကို အဓိကဇာတ်ဆောင်အဖြစ် ရဲရဲဝံ့ဝံ့ အသုံးပြုခဲ့သည်။ ပါပဟိန်၏စရိုက်ဆိုးကို သရုပ်ပေါ်အောင်ရေးဖွဲ့နိုင်သောကြောင့် ဇာတ်လမ်းသည် အသက်ဝင်နေသည်။

“ပေးလျှင်ပေးစေ၊ မပေးနေလျှင်၊ လွှဲသွေရွဲ့စောင်း၊ ဉာဏ်တစောင်းနှင့်၊ ကြံကောင်းရာကြံပါမည်”

ဆိုသော ပါပဟိန်၏ပြောစကားတွင် မိုက်မိုက်မဲမဲဆောင်ရွက်ရန် ဝန်မလေးသည့်စရိုက်၊ အမှားအမှန်ကိုမစဉ်းစား၊ အရွဲ့ရွဲ့အစောင်းစောင်းပြုလိုသောစရိုက်များ ပေါ်လွင်သည်။ မိုက်ရဲသည့်လေသံပေါ်အောင်ဖွဲ့သည်။ ‘လွှဲ’ ‘သွေ’ ‘ရွဲ့စောင်း’ .. စသည့်အနက်ချင်းဆင်တူသည့် ဝေါဟာရများကို စုစည်းပေါင်းဖွဲ့၍ အရွဲ့တိုက်တတ်သောစိတ်သရုပ်ကို ဖော်ထုတ်ရေးဖွဲ့ထားသည်။

“ဉာဏ်တစောင်း”ဆိုသည့် အသုံးမှာ ပါပဟိန်၏စရိုက်ကို ထိမိပေါ်လွင်စေသည့် အသုံးထူး ဖြစ်သည်။

ပါပဟိန်၏စရိုက်ကို အခြားဇာတ်ဆောင်များ၏ပြောစကားဖြင့်လည်း စရိုက်ဖော်ထား သည်။ ဝန်များ၏ပြောစကားတွင်

“ဉာဏ်သပွတ်သီး၊ အလွန်အကျင့်ယုတ်၊ ဆိုးခေါင်ချုပ်သည့်၊သောက်ထုပ်ကြီး” (စာ- ၃၃) ဟူ၍ လည်းကောင်း

“သားလတ်ဟိန္ဒူပါပကသည်၊ စာဂဆိုးဝါးတရားမစောင့်၊ မဖြောင့်သစ္စာ၊ သောက်က သေရက်၊ မသူတော်နှင့်၊ ပေါင်းဖော်ဖက်၍၊ တိုက်ဖျက်လုယူ၊တိုင်းပြည်သူတို့ကို ကလူ နှိပ်နှံညှဉ်းပါသည်” (စာ-၃၅)

ဟူ၍လည်းကောင်း ဖွဲ့ဆိုထားရာ ပါပဟိန်သည် ပညာမဲ့သူ၊ အရက်သေစာသောက်စားမူးယစ် သူ၊ အကျင့်ယုတ်မာသူ၊ လူဆိုးလူမိုက်တို့နှင့်ပေါင်းကာ အဓမ္မစနစ်ကျင့်သုံးသူ၊ မင်းကြီးထံ ခစားခြင်းမပြုဘဲ ထောင်ထားခြားနားသူဖြစ်ကြောင်း ပေါ်လွင်နေပါသည်။ ပါပဟိန်၏ဉာဏ် များပုံကို ‘ဉာဏ်သပွတ်သီး’ဟု သုံးထားသည်။ စကားလုံးများက ပါပဟိန်အပေါ် ဝန်များ၏ စက်ဆုပ်သည့်ခံစားမှုပေါ်လွင်စေသည်။ ‘ဆိုးခေါင်ချုပ်’ အသုံးမှာ ကျစ်လျစ်ထိမိသည်။ ပါပဟိန်၏ အဆိုးစရိုက်အဆင့်ကို ဖော်ပြနေသည်။ ယစ်ထုပ်ကြီးဟုမသုံးဘဲ ‘သောက်ထုပ် ကြီး’ဟု သုံးပုံထူးခြားသည်။

ပါပဟိန်၏ပြောစကားဖြင့်-

“ခမည်းတော်ရင်း၊ ရွှေပြည်မြတ်ကို၊ မအပ်နှင်း၍ သင်းပင်းနှင့်မြေ၊ စားယူနေလျှင်၊ လူရေရုပ်ပျက်၊ သူ့အိမ်ထက်မှာ၊ သမက်သဖွယ်၊ တန်ခိုးငယ်နှင့်၊ နားဝယ်မချို၊ မယူလိုဘူး” (စာ-၄၁)

ဟု ဖွဲ့ဆိုထားရာ ပါပဟိန်သည် မြို့စားရွာစားလောက်ကိုမမက်သူ၊ ဖြစ်မည့်ဖြစ် ဘုရင်သာဖြစ် လိုသူ၊ ၎င်းမိသဲတိုင်၊ တက်နိုင်ဖျားရောက်စိတ်ဓာတ်၊ သေလျှင်မြေကြီး၊ ရှင်လျှင်ရွှေထီးဟူသော စိတ်ဓာတ်ရှိသူဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။

“သမက်သဖွယ်၊ တန်ခိုးငယ်” ဆိုသည့်ဥပမာကလူ့လောကပတ်ဝန်းကျင်တွင် သိလွယ် မြင်လွယ်သောဖြစ်ရပ်နှင့် ခိုင်းနှိုင်းထားခြင်းဖြစ်၍ ပါပဟိန်၏စရိုက်ကို ပိုမိုထင်ရှားလာစေပါ သည်။ ပါပဟိန်၏မြို့စား၊နယ်စားအဖြစ်နှင့် မျက်နှာငယ်မည်ကိုမလိုလားသည့်လောဘစရိုက်၊ မာနစရိုက်များကို ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။

ထိုမျှမကသေး-

“ဘမ္မေထီးနန်း၊ ပေးမည်အပ်မည်၊ မိန့်နှုတ်ရည်သည်၊ ပြည့်ကြငှန်းကို၊ မစံမြန်းရာ၊ သည်နေရာကငါမထ၊မွေးဘကတိ၊ ရာဇနုတ်ကြွေး၊ယခင်ရှေးက၊ ပေးမည်လို့ ရှိမည်မို့၊ ဇာတိသွေလှန်၊ တောင်နန်းမသား၊ နောင်ဘုရားကို၊ အပ်ထားနံ့၊မမှန် သစ္စာပျက်ကွက် သည်” (စာ-၄၄)

ဟူသောစကားဖြင့် ပါပဟိန်သည်အကြောင်းမဲ့မဟုတ်ဘဲ ထီးနန်းမရသောကြောင့် မိုက်မဲနေသူ ဖြစ်ကြောင်းသိရသည်။ မိမိအရည်အချင်းအားနည်းနေသည်ကိုထည့်မတွက်ဘဲ မင်းကြီးကတိ မတည်သည်ကို အခွင့်သာအကြောင်းပြု၍ အဖြစ်ဖို့နေတတ်သူဖြစ်ကြောင်း သိရပေသည်။

ပါပဟိန်သည် မိုက်စရိုလျှင် မိုက်ချင်ချင်ဆိုသကဲ့သို့ မိုက်တွင်းနက်အောင် တွင်းတူး မိုက်သူဖြစ်သည်။ ယခင်ကပျော်၍ အရက်သောက်ရာမှ ယခုစိတ်ညစ်၍ အရက်သောက်သည်။ အရက်က ပါပဟိန်ကို အနိုင်ယူလေပြီ။ အရက်၏ကျေးကျွန်ဖြစ်နေလေပြီ။ ပါပဟိန်၏ ပုဆိုး မနိုင်၊ ပဝါမနိုင် ယိုင်ထိုးယိုင်လဲ ကျွမ်းထိုးမှောက်ခုံဖြစ်နေပုံကို-

“ငါ့ဘာသာငါ့အကြိုက်၊ သူလာလို့တိုက်သလဲ

ငါကြိုက်လို့ ငါသောက်မဟဲ့
သောက်လိုက်ချည့်ထီမတင်” (စာ-၄၆)

ဟူသော ပါပဟိန်စကားသည် ပါပဟိန်၏စရိုက်ကိုထင်းကနဲပေါ်လွင်စေပါသည်။ ပါပဟိန်၏ ပြောစကားမှ ‘ငါ၊ ငါ၊ ငါ’ဆိုသည့်အသုံးများကို ထပ်ကာထပ်ကာသုံး၍ ငါတကောကောတတ် သည့် စိတ်ကို ပေါ်လွင်စေသည်။ ဇာတ်ဆောင်၏ ဟန်ပန်အမူအရာ၊ ဇာတ်ဆောင်၏အသံကို ကြားယောင်မြင်ယောင်လာစေပါသည်။ ပါပဟိန်သည် မူးမူးရူးရူးနေသော်လည်းမိမိ၏အကြံကို မေ့မေ့ပျောက်ပျောက်နေသူမဟုတ်၊ သေမှသာသေရော အကြံလျှော့မည့်သူမဟုတ်၊ အသက်သာ အသေခံမည်၊ သိက္ခာအကျခံမည့်သူမဟုတ်၊ လုပ်ရဲလျှင်ခံရဲသူဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

ဦးကြင်ဥ၏ ပြဇာတ်ဖန်တီးမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဦးမောင်မောင်ကြီးက-

“ဦးကြင်ဥသည် ပြဇာတ်ရေးသားရာတွင် စကားလုံးအဖွဲ့အနွဲ့သက်သက်ကိုသာ ဦးစားပေးရေးဖွဲ့ခြင်းမရှိ၊ ဇာတ်ကောင်၏ အဇ္ဈတ္တသဏ္ဍာန်ကို ပေါ်လွင်စေမည့် အရေး အသားနှင့်ရေးသည်။ ပြဇာတ်တွင် ကဗျာ၊ လင်္ကာများ ဇာတ်ချင်းများဖြင့် မွမ်းမံခြင်း မပြု၊ စကားပြောနှင့်ပင် ဇာတ်ကောင်၏သဘာဝ၊ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက်ကို ကောင်း စွာဖန်တီးသွားနိုင်ပေသည်” (မောင်မောင်ကြီး၊ ၁၉၆၈၊ ၂၃၄)

ဟု ဝေဖန်သုံးသပ်ထားပါသည်။ ထိုသုံးသပ်ထားသည့်အတိုင်း ပါပဟိန်၏ပြောစကားဖြင့် စရိုက်၊ ဇာတ်ကွက်တို့ကို ဖော်ဆောင်ပြသွားသည်ကို သိမြင်ရပါသည်။

ပါပဟိန်သည် ပြည်နှင့်ဒဏ်ခံရသည်။ တိုင်းစွန်ပြည်ရွာသို့ ရောက်လာသည်။ ထိုအခါ ပြည်စိုးမြေတိုင်၊ သူကြီးတို့အမေးကို-

“တိုင်းပြည်ထောင်ကို၊ ရအောင်ယူမည်၊ အကြံပေါက်၍လာရောက်သည်၊ သွေဖည်မခွ၊ ငါ့ကြံရာသို့ လိုက်နာကြ” (စာ-၅၉)

ဟုဆိုလိုက်သည်။ ပါပဟိန်သည် မြေတိုင်သူကြီးတို့ကို မိမိသည် နောင်တော်ကြီးမင်းက ပြည် နှင့်ဒဏ်ပေး၍ ရောက်လာကြောင်းကို အမှန်အတိုင်းမပြော၊ အခြားအကြောင်းဖြင့် လွှဲဖယ်၍ ပြောသည်။ အကယ်၍အမှန်အတိုင်းပြောလျှင် ထိုသူတို့သည် ရာဇဝတ်ကောင်ကို ပူးပေါင်းဝံ ကြမည်မဟုတ်ချေ။ ပါပဟိန်သည် ပြည်စိုး၊ မြေတိုင်တို့ကို အဖြစ်မှန်မပြောဘဲ ရာထူးဖြင့် ဖြား ယောင်း၍စည်းရုံးသည်မှာ အောင်မြင်ပေသည်။ နောက်ဆုံး လူအင်အားစုရုံးပြီး နောင်တော် ဇေယျသိန်ထီးနန်းကိုဝင်စီးရာနောင်တော်ထွက်ပြေးသွားသဖြင့် ပါပဟိန်မင်းသားသည်ထီးနန်း ကို သိမ်းပိုက်လိုက်လေသည်။ ထိုအချက်ဖြင့် ပါပဟိန်သည် စည်းရုံးရေးသမားကောင်းတစ်ဦး ဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။

ဦးကြင်ဥသည် ပါပဟိန်ပြဇာတ်၌ ပါပဟိန်ဟူသောအမည်နှင့်လိုက်အောင်၊ ပါပဟိန် စရိုက်ကို ရည်ရွယ်ချက်ရောက်အောင် ပြနိုင်ပေသည်။ ပါပဟိန်၏ ဆိုးသွမ်းသောစရိုက်ကို အဆုံးထိအောင် ရေးဖွဲ့ပြသွားသည်။

၅၂၂။ ဇေယျသိန်မင်းသားစရိုက်

ဇေယျသိန်မင်းသားသည် ပါပဟိန်နှင့်အဓိကအားပြိုင်သရုပ်ဆောင်ရသော ဇာတ်ဆောင်ဖြစ် သည်။ ဇေယျသိန်သည် အစ်ကိုကြီးအဘရာဆိုသကဲ့သို့ ညီလတ်ပါပဟိန်အပေါ်၌ ဖခင်စိတ်ဖြင့် နေလိုသူဖြစ်ကြောင်းသိရသည်။ သို့သော် ပါပဟိန်သည် နောင်တော်က အခေါ်လွှတ်လိုက်သော ဝန်တို့ကို ရိုက်ပုတ်ထုထောင်းလွှတ်လိုက်သည်။ ထိုအခါ ဇေယျသိန်မင်းက-

“ငါ့နောင်အားကို၊ နွဲ့ဆိုးဆိုးလည်း၊ ဆိုးညစ်ပစေ၊ ထောင်းသတ်ရိုက်နှက်၊ တစ်ကြိမ် တွက်နှင့်၊ ညီသက်ဝေကို၊ ဗွေမယူသာသေးတကား၊ သွား၍အမြန်၊ နောက်တစ်ဖန်၍ ထပ်မံ၍ ခေါ်ကြစေမှူးမတ်များ” (စာ-၄၄)

ဟုဆိုလိုက်သည်။ ထိုပြောစကားဖြင့် ဇေယျသိန်သည် ပါပဟိန်အပေါ်၌ ညီသားရင်းကဲ့သို့ မေတ္တာစေတနာထားသူ၊ လူငယ်သဘာဝနွဲ့ဆိုးဆိုးသည်ဟုဆိုကာ အထိုက်အလျောက်ခွင့် လွတ်တတ်သူဖြစ်ကြောင်းသိရသည်။

ဇေယျသိန်၏စရိုက်ကိုဖွဲ့ရာ၌ ဇာတ်လမ်းသဘောအရ သူ့အလင်းပေးတင်ပြလိုသော ပါပဟိန်စရိုက်ကဲ့သို့ အနုစိတ်မဖွဲ့ပါ။သို့ရာတွင် စရိုက်ဆိုးနှင့် စရိုက်ကောင်းကိုကွဲပြားအောင် ဖွဲ့ပြသည်။လေသံအားဖြင့်လည်း ဇေယျသိန်၏ညီအပေါ်ချစ်ခင်ကြင်နာသောစရိုက်၊ မင်းအနေ နှင့် မင်းတို့၏ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီ မျှတစွာဆောင်ရွက်တတ်သောစရိုက်များကို ပေါ်လွင်အောင် ဖွဲ့နိုင်သည်။

ထို့ကြောင့်လည်း-

“ငါအတန်တန် ညီအစ်ကိုချင်း၊ တစ်ဘရင်းမို့၊ သည်းသည်းခံ ကြိမ်ဖန်များစွာရှိချေပြီ၊ သားမြေးမကောင်း၊ မိဘခေါင်းမို့ အပေါင်းပြစ်တင်၊ များကဲ့ရဲ့အောင်၊ မပဲ့ပြင်ဘဲ၊ ကြာတင်နွဲ့ဖင့်၊ မျက်နှာသွေ၍ မနေသင့်၊ မင်းမင့်တံထွာ၊ ညီပင်ဖြစ်သော်လည်း မချစ် သာလျော်စွာစီရင်ရဦးတော့မည်” (စာ-၄၅)

ဟူသော ဇေယျသိန်၏ တစ်ကိုယ်တည်းပြောစကားဖြင့် ကျောသားရင်သား မခွဲခြားဘဲအုပ်ချုပ် သူ၊ ညီ-ပါပဟိန်၏အကောင်းအဆိုးသည် မိမိ၌လည်း တာဝန်ရှိသည်ကို သိသူဖြစ်ကြောင်း သိရ ပါသည်။

ဇေယျသိန်သည် ပါပဟိန်၏အဆောင်အယောင်များကို နှုတ်သိမ်းပြီး ဆင်တင်းကုတ်၌ အပ်ကာ အကျဉ်းချထားလိုက်သည်။ဤအချက်ဖြင့် ဇေယျသိန်သည် လုပ်သင့်လုပ်ထိုက်သည် ကို ပြောသည့်အတိုင်း လုပ်တတ်သူဖြစ်ကြောင်းသိနိုင်သည်။

ဇေယျသိန်မင်းသည် တိုင်းပြည်ကိုအုပ်ချုပ်မင်းလုပ်ရာ၌ မင်းကျင့်တရားနှင့်မညီမညီ ကို ကြောက်ရွံ့သူ၊ တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ ဆန္ဒနှင့်အညီအုပ်ချုပ်လိုသူ၊ ပြည်သူလူထုကို စိတ် ဝင်စားသူဖြစ်ကြောင်း လေးစားဖွယ်သိရပေသည်။ ဆိုးသွမ်းကြမ်းတမ်းလှသော ပါပဟိန်ကို လက်ရဖမ်းနိုင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဇေယျသိန်သည် စိတ်သဘောထားသိမ်မွေ့သော်လည်း ကာယသတ္တိပြည့်စုံသူဖြစ်ကြောင်းသိရသည်။

ဇေယျသိန်မင်းသည် မိမိအားပါပဟိန်က အသေသတ်ရန်ကြံစည်နေကြောင်း အထင် အရှားသိပြီးဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ မိမိကအရင်ဦးအောင်သတ်မည်ဟု စဉ်းစားမိသည်။ စဉ်းစားမိ သည့်အတိုင်း ညီတော်အသမ္ဘိန်ကိုပြောကြားသည်။ သို့သော် ညီတော်ငယ်က တောင်းပန်သော ကြောင့်-

“သက်ခန္ဓာချမ်းသာပေးတော့မည်၊ ဝေးဝေးသာထွက်ပါစေတော့ ညီညီဦး” (စာ-၅၈)

ဟုဆိုကာပါပဟိန်အားမသတ်တော့ဘဲ ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးလိုက်သည်။ ထိုအချက်အရဇေယျသိန် မင်းသားသည် သူတစ်ပါးကိုသတ်ရန်ဝန်လေးသူဖြစ်ကြောင်း၊ ဘုရားဆုပန်မင်းယောက်ျားဖြစ် ကြောင်း သိရသည်။ ညီတော်အသမ္ဘိန်အား သတ်ခြင်းဖြင့် ပါပဟိန်၏စရိုက်ကို အောက်ဆုံး အဆင့်ရောက်အောင်ပို့ထားသကဲ့သို့ ဇေယျသိန်၏စရိုက်ကို ဘုရားဆုပန်မင်းယောက်ျားအဖြစ် ပြကာ အမြင့်ဆုံးအဆင့်သို့ ပို့ထားပေသည်။

ဦးကြင်ဥသည် ဇေယျသိန်၏စရိုက်ကို ပါပဟိန်ကဲ့သို့ အပြည့်အဝဖော်ပြထားသည်ကို မတွေ့ရပါ။နန်းရင်းဝန်လေးပါးကို ထီးနန်းမွေကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပြောဆိုကြရာ၌ပါပဟိန်၏ စရိုက်ကို အလေးအနက်ထားဖော်ပြသော်လည်း ဇေယျသိန်၏စရိုက်ကိုမူ သာမန်မျှသာဖော်ပြ ထားသည်။

ဦးကြင်ဥသည် ဇာတ်ဆောင်များ၏ စရိုက်ကောင်းနှင့် စရိုက်ဆိုးကို အားပြိုင်ဖော်ပြပြီး လျှင် မင်းနှင့်ပြည်သူတို့အား မှန်ကန်တည့်မတ်သည့် အမှန်တရားမြတ်တရားဆီသို့ ရောက်အောင် လမ်းညွှန်နိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရပါမည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းတွင် ဦးကြင်ဥ၏ မဟော်ပြဇာတ် (ဒုတိယပိုင်း)နှင့် ပါပဟိန်ပြဇာတ်လာဇာတ်ဆောင်စရိုက်အဖွဲ့များကို လေ့လာတင်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်အဖွဲ့များကိုတင်ပြရာတွင် ဇာတ်ဆောင်တို့၏ကိုယ်တိုင်ပြောစကားများ၊ ဇာတ်ဆောင်အချင်းချင်း အပြန်အလှန်ပြောစကားများဖြင့် ပေါ်လွင်အောင်ဖော်ပြထားပါသည်။ ဇာတ်ဆောင်ပြောစကားများသည် ဇာတ်လမ်း၏ဖြစ်ပျက်မှု၊ ရွေ့လျားမှု၊ ဇာတ်ရှိန်မြင့်တက်မှုတို့ကို ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ဇာတ်ဆောင်တစ်ဦးကတစ်ဦးအပေါ်ထားရှိသော သဘောထားခံစားမှုများပါဝင်နေသည့်အတွက် ရှေ့ဆက်မည့်ဇာတ်လမ်းအလားအလာကိုလည်း မှန်းဆနိုင်ပါသည်။

ဦးကြင်ဥသည် မဟော်ပြဇာတ်ကိုရေးဖွဲ့ရာတွင် အကောင်းအဆိုးတွဲ၍ အားပြိုင်မှုကို သုံးထားသည်။ ပညာရှိအစစ်အမှန်နှင့် ပညာရှိအတုအယောင်တို့၏ အားပြိုင်မှုသဘောဖြစ်သည်။ မဟော်သဓာပညာရှိစရိုက်ကို ဖော်ကျူးရာတွင် အမတ်ကြီး၏အရှင်သခင်ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး၏ ပြောစကားများနှင့် စရိုက်ဖော်ထားသည်။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး၏ မဟော်သဓာအပေါ် ချစ်ခင်ယုံကြည်အားကိုးသည့်ခံစားမှုနှင့်အတူ မဟော်သဓာ၏ပညာဂုဏ်အရည်အသွေးကို နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ်ဖြစ်အောင် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ တစ်ဖက်ကလည်း ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏား၏ ပညာဉာဏ်မပြည့်စုံဘဲနှင့် နေရာရလိုမှု၊ မာန်မာနထောင်လွှားမှု၊ အရှုံးပေးရသော်လည်း နှလုံးမအေးနိုင်ပုံ စိတ်အနေအထားကို ဇာတ်ဆောင်ကိုယ်တိုင်ပြောစကား၊ အခြားဇာတ်ဆောင်ပြောစကားများနှင့် စရိုက်ဖော်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ မဟော်သဓာ၏စရိုက်မှာ ချစ်ခင်လေးစားဖွယ်ဖြစ်သကဲ့သို့ ကေးဝဋ်ပုဏ္ဏား၏စရိုက်မှာ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။ ဇာတ်ဆောင်များမှတစ်ဆင့် ခံစားမှုရသပေါ်အောင် ရေးဖွဲ့တင်ပြနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ပါပဟိန်ပြဇာတ်တွင်လည်း ဦးကြင်ဥသည် အကောင်းနှင့်အဆိုးနှစ်ခုကို အားပြိုင်တင်ပြပြီးစာဖတ်ပရိသတ်တို့အား အတုယူသင့်သည်စရိုက်နှင့် ရှောင်ကြဉ်သင့်သည့်စရိုက်ကိုညွှန်ပြထားပါသည်။ ပါပဟိန်ပြဇာတ်တွင် လူဆိုးဇာတ်ဆောင်ကို အဓိကဇာတ်ဆောင်အဖြစ် တင်ပြရဲသော ဦးကြင်ဥ၏ဖန်တီးမှုသတ္တိနှင့်စိတ်ကူးဉာဏ်မှာထူးခြားပါသည်။ စရိုက်များကို ပြောစကားဖြင့်တင်ပြရာတွင် စကားအသုံးအနှုန်းများသည် အကောင်းအဆိုးစရိုက်နှင့် လိုက်ဖက်နေပါသည်။ စရိုက်ချင်းလည်း ကွဲပြားခြားနားသွားပါသည်။ ဆိုးသွမ်းသောစရိုက်နှင့် ခက်ထန်ကြမ်းကြုတ်သောစရိုက်ကို လေသံကဖော်ပြနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဇေယျသိန်၏တရားမျှတပြီး မေတ္တာစိတ်ရှိသောစရိုက်ကိုလည်း လေသံကပေါ်လွင်စေပါသည်။

ခြုံငုံ၍ကြည့်လျှင် ဦးကြင်ဥသည် ဇာတ်ဆောင်၏ပြောစကားဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်စရိုက်တို့ကို ပုံဖော်ရာတွင် ဇာတ်ဆောင်ရပ်တည်ရသောအနေအထားနှင့် လေသံပေါ်လွင်မှု၊ တစ်ဦးအပေါ်တစ်ဦးရှိသည့်စေတနာပေါ်လွင်မှု တို့ဖြင့်ရေးဖွဲ့နိုင်သောကြောင့် ဇာတ်လမ်းပါဇာတ်ဆောင်တို့သည် သက်ဝင်လှုပ်ရှားပြီး ဆွဲဆောင်မှုဖြစ်နေသည်ဟု ခြုံငုံသုံးသပ်ပါသည်။

နိဂုံး

ကုန်းဘောင်ခေတ်နှောင်းပိုင်းတွင်ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ဦးကြင်ဥ၏ တစ်ညတွင်းချင်းကပြနိုင်သော ပြဇာတ်များသည် ပြဇာတ်ခေတ်တစ်ခေတ်ကို ဆန်းသစ်တီထွင်နိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရပါမည်။ ထိုကဲ့သို့သော ပြဇာတ်များသည် ကိုလိုနီခေတ်ပြဇာတ်များထိ ဩဇာသက်ရောက်မှုရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်ပြဇာတ်များတွင် ပြဇာတ်ရေးသူတို့သည် တေးထပ်၊ ဘောလယ်၊

လွမ်းချင်း၊ ငိုချင်းစသည့်တေးကဗျာများကို ဖြည့်စွက်သုံးနှုန်းကာ ရေးဖွဲ့သော်လည်း ဦးကြင်ဥ တို့ခေတ် ပြဇာတ်များတွင် ပြောစကားများကိုသာအားပြု၍ လူ့စရိုက်အဖွဲ့ကောင်းများကို သဘာဝကျကျ ဖန်တီးလာခဲ့ကြသည်။လူသားဆန်လာခဲ့ကြသည်။ ပြဇာတ်ကောင်းများဖြစ်လာ စေရန်နှင့် ခံစားမှုအတွေးအမြင်များရရှိစေရန်ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ဦးကြင်ဥရေးဖွဲ့ သောပြဇာတ်များသည်စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်ပြီးလျှင်လူ့စရိုက်အဖွဲ့ကောင်းများပါဝင်သောကြောင့် ပြဇာတ်ဖတ်ရှုသူတို့အတွက် ဆင်ခြင်သတိ ပြုပညာပွားနိုင်မည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ကျော်အောင်စံထား၊ ဆရာတော် ။ (၁၉၆၆) ။ **ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ။**
ရန်ကုန်၊ လယ်တီပဏ္ဍိတ ပုံနှိပ်တိုက်၊
- ခင်မင်၊ မောင် (ခနုဖြူ) ။ (၁၉၉၇) ။ **“ပြဇာတ်ဖတ်ရှုရသည့်အရသာ”**
စာပေနှင့်ဘာသာ ဘာသာနှင့်စာပေ။ ရန်ကုန်၊
ကံ့ကော်ဝတ်ရည်စာပေ။
- တာရာ၊ ဒဂုန် ။ (၁၉၇၇) ။ **သင်္ဇင်သင်းပြန်တော့။** ရန်ကုန်၊
သမိုင်းသစ်စာအုပ်တိုက်။
- တင့်အောင်၊ ဗိုလ်ကလေး ။ (၁၉၇၃) ။ **“ပြဇာတ်တေး” နှစ်ဆယ်ရာစုတေး**
ဂီတသမိုင်း၊ ရန်ကုန်၊ဂီတကောင်စီ။
- ဖေမောင်တင်၊ ဦး ။ (၂၀၁၃) ။ **မြန်မာစာပေသမိုင်း။** ရန်ကုန်၊
ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။
- ဘသောင်း၊ ဗိုလ်မှူး ။ (၂၀၁၂) ။ **စာဆိုတော်များအတ္ထုပ္ပတ္တိ။**ရန်ကုန်၊
ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။
- မောင်မောင်ကြီး၊ ကို။ ။ (၁၉၆၉) ။ **မြန်မာပြဇာတ်ရေစီးကြောင်း၊**
တက္ကသိုလ်ပညာပဒေသာစာစောင်။ အတွဲ (၄)၊
အပိုင်း (၁)၊ရန်ကုန်၊တက္ကသိုလ်များပုံနှိပ်တိုက်။
- ဖေမောင်တင်၊ ဦး။ ။ (၂၀၀၂) ။ **မြန်မာပြဇာတ်နှင့်ပြဇာတ်စာပေ**
သမိုင်း။ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်။
- မြန်မာအဘိဓာန်။ ။ (၁၉၉၁) ။ **မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။** ရန်ကုန်၊
ဖိုသိုလစ်ပုံနှိပ်တိုက်။
- သူရိယကန္တိ။ ။ (၁၉၇၄) ။ **ဝတ္ထုရေးလိုသော်။** ရန်ကုန်၊
သမိုင်း သစ်စာအုပ်တိုက်။
- သောင်းရွှေညို။ ။ (၁၉၉၅) ။ **ဇာတ်ဆရာကြီးဦးကြင်ဥနှင့် သူ၏**
ပြဇာတ်များ။ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်။

မြန်မာဝေါဟာရအချို့၏ ရင်းမြစ် နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်လေ့လာချက်

တင်တင်ထွေး^၁

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ဘာသာဗေဒလေ့လာမှုနယ်ပယ်တစ်ခုဖြစ်သော ရင်းမြစ်ဗေဒလေ့လာမှု (Etymology)နှင့် သမိုင်းဘာသာဗေဒ(Historical Linguistics) ကို အခြေခံ၍ မြန်မာ ဝေါဟာရအချို့၏ရင်းမြစ်နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ကို ဖော်ထုတ် တင်ပြလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အလေ့လာခံအဖြစ် ဝေါဟာရအဖွင့်ကျမ်းများ နှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာဆောင်ပါးများ၊ မွန်-အင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်၊ မွန်ကျောက်စာ အဘိဓာန်တို့ကို အခြေခံ ထားပါသည်။ မြန်မာပညာရှင်ကြီးများ ၏ဝေါဟာရ ကြံဆ ချက်များ နှင့် ကိုယ်တိုင်လေ့လာတွေ့ရှိထားသော အချက်များကို ဖော်ထုတ်တင်ပြရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် မြန်မာဘာသာစကား ၏ သိမ်မွေ့နက်နဲမှုကို သိရှိစေခြင်း၊ ဝေါဟာရတို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ရင်းမြစ်အမှန် တို့ကို လေ့လာ သိရှိစေနိုင်ခြင်းနှင့် မြန်မာရင်းမြစ်အဘိဓာန်များ ပေါ်ထွန်းစေရေးအတွက် အထောက်အကူ ပြုနိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ- ရင်းမြစ်ဗေဒ၊ ဝေါဟာရအဖွင့်ကျမ်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်၊ စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံ၊ ဘာသာဗေဒ၊ သမိုင်းဘာသာဗေဒ၊ မွေးစား စကားလုံး၊ ဝေါဟာရရင်းမြစ်၊ သမိုင်းကြောင်းလေ့လာမှု။

နိဒါန်း

ရင်းမြစ်ဗေဒ လေ့လာမှု နှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာဘာသာစကားဆိုင်ရာစာအုပ်များ မပေါ်ထွက်သေးပါ။ ဘာသာဗေဒ၊သဒ္ဒါဗေဒ၊အတ္ထုဗေဒ ဆိုင်ရာ စာအုပ်များ ပေါ်ထွက်ခဲ့သော်လည်းရင်းမြစ်ဗေဒဆိုင်ရာ စာအုပ် စာတမ်းများ မရှိသေးပါ။သမိုင်းဘာသာဗေဒနှင့်ပတ်သက်၍ ဦးထွန်းမြင့်၏ “ဘာသာဗေဒ” စာအုပ်၊ ရင်းမြစ်ဗေဒနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာကိုလေး၏“ဘာသာစကားလေ့လာမှု” စာအုပ်တွင် အနည်းငယ်မျှသာ ခေါင်းစဉ်တစ်ခုအဖြစ် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ထို့အပြင် ဝေါဟာရတို့၏အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုပြသော “မြန်မာအဘိဓာန်” တွင်လည်း ဝေါဟာရတစ်ခု၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ယေဘုယျ အနက်ဖြင့်သာ ဖော်ပြလေ့ရှိပါသည်။ မည်သည့်ဘာသာကဆင်းသက်လာကြောင်းကို ထောင့်ကွင်း [] အတွင်း မွန်၊ဟိန္ဒူ၊ ဗန်း စသည်ဖြင့် အတိုချုပ်သာဖော်ပြလေ့ရှိပါသည်။ဤသည်မှာအဘိဓာန်၏ သဘော သဘာဝအတိုင်း ဖော်ပြခြင်းဖြစ်ပေသည်။ရှေးကပေါ်ထွန်းခဲ့သော ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်း၊ ဝေါဟာရ လီနတ္ထဒီပနီကျမ်း၊ဝေါဟာရဝိပလ္လာသလက္ခဏဒီပကကျမ်း၊ဗြဟ္မနိရုတ္တိနယသင်္ဂဟကျမ်း ၊ မြန်မာစကား အဖွင့်ကျမ်း စသည် ဝေါဟာရ အဖွင့်ကျမ်းများတွင်မူ ဝေါဟာရတို့၏အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အရင်းအမြစ် ကြံဆ ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ သမိုင်းကြောင်း ကောက်ယူခြင်းတို့ဖြင့် ပညာရှင်များက လေ့လာကြံဆခဲ့ကြ ပါသည်။

သို့သော် ဘာသာစကားအတွင်းရှိ ဝေါဟာရတိုင်း၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်၊ရင်းမြစ်တို့ကို ဖော်ထုတ် ကြံဆနိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိပါ။ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်း တွင်(က) မှ (အ)အက္ခရာ အသီးသီး တို့၏ အသံ၊

^၁ Associate Professor, Dr, Department of Myanmar, West Yangon University

အနက်တို့ကို ပျို့၊ကဗျာ၊ လင်္ကာ စပ်ထုံးတို့ဖြင့် ဖော်ပြပြီး ကာရန် (၆၄)ပါးအနက် မှ ကာရန်(၄၈)ပါး ၏အနက်ကိုသာ ကြံဆ ဖွင့်ဆိုပြခဲ့သည်။ ဝေါဟာရဝိပ္ပလ္လာသ လက္ခဏာ ဒီပကကျမ်းတွင် ဝေါဟာရပေါင်း (၁၄၈၄) လုံး၏အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြခဲ့သည်။သို့သော် အချို့ဝေါဟာရများကို အကျယ် ဖွင့်ဆို ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ။ဝေါဟာရလီနတ္ထဒီပနီကျမ်းတွင် ရေမြေ ကောင်းကင်တို့၏ဝေါဟာရနေ လ ဂြိုဟ် တို့၏ဝေါဟာရ စသည်ဖြင့်ကဏ္ဍလေးခုခွဲကာ ဝေါဟာရပေါင်း (၃၄၀) လုံးကို ဖွင့်ဆိုပြခဲ့ပါသည်။ ဗြဟ္မ နိရုတ္တိနယသင်္ဂဟကျမ်း(ခေါ်) မြန်မာစကားလုံးပြောင်းထုံးကျမ်းတွင် က မှ လွှမ်း အထိ ဝေါဟာရ များကို အနက်ဖွင့် ဆိုပြထားခဲ့သည်။ မြန်မာစကားအဖွင့်ကျမ်းတွင် ဦးဖိုးလတ်သည် ပထမတွဲ၊ ဒုတိယ တွဲ၊ ဖြည့်စွက်တွဲဟူ၍ အတွဲသုံးတွဲခွဲကာ ဝေါဟာရပေါင်း(၂၈၅)လုံး၏ အနက်ရင်းမြစ်တို့ကို ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် လေ့လာပြခဲ့သည်။ထိုသို့ ရှေးပညာရှင်များကအဖွင့်ကျမ်းများတွင် အားထုတ်ကြိုးပမ်း ဖွင့်ဆို ခဲ့ကြသော်လည်း ဘာသာ စကား၏သဘောသဘာဝအရ ဝေါဟာရများသည် အစဉ်အဆက်ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ပြောင်းလဲခြင်း၊ တိုးပွားခြင်းတို့ဖြင့် လေ့လာကြံဆ၍ မကုန်နိုင်အောင် ရှိနေသည်သာဖြစ်၏။ မွေးစား စကားလုံးများ၊ ခေတ်ပေါ် ဗန်းစကားများ၊ခေလေ့သုံးစကားများ၊ ဥပစာစကားများ စသည်တို့သည် အစဉ်တိုးတက်ပွားများလျက် ရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာတမ်းတွင် ရှေးပညာရှင်များဖွင့်ဆိုခဲ့ခြင်း မရှိသေးသည့် မြန်မာဝေါဟာရအချို့ ကို ရင်းမြစ်ဗေဒ၊သမိုင်းဘာသာဗေဒလေ့လာနည်းများနှင့် ချဉ်းကပ် ၍ လေ့လာတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

သုတေသနနောက်ခံ

မြန်မာဝေါဟာရတို့၏ အရင်းအမြစ်နှင့် သမိုင်းကြောင်းတို့ ကိုလေ့လာရန် ဘာသာဗေဒ လေ့လာမှုနယ်ပယ်ခွဲများဖြစ်သော ရင်းမြစ်ဗေဒလေ့လာမှု (Etymology) ၊သမိုင်းဘာသာဗေဒ(Historical Linguistics) တို့ကိုလေ့လာခြင်း ၊ Jean, Aitchison ၏ *General Linguistics* စာအုပ်ကို လေ့လာ ဖတ်ရှုခြင်း၊ မြန်မာဘာသာစကားပညာရှင်များ၏ ဝေါဟာရအဖွင့်ကျမ်းများ၊ ဘာသာစကား ဆိုင်ရာ စာအုပ်များ၊ ဆောင်းပါးများ ဖတ်ရှုခြင်း၊ သမိုင်းဘာသာဗေဒ နှင့်ရင်းမြစ်ဗေဒလေ့လာမှုတို့ကို နှိုင်းယှဉ် လေ့လာ ခြင်း ၊ အဘိဓာန်အကိုးအကားတို့ ရှာဖွေခြင်း တို့ပြုလုပ်ပါသည်။

၁။ ရင်းမြစ်ဗေဒ နှင့် သမိုင်းဘာသာဗေဒ

ရင်းမြစ်ဗေဒဟူသော ဝေါဟာရသည် ဂရိဘာသာစကား etymon မှ ဆင်းသက်လာပြီး root, true meaning ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။ ရင်းမြစ်ဗေဒကို

“စကားလုံးတို့၏မူလအရင်းအမြစ်ကို လေ့လာသောပညာရပ်ဖြစ်သည်။
 စကားလုံးတို့၏ သမိုင်းကြောင်းနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲလာမှု တို့ကိုလေ့လာသည့် ပညာရပ်ဖြစ်သည်။” ဟု (Dictionary of Language and Linguistics, 1972, 79.) တွင်

ဖွင့်ဆို ထားပါသည်။ မြန်မာဘာသာဖြင့်ရေးသားပြုစုခဲ့ကြသော ဘာသာစကားဆိုင်ရာကျမ်းများ၊စာအုပ်များစွာ ရှိပါ သည်။ ထိုကျမ်းများစွာတွင် etymology ကို မြန်မာပြန်ဆိုထားချက်ကို မတွေ့ရှိရပါ။

ဦးဖိုးလတ်က “ရင်းမြစ်” ဟုလည်းကောင်း၊ ဦးဖေမောင်တင်က “စကားလုံး၏အရင်းအမြစ်” ဟုလည်းကောင်း၊ မြကေတုက “စကား၏အရင်း အမြစ်” ဟု လည်းကောင်း၊ ဒေါ်သန်းဆွေက “ဝေါဟာရ အရင်းအမြစ်” ဟု လည်းကောင်း၊ မောင်ခင်မင် (ခန့်ဖြူ)က “ဝေါဟာရ တို့၏အရင်းအမြစ်” ဟုလည်းကောင်း၊ မောင်သာနိုးက “စကားလုံးရင်းမြစ်” ဟုလည်းကောင်း သုံးခဲ့ကြသည်။ အထက်ပါအထောက်အထားများအရ “စကားလုံး အရင်းအမြစ်”၊ “ဝေါဟာရအရင်းအမြစ်” ဟူ၍သာ မြန်မာပညာရှင်အများက သုံးနှုန်းရေးသားခဲ့ကြကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။

Biology ကို ဇီဝ ဗေဒ၊ philosophy ကို ဒဿနိကဗေဒ၊ semantics ကို အတ္ထုဗေဒ၊ phonetics ကို သဒ္ဒဗေဒ စသည့် အသုံးမျိုးဖြင့် etymology ကိုလည်း ရင်းမြစ်ဗေဒ ဟု ခေါ်ဝေါ်သင့်သည် ထင်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် phonology ကို ဝဏ္ဏဗေဒ(စကားသံဖွဲ့မှုပညာ)ဟု ပြန်ဆိုသုံးစွဲကြသကဲ့သို့ etymology ကိုလည်း ရင်းမြစ်ဗေဒ (ရင်းမြစ်ပညာ) ဟု ခေါ်ဝေါ်သတ်မှတ်နိုင်မည် ထင်ပါသည်။

သမိုင်းဘာသာဗေဒ သည်

“ဘာသာစကားတစ်ခုအတွင်း တစ်ခေတ်မှတစ်ခေတ် (သို့)ခေတ်ကာလတစ်ခုအတွင်း အသံပြောင်းလဲမှု၊အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲမှု၊ သဒ္ဒါပြောင်းလဲမှု၊ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းပြောင်းလဲမှု တို့ကို လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။ ” (Dictionary of Language and Linguistics, 1972, 104.)

ဟုဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ဘာသာစကားသည် ပြောင်းလဲတတ်သောသဘောရှိပါသည်။ ခေတ်ကာလကြာမြင့်သည်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲတတ် ပါသည်။ ဘာသာစကားတစ်ခုအတွင်း၌ပင် အချိန်ကာလပြောင်းလဲသည်နှင့်အမျှ မူလ စကားလုံး၏အနက် အဓိပ္ပာယ် များလည်း ပြောင်းလဲတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် သမိုင်းဘာသာဗေဒပညာရှင်တို့က စကားလုံးတို့ ၏သမိုင်းကြောင်း နှင့် အနက် အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲမှုတို့ကို လေ့လာခဲ့ကြသည်။ သာဓကအားဖြင့် -
အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားတွင်

old English

mete (food in general)

Modern English

meat (animals flesh used as food)

(Aitchison, Jean , 1972, 145.)

ဟူ၍ စကားလုံးတစ်ခု၏မူရင်းအနက်သည် ခေတ်ကာလပြောင်းလဲလာသည်နှင့် မူရင်းအနက်မှ ရွေ့လျော့သွားသည့် သဘောကို တွေ့နိုင်သည်။

ထို့အတူ စကားလုံးတစ်လုံးကို အခြားစကားလုံးတစ်လုံးနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင်လည်း အနက် အဓိပ္ပာယ် ပြောင်းလဲတတ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားတွင် မူလက

groom

မြင်းထိန်း၊ အစေခံလုပ်သား

ဟု

အနက်ရှိသော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် bride နှင့် ပေါင်းစပ်ပြီး

bride groom သတို့သား (Aitchison, Jean , 1972, 145.) ဟူ၍ ပြောင်းလဲလာသည့် သာဓကကို ကြည့်လျှင် မူရင်းစကားလုံး၏ အနက်အရင်းအမြစ်ကိုသိမြင်ရန် ခက်ခဲသဖြင့် သမိုင်းဘာသာဗေဒပညာရှင်၊ ရင်းမြစ်ဗေဒပညာရှင်များက စူးစမ်းလေ့လာ ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင်လည်း ထိုသို့အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲခြင်းမျိုးရှိပါသည်။ ဝေါဟာရ စကားလုံးတစ်ခုသည် စတင်သုံးစွဲခဲ့သည်။ ကာလက ရှိနေသော အနက်အဓိပ္ပာယ် ကွယ်ပျောက်ကာ နောက် အနက်အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုးဆောင်နေ ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

သမိုင်းဘာသာဗေဒအမြင်အရလေ့လာသော် ဝေါဟာရစကားလုံးအချို့၏ မူလအနက် သည် ယေဘုယျအနက်ဖြစ်သည်။ သို့သော်အချိန်ကာလကြာမြင့်လာသောအခါထိုစကားလုံးတို့၏မူလ ယေဘုယျ အနက်သည် ဝိသေသအနက်သို့ ရွေ့လျော့ပြောင်းလဲတတ်ပါသည် ။ တစ်ဖန် ဝေါဟာရစကားလုံးအချို့၏ မူလအနက်သည် ဝိသေသအနက်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အချိန်ကာလကြာမြင့်လာသောအခါ ထိုစကားလုံး တို့၏မူလ ဝိသေသအနက်သည် ယေဘုယျအနက်သို့ ရွေ့လျော့ပြောင်းလဲသွားခြင်းမျိုးလည်းရှိပါသည် ။

သာဓကပြရလျှင် - “သတို့သား ” ဟူသော ဝေါဟာရသည် ယနေ့ခေတ်တိုင် သုံးစွဲ နေသော ဝေါဟာရတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ယနေ့ခေတ်၌ “သတို့သား” ဟုဆိုလျှင် “မင်္ဂလာဆောင်မည် အမျိုးသား” ဟုပြောမြင်မိပေမည်။ ထိုအနက်မှာ “ဝိသေသအနက်” ဖြစ်ပါသည်။ “သတို့သား” ဝေါဟာရ၏ ခေတ်အဆက် သမိုင်းကြောင်းကို လေ့လာသော် -

၁။ အမျိုးကောင်းသား

၂။ ငယ်ရွယ်သောယောက်ျား

၃။ မင်္ဂလာဆောင်မည်အမျိုးသား - ဟူ၍ အနက်အမျိုးမျိုးရှိခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

“သတို့သား တိုက် ကြောက် ညှိတ်ကုန်စ ” (လောကထိပ်ပန်မင်စာ၊ ဘူရိဒတ်ဇာတ်၊ ၆ ။)

“ သျှံ သတို့သား၊ စောယောက်ျားလျှင် ” (သုဝဏ္ဏသျှံသစ္စာခန်းပျို့ ၊ ပိုဒ်ရေ -၁။)

“ သတို့သားနှစ်ပါးကို ဖွားမြင်၍ အမည်ပေးလေသောအခါ ” (ပါရာယနဝတ္ထု ၊ ၉။)

အထက်ပါ အကိုးအထောက်များကိုကြည့်လျှင် ပုဂံခေတ်ကပင် ‘သတို့သား’ ဟူသော ဝေါဟာရကို တွေ့ရပါသည်။ လောကထိပ်ပန်မင်စာ ဘူရိဒတ်ဇာတ်လာ သတို့သား၏အနက်မှာ ဗြဟ္မဒတ်မင်းကြီး ၏ သားတော်တို့ကို ခေါ်ဆိုထားသော “မင်းမျိုးမင်းနွယ် အမျိုးကောင်းသား” ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ် ရပါသည်။

သုဝဏ္ဏသျှံသစ္စာခန်းပျို့ လာ သတို့သားသည် “ငယ်ရွယ်သော ယောက်ျားပျို”ဟု လည်းကောင်း၊ “အမျိုးကောင်းသား” ဟုလည်းကောင်း အနက်နှစ်မျိုးစလုံး ရနိုင်ပါသည်။

ပါရာယနဝတ္ထုလာ သတို့သား အနက်မှာ “ ငယ်ရွယ်နုနယ်သော ယောက်ျားလေးများ ” ကို ခေါ်ကြောင်း တွေ့နိုင်ပေသည်။

နောက်ပိုင်းခေတ်တွင် “ မင်္ဂလာဆောင်မည်အမျိုးသား ” ဟူသောအနက်ကိုသုံးလာကြပါသည်။

ထို့ကြောင့် ခေတ်အဆက်ဆက် “အမျိုးကောင်းသား ၊ ငယ်ရွယ်နုနယ်သောယောကျာ်း” ဟု “ယေဘုယျ အနက်” တွင် ခဲ့ပါလျက် ယနေ့ခေတ်တွင် “ မင်္ဂလာဆောင်မည်အမျိုးသား” ဟူသော “ဝိသေသအနက်” သို့ အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲ လာပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်သည်။

“သတိုး” ၏ ရင်းမြစ်ကို လေ့လာကြည့်သောအခါ မူလရင်းမြစ်သည် “သက္ကတ- သတို့ဝ” မှ ဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ “ စွမ်းရည်ထက်မြက်သူ၊ စွမ်းရည်ထက်မြက်သူအား မင်းက ပေးသော ဘွဲ့ကြီးတစ်မျိုး ။ ” (ခရီးဆောင်မြန်မာအဘိဓာန်၊ စာ-၃၄၀) ဖြစ်သည်။ ရှေးမြန်မာမင်း များလက်ထက်က “သတိုးဘွဲ့” ပေးအပ် ကြောင်း၊ “စွမ်းရည်ထက်မြက်သူကို မင်းကပေးအပ်သော ဘွဲ့တစ်မျိုး” ဖြစ်ကြောင်း၊ မြန်မာဘုရင်အမည် များတွင် “သတိုးမင်းဖျား” “သတိုးမင်းစော” “သတိုးဓမ္မ ရာဇာ” ဟူသော အမည်များရှိခဲ့ကြောင်း လေ့လာနိုင်ပါသည်။ ထို ရင်းမြစ်အရ မိမိတို့၏ သား ကို ရဲစွမ်းသတ္တိရှိစေလို၍ “ သတိုးသား” ဟုခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရင်းမြစ်အမှန်ကိုသိ၍ အနက်ရင်းအမှန်ကို သိမြင်လာနိုင်သည်။ သဘောပင်ဖြစ်သည်။

ထို သက္ကတစကား “သတိုး” ကို ယနေ့ခေတ်တွင် ယောကျာ်းလေးကိုညွှန်းသော “သား” ထည့်ပေါင်း၍ “သတိုးသား” ၊ မိန်းကလေး ကို ညွှန်းသော “သမီး” ထည့်ပေါင်း၍ “သတိုးသမီး” ဟူ၍ ဖြစ်လာကာ “သတိုးသား၊ သတိုးသမီး” သည် “မင်္ဂလာဆောင်မည် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး ” ဟူသော အနက်သို့ ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ မူလ အနက်နှင့် ယနေ့ခေတ်အနက်ကို ဆက်စပ်ကြံဆ ကြည့်လျှင်လည်း “ဘဝခရီးကိုရဲရဲရင့်ရင့် အတူဖြတ်သန်းနိုင်မည် စွမ်းရည်ရှိသည် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး” ဟု အနက်ကြံဆလျှင်လည်း ရနိုင်ပါသည်။

“မြန်မာဘာသာစကား၊ မြန်မာကျောက်စာစာတမ်း၊ ဆောင်းပါးများ” စာအုပ် (၁၉၈၀၊ စာ-၃၀၀) တွင် ဆရာမကြီး ဒေါ်သန်းဆွေကဝေါဟာရတို့၏ရင်းမြစ် ၊ သမိုင်းကြောင်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍

“ဝေါဟာရဟူသည် ခေတ်၏လိုအပ်ချက်အလျောက် ထိုခေတ် အကြံဉာဏ်ရှင် များက ဖြည့်ဆည်းဖန်တီးပေးခဲ့သော စကားစုများပင် ဖြစ်သည်။”

“ထိုဝေါဟာရတို့သည်နှောင်းခေတ်အဆက်ဆက် ခေတ်သူခေတ်သားများ၏ အလို ဆန္ဒ ကိုလိုက်၍အသုံးနယ်ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာသည်လည်းရှိ၏။ အသုံးနယ် ကျဉ်းမြောင်းသွား သည် လည်းရှိ၏။ တိမ်မြုပ်ရာမှ တစ်ဖန် ပေါ်ထွန်းလာပြန် သည်လည်း ရှိ၏။”

“ဝေါဟာရသမိုင်းကိုလေ့လာရာတွင် ထိုဝေါဟာရ၏ ခေတ်အဆက်ဆက် စာလုံးပေါင်း သမိုင်း၊ ထိုဝေါဟာရ၏အရင်းအမြစ်တို့ကို စနစ်တကျကြံဆနိုင်ရန် အခြေခံ ပညာ ကျယ်ပြန့်မှု၊ ညှိနှိုင်းဆင်ခြင်ဉာဏ် ရင့်သန်မှု၊ စိတ်ပါဝင်စား ဇွဲလုံ့လ ရှိမှုတို့ လိုအပ် ပေသည်။”

ဟု လမ်းညွှန်ပြထားသည်။ ထိုလမ်းညွှန်ချက်သည် ဝေါဟာရသမိုင်းနှင့် ဝေါဟာရရင်းမြစ်လေ့လာမှုတွင် အရေးပါသော လမ်းညွှန်ချက် တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

၂။ မြန်မာဝေါဟာရအချို့၏ ရင်းမြစ်နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်လေ့လာချက်

လူမှုကိစ္စတစ်ခုကို အခြေခံ၍ ပေါ်ပေါက်လာသော စကားတစ်လုံးကို ထိုလူမှုကိစ္စ အတွက်သာမက သဘောချင်း တူသော အခြားကိစ္စများအတွက်ပါ ကျယ်ပြန့်စွာ တင်စား သုံးသော၊ အသားကျနေသော စကားများကို **လေ့သုံးစကား** ဟုခေါ်ပါသည်။ လေ့သုံးစကားများသည် နှစ်ကာလကြာမြင့်စွာ သုံးစွဲလာသောအခါ နေ့စဉ်သုံးစကားအဖြစ်တွင်ကျန် ရစ်ပါသည်။

သာဓကပြရလျှင် - နေ့စဉ်ပြောဆိုနေကျ စကားတို့၌ “ ဒုံရင်း ဒုံရင်းပါပဲကွာ . . . ” ဟူသော ဝေါဟာရ ရှိပါသည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင် ‘ဒုံရင်း’၏အနက်ကို “ န - စတင်ရာနေရာ ။မူလအခြေအနေ၊ မူလနေရာ။ ” ဟု ဖွင့်ဆိုပါသည်။ အဘိဓာန်၏အနက်မှာ ယေဘုယျဖွင့်ဆိုချက်သာဖြစ်သည်။ဝေါဟာရရင်းမြစ် ကို လေ့လာလျှင် ထိုစကား၏မူလပေါ်ပေါက်ရာသည် တံငါသည် ရေလုပ်ငန်းဝန်းကျင်မှ ဖြစ်သည်။“ **ဒုံရင်း**” သည် “**တံငါသည် များစုဝေးရာ လေးတိုင်စင်တဲငယ်**” ဖြစ်သည်။

လင်းယုန်သစ်လွင်၏ “ **သီတာသောင်ခြေဦး ဝတ္ထု** ” တွင်

“ ကိုတံငါများစုဝေးရာ လေးတိုင်စင်တဲငယ်ရှိရာ ဒုံရင်းစခန်းသို့

တဖြည်းဖြည်းလှော်တက်ခဲ့ကြသည်။ ” (စာ - ၂၇၁)

ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုဝတ္ထုတွင် တံငါသည်များသည် စုရပ်တဲငယ်တွင် စုဝေးကြပြီး အလှည်ကျ ပိုက်ချ ကြကြောင်း၊မြစ်ကြောင်းအတိုင်း အလှည်ကျပိုက်ချစဉ် အချို့က ငါးများစွာမိသော်လည်း အချို့မှာ ငါးမရဘဲ စုရပ်တဲငယ်သို့သာပြန်လာကြောင်း တံငါသည် ရေလုပ်သားတို့၏ဘဝကို ဖော်ကျူးထားပါ သည်။

ထိုတံငါသည်သုံးဝေါဟာရသည် လူမှု နယ်ပယ်အတွင်းကျယ်ပြန့်လာပြီး “ထူးခြားမှု မရှိ၊ မူလအခြေအနေ၊ မူလနေရာ ။ မူလအတိုင်းသာရှိနေခြင်း”ကို “ ဒုံရင်း” ဟု တင်စားသုံးနှုန်း လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစကားသည် လူသိများ၊ အသားကျပြီး လေ့သုံးစကားအဖြစ် ရောက်ရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရင်းမြစ်ဗေဒအရ “ **ဒုံရင်း**” ၏မူလအနက်ကို လေ့လာကြည့်လျှင် “ဒုံရင်း” သည် မြန်မာစကားစစ်စစ် မဟုတ်ပေ။ရင်းမြစ် မှာ မွန်စကား “ ဒုန်ရင် (ရှင်)” မှဆင်းသက်လာသည် ဟုလေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ **R. Halliday** ၏ **Mon -English Dictionary** တွင်

- ဒုန် = ဝါး (n . bamboo) (စာ-၂၄၁)
- ရင်(ရှင်) = အိမ်၊ အဆောက်အဦ၊ဆိုင်၊ ဝင်းခြံ (n. a building , as house,shop , court) (စာ-၃၃၅)

ဟု တွေ့ရှိရသဖြင့် မွန်မှဆင်းသက်လာသောဝေါဟာရတစ်ခု ဖြစ်ကြောင်း၊ အဓိပ္ပာယ် မှာ“ဝါးအိမ်၊ ဝါးတဲ” ဟု အနက်အဓိပ္ပာယ် ရှိကြောင်း ကောက်ချက်ချနိုင်ပါသည်။လေ့သုံးစကား “ဒုံရင်း”၏ရင်းမြစ်အမှန်ကို သိမြင်ခွင့် ရရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားပြောရာ၌ဖြစ်စေ၊ စာရေးသားရာ၌ ဖြစ်စေ၊ စကားပြော ချောမွေ့ စေရန်၊ စာ အရေးအသား ချောမွေ့စေရန် စကားအတွဲအဖက်များဖြင့် သုံးနှုန်း ပြောဆို ရေးသားလေ့ ရှိကြပါသည်။“ပျော်ပါးသည်” ဟု ပြောရမည်အစား “တပျော်တပါး” ဟု လည်းကောင်း၊ “ချစ်ခင်သည်” ဟု ပြောရမည်အစား “ ချစ်ချစ်ခင်ခင် ” ဟုလည်းကောင်း၊ “မြုပ်သည်” ဟု ပြောမည်အစား စုန်းစုန်းမြုပ်” ၊

“ပေါ်သည်” ဟု ပြောမည်။အစား “ပေါလောပေါ်” ဟုလည်းကောင်း အမျိုးမျိုးသုံးနှုန်း ပြောဆို ရေးသား လေ့ရှိကြသည်။ဤသည်မှာ မြန်မာဘာသာစကား၏ စကားလုံးကြွယ်ဝမှု (တစ်နည်း) ထူးခြားသော လက္ခဏာတစ်ရပ်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ကြိယာစကားလုံးများ၏ရှေ့တွင် “အ” ထည့်ကာ “အလုပ်” “အစား” “အပျော်” စသည်ဖြင့် ရှေ့ဆက်များထည့်ခြင်း၊ “သီကရီ၊ ဝိုးတဝါး ၊ စီရရီ ” စသည် ကြားဆက်များထည့်ခြင်း၊ “စားစရာ၊ လွတ်လပ်ရေး ၊ ကြင်နာမှု၊ ဆေးသမား စသည်ဖြင့် နောက်ဆက်များထည့်ခြင်းတို့အသုံးပြုကာ သုံးနှုန်း ပြောဆို ရေးသားလေ့ရှိကြပါသည်။ထိုသဘောကို ဘာသာဗေဒနည်းအရ “အဆက်ထည့်စနစ်” ဟုခေါ် သည်။ မြန်မာပညာရှင်များကမူ “စကားဖို စကားမ” ၊ “ပြေပြစ်ရုံဖက်ဆိုသော ဝေါဟာရ” ၊ “ပဒပူရဏ၊ ဝါစာသိလိဋ္ဌ”ဟု ခေါ်ပါသည်။

“စကားဖို စကားမ” ဆိုသည်မှာ “ပင်မစကားလုံးနှင့်အတွဲအဖက်ဖြစ်သော စကားလုံး” ဟု အဘိဓာန်တွင် ဖွင့်ဆိုပါသည်။သာဓကပြရလျှင် - “အားတောင့်အားနာ” “သက်တောင့်သက်သာ” တွင် “အားနာ” “သက်သာ” သည်သာလျှင် အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိပါသည်။“ အားတောင့်” “သက်တောင့်” တွင် အနက်မရှိပါ။ထိုစကားမျိုးကို ဝဇီရဗုဒ္ဓိဦးဖိုးစိန်က စကားဖို၊စကားမ ဟုဆိုပါသည်။အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသော “အားနာ” “သက်သာ” ကို စကားမ ၊ အနက်မရှိသော “ အားတောင့်” “သက်တောင့်”ကို စကားဖို ဟု သတ်မှတ်ပါသည်။

ဝေါဟာရဏ္ဍပကာသနီကျမ်းတွင် ဒုတိယကျော်အောင်စံထားဆရာတော်ကမူ “ပြေပြစ်ရုံ ဖက်ဆို သောဝေါဟာရ” ဟုဆိုပါသည်။“ဂါထောင့်ဂါထာ၊ သာယောင့်သာယာ”စသည်ဖြင့် ဆိုရာ၌ “ဂါထာ၊ သာယာ” တို့တွင်သာအနက်ရှိပြီး “ဂါထောင့်၊ သာယောင့်” တို့တွင် အနက်အထူးမရှိ၊ ပြေပြစ်ရုံဖက်ဆို ထားခြင်းသာဖြစ်ကြောင်း ကြံဆပြထားပါသည်။ထို့အပြင် “အဆောက်အဦ” ဟူရာ၌ “ဆောက်ဦ” သည် သာအနက်ရှိပြီး “အ” အက္ခရာထည့်ဆိုခြင်းမှာ “ပဒပူရဏ၊ဝါစာသိလိဋ္ဌ” ဖြစ်ကြောင်း၊ ပျို့၊ ကဗျာ၊ လင်္ကာများတွင် စပ်ဆိုရာ၌ “လေးလုံးတစ်ပါဒပြည့်ရန် အဆောက်အဦ၊အတင်အခြေ၊အမေး အဖြေ” ဟု “အ” အက္ခရာထည့်ကာ ဖွဲ့ဆိုခြင်းသည် ပဒပူရဏ မည်ကြောင်း၊ ဝါစာသိလိဋ္ဌ ဟူသည်မှာ ကဗျာလင်္ကာ တွင် ပါဒပြည့်အောင်ဖွဲ့ခြင်းမဟုတ်၊စကား ပြောဆိုသော အရာ၌ ပြေပြစ်စေခြင်းငှာ ထည့်ဆိုခြင်းကို ဝါစာသိလိဋ္ဌ ဟုခေါ်ကြောင်း ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။

“တောက်တီးတောက်တဲ” ဝေါဟာရသည် ထိုအနက်သဘောရှိသော ဝေါဟာရတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ စကားပြောရာတွင်တွေ့ကရာပြောတတ်ခြင်း၊တောင်ရောက်မြောက်ရောက် ပြောခြင်း၊ မှားမှန်း၊မှန်မှန်းမသိ ပြောဆိုခြင်း၊ အတိတ်နိမိတ်မကောင်း ပြောဆိုခြင်းတို့ပြုမိလျှင် လူကြီးသူမများ က “ အို- တောက်တီး တောက်တဲ” ဟု ဆိုကြပါသည်။မည်သည့်အဓိပ္ပာယ်ရှိမှန်း မသိသော်လည်း အများသူငါ ပြောသဖြင့် တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ပြောဆိုကြသော စကားတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ထိုဝေါဟာရ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် ကို “ ဗြဟ္မနိရုတ္တိနယ သင်္ဂဟ ခေါ် မြန်မာစကားလုံးပြောင်းထုံးကျမ်း ” (၁၉၈၅ ၊စာ- ၃၈၉) တွင် ဆရာတော်ဦးကောသလ္လက-

“ တောက်တီးတောက်တက် = တောက်တီးတောက်တဲ၊
တောက် - သာ အနက်ရှိသည်။အနက်ကား ယစ်မူးခြင်း၊ ယစ်မူး၍ထင်ရာကိုပြောခြင်း။

သိလိဋ္ဌ ဖြစ်သည်။အနောက်တိုင်းအတ္ထုဗေဒပညာရှင်များ၏အယူအဆအားဖြင့် “ဒွန်တွဲအနက်” ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတင်ပြအပ်ပါသည်။

မြိုင်သုံးသပ်ချက်

ဝေါဟာရတို့၏အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုရာတွင် ရင်းမြစ်ဗေဒလေ့လာမှုသည် အဓိကကျကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ရင်းမြစ်ဗေဒ ခေါ်သည့် စကားလုံးရင်းမြစ်ကိုလေ့လာသော ပညာရှင်သည် အနောက်တိုင်းတွင် ၁၇ ရာစုခန့်က စတင် ပေါ်ထွန်းခဲ့ပြီး ၂၀ရာစုတွင် ထင်ရှားခဲ့သည်။ မြန်မာတွင် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၃၁ (အေဒီ-၁၇၆၉) ခုနှစ်ခန့်ကပင် ဝေါဟာရအဖွင့်ကျမ်းများတွင် ပညာရှင်များက စကားလုံးရင်းမြစ်ကို စတင်လေ့လာခဲ့ကြပါသည်။အခြေခံလေ့လာသည် အလေ့လာခံအချက်များသည်လည်း တူညီကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာဘာသာစကား လေ့လာမှုတွင် မြန်မာပညာရှင်များ၏ ရင်းမြစ်အနက် ကြံဆလေ့လာမှုသည် အနောက်တိုင်းပညာရှင်များ နည်းတူ စနစ်တကျ လေ့လာမှုများရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်မိပါသည်။

ရင်းမြစ်ဗေဒသည် ဝေါဟာရတို့၏အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို လေ့လာသော အတ္ထုဗေဒပညာရှင်နည်းတူ လေ့လာမှုနယ်ပယ် ကျယ်ပြန့်သည်အပြင် စကားလုံးတို့၏သမိုင်းကြောင်းကိုလေ့လာသော သမိုင်းဘာသာဗေဒနှင့်လည်း ဆက်နွယ်လျက် ရှိကြောင်း သုံးသပ် မိပါသည်။

သမိုင်းဘာသာဗေဒနှင့် ရင်းမြစ်ဗေဒလေ့လာမှု နှစ်မျိုးစလုံးတွင် **“အကိုးအထောက်ခိုင်မာမှု သည် အရေးကြီးသည်”** ဟူသောအချက်မှာမူ တူညီပါသည်။ ရေးထုံးဆိုင်ရာ ရှေးဟောင်းစာအက္ခရာအရေးအသား၊ အသုံးတွင်ခံ့သည်၊ခေတ်၊ စာပေအကိုးအကား၊ မည်သည့် ဘာသာစကားမှ ဆင်းသက်လာသည်၊ မွေးစားလာသည် ၊ မည်သို့ပြောင်းလဲသွားသည်ဟူသော မိမိ၏ လေ့လာမှု ခိုင်မာအောင်ပြဆိုရန် မှာ သမိုင်းဘာသာဗေဒလေ့လာမှု နှင့် ရင်းမြစ်ဗေဒလေ့လာမှု၏အဓိက အရေးပါသော အချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ထို လေ့လာမှုနှစ်ရပ်သည် ဝေါဟာရတို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုကြံဆရာတွင် မရှိ မဖြစ် အရေးပါသော လေ့လာမှု ပညာရှင်များလည်းဖြစ်ကြောင်း အထင်အရှား တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။သို့သော် ဝေါဟာရတို့၏ ရင်းမြစ်နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကြံဆရာတွင် ပညာရှင်တို့၏ဖွင့်ဆိုကြံဆပုံ၊ မည်သည့် ဘာသာစကားရင်းမြစ်မှ ဆင်းသက်လာပုံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ် ယူဆပုံ ကွဲပြားနိုင်ပါသည်။ အမြင်အယူအဆ တူသည်လည်းရှိ၍ မတူသည်တို့လည်း ရှိနိုင်ပါသည်။ဆွေးနွေးငြင်းခုံ စရာများလည်း ရှိနိုင်ပါသည်မှာ ဝေါဟာရအနက်နှင့်ရင်းမြစ်ကြံဆမှု၏ အားနည်းချက်တစ်ရပ်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာဝေါဟာရအချို့၏ ရင်းမြစ်နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ကို လေ့လာတင်ပြထား ကြောင်းတွေ့နိုင်ပါသည်။ ဤသို့လေ့လာခြင်းအားဖြင့် ဝေါဟာရတို့၏အနက်ရင်းအမှန်ကို သိမြင်ခွင့်ရသော အကျိုးရလဒ်ကို ရရှိစေပါသည် ။ ဘာသာစကားလေ့လာမှုတွင် အနောက်တိုင်းသီအိုရီ၊ နည်းစနစ်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ မြန်မာဘာသာစကားကို လေ့လာဖော်ထုတ်နိုင်ကြောင်း သိရှိနိုင်ပါသည်။ အခြားသောနိုင်ငံများနှင့်ဘာသာစကားများတွင် ရင်းမြစ်ဗေဒ အဘိဓာန်များ ပေါ်ထွက်နေပြီ ဖြစ်သည်။“Oxford Dictionary of English Etymology ”, “ The Concise Dictionary of English Etymology ” စသော အင်္ဂလိပ် ရင်းမြစ်အဘိဓာန်များ အပြင် ဂရိ ၊ဥပမာမန်ဟန်ဂေရီ၊ ပြင်သစ်၊ဗပိန်

စသော ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ရင်းမြစ်အဘိဓာန်များ၊ ဗန်းစကားဆိုင်ရာ ရင်းမြစ်အဘိဓာန်များ ၊ သချပ် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရရင်းမြစ်အဘိဓာန်များ လည်းပေါ်ထွက်လျက် ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်အဘိဓာန်ပြုစုသော ပညာရှင်တို့ သည် ရင်းမြစ်ဗေဒကို လက်ကိုင်ပြု၍ ပိုမိုတိကျသော ဝေါဟာရတို့၏ အရင်းအမြစ်ကိုဖော်ထုတ်ပြီး အနက်အရင်း အမှန်များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖွင့်ဆိုပြုစုမည်ဆိုပါက **မြန်မာရင်းမြစ်ဗေဒအဘိဓာန်များ** ပေါ်ထွက်လာနိုင်မည် ဖြစ်ကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ကောသလ္လ၊ ဦး၊ ဆရာတော်။ (၁၉၈၅)။ *ဗြဟ္မနိဂ္ဂတ္တိနယသင်္ဂဟခေါ် မြန်မာစကားလုံးပြောင်းထုံးကျမ်း။* ရန်ကုန်၊ စာပေပေါင်းကူးပုံနှိပ်တိုက်။

ကျော်အောင်စံထား၊ ဒုတိယ၊ ဆရာတော်။ (၁၉၆၆)။ *ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်း* ။ ရန်ကုန်၊ လယ်တီမဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ်တိုက်။

ခရီးဆောင်မြန်မာအဘိဓာန် ။ (၁၉၉၉) ။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့။

လင်းယုန်သစ်လွင် ။ (၂၀၁၅) ။ *သီတာသောင်ခြေဦး* ။ ရန်ကုန် ။ စိတ်ကူးချိုချို ။

သန်းဆွေ၊ ဒေါ်။ (၁၉၈၀) ။ *မြန်မာဘာသာစကား မြန်မာကျောက်စာ စာတမ်း ဆောင်းပါးများ* ။ ရန်ကုန် ၊ ဘာသာပြန်နှင့်စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန။

Aitchison, Jean. (1972). *General Linguistics*. London, The English Universities Press ,Ltd.

Halliday , R, M.R.A.S .(1955) . *Mon- English Dictionary* . Sim Society, BANGKOK.1

Hartman, R.R.K & Stork, F.C. (1972). *Dictionary of Language and Linguistics*. London, Applied Science publishers Ltd.

မောင်စိန်ဝင်း (ပုတီးကုန်း) ကဗျာများတွင် တွေ့ရသော အနက်အဓိပ္ပာယ်သွေဖည်မှု ဝေမာကြည့်

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် “မောင်စိန်ဝင်း (ပုတီးကုန်း) ကဗျာများတွင် တွေ့ရသော အနက်အဓိပ္ပာယ် သွေဖည်မှု”ကို လေ့လာတင်ပြ သောစာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ လေ့လာတင်ပြရာတွင် မောင်စိန်ဝင်း(ပုတီးကုန်း)ကဗျာများကို ပေါ်လွင်စေရန် ကဗျာနည်းပရိယာယ် တစ်ခုဖြစ်သော သွေဖည်မှုရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြထား ပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာခြင်းဖြင့် မြန်မာကဗျာများတွင် သွေဖည်မှုရှိကြောင်းနှင့် ထိုသွေဖည်မှုကြောင့် အာနိသင်ထက်မြက်လာ၍ ကဗျာများ၏ စာပေတန်ဖိုးသစ်များကို ဖော်ထုတ်နိုင်မည်ဟု ယူဆပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ ။ ။ ကဗျာအနက်အဓိပ္ပာယ်၊ သွေဖည်မှု၊ ကဗျာနည်းပရိယာယ်

နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် မောင်စိန်ဝင်း(ပုတီးကုန်း) ကဗျာများတွင် တွေ့ရသော အနက်အဓိပ္ပာယ် သွေဖည်မှုကို လေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာရာတွင် မြန်မာကဗျာများထဲမှ မောင်စိန်ဝင်း (ပုတီးကုန်း)၏ သွေဖည်အားကောင်းသော ကဗျာများ၊ သွေဖည်မှုသဘော သက်ဝင်သော ကဗျာများကို အလေ့လာခံပြု၍ အဓိပ္ပာယ်သွေဖည်မှု ရှုထောင့်မှ တင်ပြထား ပါသည်။ တင်ပြရာ၌ သွေဖည်မှုသဘောနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်သွေဖည်မှု အမျိုးအစားများကို သက်ရှိအသွင်အသုံးများဖြင့် သုံးနှုန်းခြင်း၊ ဒြပ်မဲ့ကို ဒြပ်ရှိအသွင်အသုံး များဖြင့် သုံးနှုန်းခြင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်ခြင်းဟူ၍ အမျိုးအစားခွဲခြားကာ လေ့လာတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါ သည်။

၁။ သွေဖည်မှုဟူသည်

စာပေဟူသည် ဘာသာစကားကို ကောင်းစွာ အသုံးပြုထားခြင်းဖြစ်သည်။ စာပေတွင် စကားပြေ နှင့်ကဗျာဟူ၍ အပိုင်းနှစ်ပိုင်းရှိသည်။ စကားပြေဖြစ်စေ၊ ကဗျာဖြစ်စေ ဘာသာ စကားကို အသုံးပြု၍ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် စကားပြေ အကျယ်ကို တင်ပြ ၍ ကဗျာက အကျဉ်းကို တင်ပြပါသည်။ စကားပြေဖြင့် စကားခွန်းပေါင်းမြောက် များစွာ ပြောရခြင်းကို ကဗျာဖြင့် တစ်ခွန်းတည်းပြောနိုင်ပါသည်။

ကဗျာတွင် ဘာသာစကား၏ အာနိသင်ကို အစွမ်းကုန်အသုံးပြုထားပါသည်။ ဘာသာ စကားသည် ကဗျာ၏အသက်ဖြစ်သည်။ စင်စစ်ကဗျာသည် ဘာသာစကားပင်ဖြစ်သည်။ “ကဗျာသည် လန်းဆန်းသစ်လွင် ရှင်သန်သောစကား၊ အံ့ဩကျေနပ်သောစကား၊ အသည်း ခိုက်အောင် အဓိပ္ပာယ်လေးနက်စေသောစကားဖြစ်သည်။ ကဗျာသည် စကားပြေနှင့် ကွာခြားသည်မှာ စကားကို ကိုင်တွယ်ပုံ၊ စကားကို ပုံသွင်းပုံ၊ စကားအပေါ် သဘောထားပုံ ပင်ဖြစ်သည်။ (မြဇင်၊ ၁၉၈၄၊ ၂၅၄။)

^၁ ဒေါက်တာ၊ ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းတက္ကသိုလ်

ကဗျာတစ်ပုဒ်ကို ရေးဖွဲ့ရာ၌ ကဗျာတွင်ပါဝင်သော ဘာသာစကား၏ လုပ်ငန်းတာဝန် မှာ ကဗျာဖတ်သူအား လတ်ဆတ်သော၊ ဆန်းသစ်သော အာရုံခံစားမှုနှင့် အသိအမြင်ကို ပေးစွမ်းနိုင်စွမ်းရှိပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ လတ်ဆတ်မှုနှင့် ဆန်းသစ်မှုကို ပေးစွမ်းရန်အတွက် ကဗျာရေးသူတို့သည် ရှေးရိုးရေးစဉ်များတွေ့မြင်နေကျမဟုတ်သော ဘာသာစကားများဖြင့် ရေးဖွဲ့ကြသည်။ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုရှိပြီးသား ဘာသာစကားမဟုတ်သော ဘာသာစကား အသုံးများဖြင့် စာဖတ်သူကို မျှော်လင့်မထားသော အံ့အားသင့်မှုများနှင့်အတူ ပိုမို အားစိုက်မှုဖြစ်စေပါသည်။ ဤသည်ကို ထင်ရှားပြုခြင်းဟုခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထင်ရှား ပြုခြင်းဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားများကို ပုံမှန်မဟုတ်သောနည်းဖြင့် အသုံးပြုခြင်း တစ်နည်းအားဖြင့် ဘာသာစကားကို ကြွတက်လာအောင် ပြုခြင်းဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

(ယုစန်းနွယ်၊ ၂၀၀၉၊ ၉။)

ဂျက်ဖရီလီချ်က-

“ဘာသာစကားနှင့်အခြားလူမှုအရေးအရ လက်ခံထားကြသော ‘စံ’များမှ သွေဖည်ခြင်း ကို အထူးအမည်တစ်ခု ပေးထားပါသည်။ ထိုအမည်မှာ - “ထင်ရှားပြုခြင်း” ဖြစ်ပါသည်။

ဟုဆိုထားပါသည်။

(Leech, 1969, 57.)^၂ Function

ထို့ကြောင့် သွေဖည်ခြင်းသည် ဘာသာစကားကို ရုပ်လုံးကြွအသက်ဝင်လာအောင် ပြုလုပ်သော နည်းဖြစ်သည် ဟုဆိုနိုင်ပါသည်။

“သွေဖည်” ဟူသော စကားလုံး၏ အနက်ကို မြန်မာအဘိဓာန်တွင် “ရှောင်လွဲသည်၊ ဆန့်ကျင်သည်”

ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

(မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၁၉၉၁၊ ၉၀။)

ရေးဟန်ဆိုင်ရာ အဘိဓာန်တွင် သွေဖည်မှုနှင့် ပတ်သက်၍

“ဘာသာဗေဒ အဆောက်အအုံ၏ ပုံမှန်စည်းမျဉ်းများကို ချိုးဖျက်ခြင်း နှင့် ပိုလွန်သုံးစွဲခြင်း တို့ဖြစ်သည်”

ဟူ၍ ရှင်းလင်းရေးသားထားပါသည်။

(Wales, 2001,103.)

စာပေဝေဖန်ရေးဆရာဇော်ဇော်အောင်က-

“သွေဖည်ခြင်းဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားစံများနှင့် အခြားလူမှုရေးအရ သတ်မှတ်ထား သောစံများ၊ လောကသတ်မှတ်ချက်စံများကို ကျော်လွန်ဖောက်ဖျက်ခြင်း၊ သွေဖည်ခြင်း ပင်ဖြစ်သည်”

(ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၆၊ ၂၈၅)

ဟုဆိုပါသည်။

ထို့ကြောင့် “သွေဖည်မှု” ဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားစံများ၊ လူမှုရေးအရ အစဉ်အလာ ယဉ်ကျေးမှုအရ သတ်မှတ်ထားသောစံများ၊ လောကသတ်မှတ်ချက်စံများကို ကျော်လွန် ဖောက်ဖျက်၍ ဝတ္ထု၊ ကဗျာ စသော စာပေတို့တွင် သုံးနှုန်းရေးထားခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

၂။ အနက်အဓိပ္ပာယ်သွေဖည်မှု

ကဗျာရေးဖွဲ့ရာ၌ အသုံးပြုထားသော ဘာသာစကား(သို့မဟုတ်) ကဗျာဘာသာစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို လေ့လာမှုသည်လည်း ကဗျာလေ့လာရာ၌ အရေးပါသော ကဏ္ဍ တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

မောင်ခင်မင် (ခနုဖြူ)က အနက်သွေဖည်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ကဗျာတစ်ပုဒ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပတ်သက်၍-

“ဆရာဇော်ဂျီ၏ ဗေဒါပျံ”ဟူသော စကားအသုံးအနှုန်းကလေးကိုပင် ညွှန်းလိုပါသည်။ သာမန်အားဖြင့် ဗေဒါသည် ပျံတက်သည့်အရာ မဟုတ်သည့်အတွက် ဗေဒါဟူသော စကားလုံးနှင့် “ပျံ” ဟူသော စကားလုံးတို့သည် နီးစပ်စရာ အကြောင်းအရှိပါ။ သို့သော် ကဗျာ ဆရာက ထိုမနီးစပ်သော စကားလုံးနှစ်လုံးကို တွဲစပ်၍ “ဗေဒါပျံ” ဟု သုံးလိုက်သောအခါ လောကဓံကို အရှုံးမပေးဘဲ ခေါင်းမော့ ရင်ဆိုင်ဝံ့သော ဗေဒါသတ္တိသည် ပေါ်လွင်ထင်ရှားလာကာ ထူးခြား လေးနက်သော အဓိပ္ပာယ်ဆောင်လာပါသည်။

(ခင်မင်၊မောင်(ဓနုဖြူ)၊ ၁၉၉၇၊ ၇၃။)

ဟုဆိုထားပါသည်။ စာရေးသူ၏ စိတ်ကူးဉာဏ်စွမ်းအလျှောက် တွဲစပ်သုံးနှုန်းထားသော စကားလုံးများ၏ အဓိပ္ပာယ်များသည် သုံးရိုးသုံးစဉ်အဓိပ္ပာယ်ထက် ထူးခြားသော အဓိပ္ပာယ် သစ်များကို ဖော်ပြနေမည် ဖြစ်ပါသည်။ ကဗျာတစ်ပုဒ်၌ သာမန်ဆက်သွယ်မှုအရင်းအမြစ် များထက် ကျော်လွန်နေခြင်းမှာ အနက်အဓိပ္ပာယ်သွေဖည်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ကဗျာတွင် သုံးစွဲနေကျ စကားလုံးကို တွဲရိုးစဉ်မဟုတ်သော တွဲစပ်ပုံမျိုး ဖြင့် ထူးထူးခြားခြား တွဲစပ်သုံးနှုန်းရေးဖွဲ့လိုက်သည့်အတွက် အနက်အဓိပ္ပာယ် သွေဖည်ကာ ထူးခြားဆန်းသစ်သောသဘောအဓိပ္ပာယ်များ ပေါ်ထွက်စေပါသည်။

၃။ အနက်အဓိပ္ပာယ်သွေဖည်မှုအမျိုးအစား

မြန်မာကဗျာတွင် ဝေါဟာရ တစ်လုံးချင်းအနက်အဓိပ္ပာယ် သွေဖည်မှုများကို တွေ့သည်သာမက ပါဒအလိုက်၊ ဝါကျအလိုက်၊ ကဗျာတစ်ပုဒ်လုံးခြုံငုံ၍ အနက်သွေဖည်မှု များကို တွေ့ရပါသည်။

မြန်မာကဗျာများထဲမှ မောင်စိန်ဝင်း(ပုတီးကုန်း) ၏ ကဗျာများကို အလေ့လာခံပြု၍ အနက် အဓိပ္ပာယ်သွေဖည်မှုကို လေ့လာရာတွင်-

- (က) သက်ရှိအသွင် အသုံးများဖြင့်သုံးနှုန်းခြင်း
- (ခ) ဒြပ်မဲ့ကို ဒြပ်ရှိအသွင် အသုံးများဖြင့် သုံးနှုန်းခြင်း
- (ဂ) အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်ခြင်း

ဟူ၍ လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၃.၁။ သက်ရှိအသွင် အသုံးများဖြင့် သုံးနှုန်းခြင်း

ကဗျာစာဆိုတို့သည် ကဗျာရေးဖွဲ့ရာတွင် အပင်များ၊ သက်မဲ့အရာဝတ္ထုများ အကောင်အထည် မမြင်သာသော လက်ဆုပ်လက်ကိုင်မပြနိုင်သော အတွေးစိတ်ကူးများစသည်တို့ကို သက်ရှိ တို့၏ အသွင်ပြင် အမူအရာများဖြင့် ဖော်ပြသုံးနှုန်းထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မောင်စိန်ဝင်း(ပုတီးကုန်း) ၏ “အပြောင်းအလဲ” ဟူသောကဗျာ၌

ခင်ကပစ်တော့
 သည်သစ်ပင်အောက် ပန်းမကောက်ချင်
 နွမ်းခြောက်သွေ့ဆိတ် သည်အရိပ်မှာ
 လွမ်းစိတ်ရာထောင် ဝေဖူးတယ်
 ခင်မကြင်တော့ -
 ညင်ညင်ရေစီး တမ်းတညည်းဟန်

ခင့် ရယ်သံလား ဝိုးဝါးထင်မိ

ကြည့်လေရာရာ ဝေဒနာနှင့်

ရေပြာအလှ ကင်းဖူးတယ်”

(စိန်ဝင်း၊ မောင်(ပုတီးကုန်း)၊ ၂၀၁၅၊ ၇၀-၇၁)

ဟုရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ယင်းကဗျာတွင် မိမိချစ်သူမှ ပစ်ခွာသွားခဲ့သော ပန်းပင်အောက်ကို ရောက်သော်လည်း ပန်းပွင့်လေးများနွမ်းခြောက်သွေ့နေကာ လွမ်းစိတ်များသာ ရာထောင်ချီနေကြောင်းနှင့် ချောင်းရေစီးသံကို မိမိချစ်သူ မိန်းမပျိုလေး၏ ရယ်သံဟု ထင်မှတ်၍ တိုးတိတ်ညင်သာစွာဖြင့် တမ်းတနေမိကြောင်း ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထိုသို့ ကဗျာဆရာသည် မိမိခံစားချက်ဝေဒနာများကို ဖော်ပြရာတွင် “ခင်မကြင်တော့ --- ညင်ညင်ရေစီး၊ တမ်းတညည်းဟန်၊ ခင့်ရယ်သံလား ဝိုးဝါးထင်မိ” ဟူ၍ မိမိချစ်သူရယ်သံလေးကို သက်ရှိအသွင် သက်ဝင်လာအောင် အနက်အဓိပ္ပာယ်သွေဖည်၍ ရေးစပ်ထားပါသည်။

ယင်းနောက် မောင်စိန်ဝင်း (ပုတီးကုန်း)၏ “နွေထဲမှာ” ဟူသော ကဗျာတွင် နွေရာသီ၏ ပူပြင်းမှုကြောင့် ခြောက်သွေ့နေသော ရွက်ဝါများ၊ လက်ပံပွင့်အနီရဲ့ရဲများ၊ ခန်းခြောက်နေသော ချောင်းတွင်းမှ၊ သပြေပန်းအညွန့်နီနီတို့၏ နွေကို မကြောက်မရွံ့ အန်တုရင်ဆိုင်၍ အညွန့်တလူလူနှင့် ရှင်သန်နေထိုင်ကြသည့် အကြောင်းကိုရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

“နွေဥတုရဲ့
ကြွေလုလုဝါရွက်တွေ။
ပတ္တမြားစီထက်ယံမြင့်
လက်ပံပွင့်ဝေ။
တပေါင်းနေ
ချောင်းရေကို ငုံ့အသောက်။
အဟောင်းခြေနွမ်း
ချောင်းရေခန်း
တပေါင်းနေကြမ်းပေမယ့်
သပြေပန်း အညွန့်နီနီတို့
အခွန်ရှည်ရှည်အနေရဲ့
နွေထဲမကြောက်”

(စိန်ဝင်း၊ မောင်(ပုတီးကုန်း)၊ ၁၉၈၈၊ ၁၈၃။)

ဟူ၍ရေးဖွဲ့ထားရာလူတစ်ဦးတစ်ယောက် (သို့မဟုတ်) သက်ရှိသတ္တဝါ တစ်ကောင်ကောင်သည်သာ ရေကို ငုံ့သောက်ပါလိမ့်မည်။ ကဗျာတွင် တပေါင်းနေ၏ ပူပြင်းမှုကြောင့် ချောင်းရေလျော့နည်း ခန်းခြောက်သွားရပုံကို “တပေါင်းနေ၊ ချောင်းရေငုံ့အသောက်” ဟူ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် သွေဖည်ရေးဖွဲ့ထားမှုကို တွေ့ရပါသည်။ တပေါင်းနေ၏ အပူရှိန်ကြောင့် ချောင်းရေတို့သည် သက်ရှိသတ္တဝါတစ်ကောင်ကောင် ငုံ့သောက်လိုက်သကဲ့သို့ ခန်းခြောက်သွားသည့်သဘောကို ပေါ်လွင်စေသော သွေဖည်ရေးဖွဲ့မှုဖြစ်သည်။

၃.၂။ ခြပ်မဲ့ကို ခြပ်ရှိအသွင် အသုံးများဖြင့် သုံးနှုန်းခြင်း

၁၀၊ အချစ်၊ အလွမ်း၊ သုခ၊ ဒုက္ခ၊ သံယောဇဉ် စသည်တို့မှ စိတ္တဇနာမ်များ ဖြစ်ပါသည်။ ထိတွေ့ကိုင်တွယ်၍လည်း မရပါ။ ကဗျာဆရာများသည် ဤသို့သော အရာများကို ခြပ်ရှိသော အရာများ၌သာ တွဲဖက်လေ့ရှိသော အသုံးများဖြင့် တွဲဖက်သုံးနှုန်း ခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် သွေဖည်မှုကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

“တစ်ပင်တည်း (ထဲ)
 ရင်ထဲကနွယ်
 ခက်ညွန့်သန်နုသစ်လို့
 ရစ်ပတ်နှောင်တွယ်
 သံယောဇဉ် ဆိုတာရယ်
 နွယ်ကလေးတစ်ပင်ပေါ့
 ရာသီတွေ ဘယ်လိုပြောင်းပေမယ့်
 ခေါင်းထောင်လို့ကြော့” (စိန်ဝင်း၊ မောင်(ပုတီးကုန်း)၊ ၁၉၈၈၊ ၁၁။)

ဟု ရေးဖွဲ့ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သံယောဇဉ်ဆိုသည်မှာ မြန်မာ အဘိဓာန်တွင် “နှောင်ဖွဲ့သောသဘော”ဟု အနက်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ကဗျာတွင် “သံယောဇဉ်” ကို နွယ်ပင် နှင့် ခိုင်းနှိုင်းထပ်တူပြုကာ ရာသီကာလများ ပြောင်းလဲနေသော်လည်း အမြဲတမ်းမပြောင်းမလဲ တည်ရှိနေသည်ဟု အနက်သွေဖည်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

ဆက်လက်၍ မောင်စိန်ဝင်း (ပုတီးကုန်း) “နွံ” ကဗျာတွင်
 “သံသရာသည်
 အရှည်ဆုံးမြစ်
 သမုဒယနွံ၊ ကိုယ်တိုင်ဆင်း
 နင်းလိုက်တိုင်းနစ်။ (စိန်ဝင်း၊ မောင်(ပုတီးကုန်း)၊ ၂၀၁၅၊ ၂၉၂။)

ဟုရေးဖွဲ့ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာစသော ရေပြင်ကျယ်များထဲသို့ စီးဝင်သော မြစ်ကဲ့သို့ ရှည်လျား၍ နွံသည်လည်း နင်းလိုက်တိုင်း နစ်သကဲ့သို့ မိမိသည်လည်း တွယ်တာ နှောင်ဖွဲ့တတ်သော သမုဒယ သံသရာထဲတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခတို့ဖြင့် ကြုံတွေ့နေရပုံကို ရေးဖွဲ့ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ရေးဖွဲ့ထားရာတွင် ကဗျာဆရာသည် မိမိရည်ရွယ်ချက်ကို ပေါ်လွင်အောင် “သံသရာ၊ သမုဒယ” ဟူသော ဖမ်းဆီးဆုပ်ကိုင်ပြု၍ မရသော အရာများကို “မြစ်၊ နွံ” စသော ခြပ်ရိုအသွင်အသုံးများဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် သွေဖည်ရေးဖွဲ့ထားကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

မောင်စိန်ဝင်း (ပုတီးကုန်း) ၏ သောကခြေရာရတနာကဗျာစာအုပ်မှ ရတနာ(၁၁)တွင်
 “တွေ့ဆုံခြင်း အိမ်ကလေးထဲမှာ
 ကဗျာငှက်ကလေးရှိပါတယ်
 တွေ့ဆုံခြင်း အိမ်ကလေးထဲမှာ
 မေတ္တာရေအိုးကလေး ရှိပါတယ်
 တွေ့ဆုံခြင်း အိမ်ကလေးထဲမှာ
 သစ္စာပန်းအိုးကလေးရှိပါတယ်
 တွေ့ဆုံခြင်း အိမ်ကလေးထဲမှာ
 အကြင်နာ ဆည်းလည်းကလေးရှိပါတယ်”
 (စိန်ဝင်း၊ မောင်(ပုတီးကုန်း)၊ ၁၉၈၈၊ ၂၇။)

ဟူ၍ ရေးထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ယင်းကဗျာသည် ချစ်မေတ္တာဖွဲ့ ကဗျာကလေးဖြစ်သည်။ မိမိတို့ ချစ်သူနှစ်ဦး တွေ့ဆုံစဉ်က အိမ်ငယ်ကလေးဟုလည်းကောင်း အေးချမ်းသာယာမှုကို ပေးစွမ်းနိုင်သော မေတ္တာရေအိုးလေး ဟုလည်းကောင်း မိမိတို့ ချစ်သူနှစ်ဦးမှာ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး သစ္စာတရား ခိုင်မြဲ၍ လှပနေပုံကို ပန်းအိုးလေးဟု လည်းကောင်း၊ အကြင်နာတရားများဖြင့် ပြည့်စုံ၍ မိမိတို့ချစ်သူနှစ်ဦးရယ်သံမှာ သာယာနာပျော်ဘွယ်ကောင်းနေပုံကို ဆည်းလည်းကလေးဟုလည်းကောင်း တင်စားရေးဖွဲ့

ပြထားပါသည်။ ဤသို့ ရေးဖွဲ့ရာတွင် ခြပ်မဲ့အရာများဖြစ်သော “ကဗျာ၊ မေတ္တာ၊ သစ္စာ၊ အကြင်နာ” ဟူသော စိတ္တဇနာမ်များကို “ရေအိုး၊ ပန်းအိုး၊ ဆည်းလည်း” ဟူသော ခြပ်ရှိအရာများနှင့် သုံးနှုန်းခြင်းဖြင့် အနက်သွေဖည်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၃၂၃။ အနက်အဓိပ္ပါယ်ဆက်စပ်ခြင်း

စာပေဖွဲ့စည်းမှုတွင် စကားလုံးများတစ်ခုနှင့်တစ်ခု တွဲစပ်ရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပါယ် ဆက်စပ်ခြင်းကို ဖြစ်စေပါသည်။

၃၂၃၁။ ဆန့်ကျင်ဘက်စကားနှစ်ရပ်တွဲ၍ဆက်စပ်ခြင်း

ဆန့်ကျင်ဘက်စကားနှစ်ရပ်တွဲ၍ ဆက်စပ်ရေးဖွဲ့ရာ၌ စကားလုံးများကို အသုံးပြု၍ ရေးဖွဲ့ရာတွင် လိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်အတွက် တစ်လုံးတည်းသီးခြားသုံး၍ မရပေ။ အခြားစကားလုံးတို့နှင့် တွဲစပ်၍သုံးရပါသည်။ စကားလုံးများတွဲစပ်ခြင်းဖြင့် စကားလုံးအနက်အဓိပ္ပါယ်ချင်း ဆက်စပ်သွားကာ ဆက်စပ်မှုအနက်ထွက်လာတတ်ပါသည်။ ထို့သို့ တွဲစပ်ရာတွင် ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်ထွက်စကားနှစ်ရပ်ကို တွဲသုံးခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပါယ် သွေဖည်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

မောင်စိန်ဝင်း(ပုတီးကုန်း)၏ “မရဏနုဿတိ” ကဗျာ၌ သေဆုံးသူအမျိုးသား၏ ဇနီးသည်မှာ ကလေးတစ်ပြုံတစ်ခေါင်းနှင့် တစာစာငိုကြွေးနေသည်မှာ မမြင်ရက်စရာပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ငိုကြွေးနေရာမှ သေသူ၏ဆရာ ရောက်လာသောအခါ ‘တော့ဆရာလာပြီဟု ပြောဆို၍ငိုလိုက်ရာ ထရမလိုလို ထိုင်ရမလိုလိုနှင့် အနေခက်သွားသောသူ၏ သရုပ်ကို-

‘တော်ဆရာလာပြီတော့တဲ့—
ဖျော့တော့တော့မိန်းမ၊ ငိုချင်းချသံ
နားထဲလျှံပေါ့၊ ထ၊ ထိုင်ခက်နဲ့’ (စိန်ဝင်း၊ မောင်(ပုတီးကုန်း)၊ ၁၉၈၈၊ ၁၇၀။)

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ “ထ ထိုင်” ဟူသောဆန့်ကျင်ဘက်စကားလုံးနှစ်ခုကို တွဲစပ်၍ အနက်အဓိပ္ပါယ် သွေဖည်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

ထို့အပြင်မောင်စိန်ဝင်း(ပုတီးကုန်း)၏ “ရာစုသစ်” ဟူသော ကဗျာတွင် ရာစုသစ်ကာလ၌ စက်မှုနည်းပညာများ တိုးတက်ထွန်းကားလျက်ရှိနေကြောင်းကို ရေးဖွဲ့ထားသော ကဗျာတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ စက်မှုနည်းပညာဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုများ၏ ပြယုဂ်ဖြစ်သော လျှပ်စစ်မီးကြောင့် “ည” ဟူသည်မရှိ။ လေအေးစက်ကြောင့် “နွေ” ဟူသည်မရှိ။ ကွန်ပျူတာကြောင့် ဦးနှောက်ကို အသုံးပြုစရာမလိုပေ။ ဤသို့သော တိုးတက်မှုများကြောင့် နောင်လာမည့် ရာစုနှစ်များ၌ ပြန်လည်လူဖြစ်လာရန်ပင် ဆန္ဒမရှိတော့ကြောင်းကို ကဗျာရေးသူက-

“ညမရှိ၍ လပြည့်မျှင်တန်း၊ တန်းစီးသွယ်ချိတ်
စိတ်မကူးသာ။
နွေမရှိ၍ ကြွေသည့်ရွက်ဝါ၊ သာသည့်ဥသြ
နှောသည့်လေပြည်၊ မြင်မနေရ
အလှဗလာ...
ဦးနှောက်မဲ့၍ လူ့ရဲ့စွမ်းစ၊
သုံးမချသာ...။
သည်လိုသာဆို ရာစုအသစ်၊ နောက်တစ်ခေတ်မှာ
လူဖြစ်လာအုံး (ဦး)၊ နှလုံးသားမှ
ခံစားမှုဈာန်၊ ခြေရာခံခက်

စက်ဖြင့်ပြီးမြောက်၊ ဦးနှောက်မလို
ထိုအနာဂတ်၊ သက်မဲ့မနေ
ရှင်လျက်သေ...” (စိန်ဝင်း၊ မောင်(ပုတီးကုန်း)၊ ၁၉၈၈၊ ၁၄၈။)

ဤကဗျာတွင် ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ တိုးတက်နေသော်လည်း လူသားတစ်ရောက်၏ စိတ်ခံစားချက်များကို အပြည့်အဝ ခံစားခွင့်မရသော ဘဝသည် ရှင်လျက်နှင့် သေနေသောဘဝနှင့် မထူးကြောင်း ‘ရှင်လျက်သေ’ ဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက်အနက် ထွက်စကားနှစ်ရပ်ကို တွဲဖက်သုံးထားခြင်းအားဖြင့် ကဗျာအဓိပ္ပာယ်ကို ပိုမိုအားကောင်းစေပါသည်။

၃၊၃၊၂။ အဆက်အစပ်မဲ့ ဆက်စပ်ခြင်း

ကဗျာရေးသူတို့သည် ကဗျာအာနိသင် စူးရှစေရန်အတွက် စကားလုံးများကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်စပ်ရေးဖွဲ့ရာ၌ အဓိပ္ပာယ်နီးစပ်မှုမရှိသော စကားလုံးများကို တွဲစပ်သုံးနှုန်းလေ့ရှိသည်။ ထို့အခါ ကဗျာဖတ်သူသည် မိမိကိုယ်တွေ့အရသော်လည်းကောင်း၊ စာတွေ့အရ သော်လည်းကောင်း မိမိဘဝဖြတ်သန်းမှုအရသော်လည်းကောင်း၊ ကျင်လည်ရသော ပတ်ဝန်းကျင်အရ သော်လည်းကောင်း၊ ကဗျာစာသားမှဖော်ပြသောအဓိပ္ပာယ်ကို စဉ်းစားဆန်းစစ်၍ နားလည်ယူပါသည်။ ထိုသို့သော် အဆက်စပ် မဲ့စွာ ရေးဖွဲ့ထားမှုများသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် သွေဖည်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ မောင်စိန်ဝင်း (ပုတီးကုန်း)၏ ‘ထာဝရနွယ်’ ဟူသော ကဗျာတွင်

‘သမုဒယ နွယ်သမို့
နွယ်လို့ခေါ်မည်ကွယ်...။
တစ်သက်တာ ကာလမှာ
ထာဝရပါနွယ်...
ကုသိုလ်နည်းလို့လား
သူ့ကိုပဲ တင်ငင်တွယ်
သံယောဇဉ်ဆိုတဲ့
အမျှင်ရယ်က မပြတ်”
ကံကြမ္မာက ခွဲပေမယ့်
သံသရာထဲ အတူလည်သမျှတော့
အပူသည်ဘဝ မောဟခရီးမှာ
သောကအသီး၊ ချိုမြိန်တုန်းပါပဲ
အမုန်းမရှိတဲ့နွယ်.’ (စိန်ဝင်း၊ မောင်(ပုတီးကုန်း)၊ ၂၀၁၅၊ ၁၄၈။)

ဟုရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထိုကဗျာတွင် ကံကြမ္မာကြောင့် မိမိတို့ချစ်သူနှစ်ဦး ခွဲခွာ၍ သံသရာထဲတွင် သောကအပူတို့ဖြင့် ခံစားနေရသည်ကို- ‘သောကအသီးချိုမြိန်တုန်းပါပဲ’ ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထို့ကြောင့်နှလုံးသားထဲမှ ပူပင်ခံစားရသော သောက၏ ပူလောင်ခြင်း သဘောကို အသီးတစ်ခုခု၏ ချိုမြိန်ခြင်းသဘောနှင့် အဆက်စပ်မဲ့သော စကားနှစ်ရပ်ကို တွဲဆက်ကာ အနက်အဓိပ္ပာယ် သွေဖည်ထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

မောင်စိန်ဝင်း(ပုတီးကုန်း)၏ ‘နှစ်သစ်၌ ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်း’ ဟူသော ကဗျာတွင် အချိန် ကာလများစွာကို ဖြတ်သန်းခဲ့၍ အိုမင်းသောအရွယ်သို့ ရောက်နေသော်လည်း နှစ်သစ်၌ နုနယ်ပျို မျစ်သူအဖြစ် ပြန်လည်မွေးဖွားချင်ပုံကို-

‘ကာလသစ်ပင်ထက်
ပြက္ခဒိန်သစ်ရွက်တွေ
ဝေလိုက်ကြွေလိုက်၊ ရာသီကိုက်ပင်။

သစ်လွင်မှုများ၊ ဝါးမျိုဖျက်စီး
 စီးဆင်းလျက်နေ၊ ‘အချိန်’ ရေသည်
 ခွေဆင်းရစ်ပတ်၊ ငါ့ကိုဖြတ်၏။
 တွေဝေခြင်းဖြင့်၊ ဆင်းရဲတုန်လှုပ်
 ‘အတ္တ’ သမုဒ္ဒရာ၊ ငါသည်မြုပ်နစ်
 ရွံ့နွံညစ်ပေ၊ လူဖြစ်ကျိုးနပ်မည်မဟုတ်။
 သည်သို့ဖြင့်သာ
 ကာလကြာပြီ၊ ဆည်းဆာသို့ဝင်
 မပြန်ချင်သေး၊ မွေးဖွားခြင်းစ
 ခြေလှမ်းချကာ၊ ဘဝပျိုမျစ်
 ငါအဖြစ်... နှစ်သစ်နှင့်အတူစချင်၏”

‘သစ်ပင်’ ၊ ‘သစ်ရွက်’ အသုံးများနှင့် ပတ်သက်၍ ကုက္ကိုပင်၊ သရက်ပင်၊ ပိန္နဲပင်၊ သရက်ရွက် စသည်ဖြင့် တွဲဖက်သုံးနှုန်းရေးဖွဲ့လေ့ရှိပါသည်။ ရေကိုလည်း မြစ်ရေ၊ ချောင်းရေ၊ ပင်လယ်ရေ၊ ဒီရေစသည်ဖြင့်သာ တွဲဖက်သုံးနှုန်းလေ့ရှိပါသည်။ မောင်စိန်ဝင်း (ပုတီးကုန်း)၏ ကဗျာတွင် အချိန်ကာလ ရှည်မြင့်သောသဘောကို ‘ကာလသစ်ပင်’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တစ်ရွက်ပြီးတစ်ရွက်ကုန်ဆုံးသွားသော ပြက္ခဒိန်စာမျက်နှာများကို ရာသီအလိုက် ဝေလေ့ကြွေလေ့ရှိသော သစ်ရွက်များနှင့် ခိုင်းနှိုင်း၍ ပြက္ခဒိန်သစ်ရွက်” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပျိုမျစ်မှုများ- သစ်လွင်မှုများ တဖြည်းဖြည်းလျော့နည်းလာသော အချိန်ကို စီးဆင်းလျက်ရှိသော ရေနှင့်တင်စား၍ ‘အချိန်ရေ’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တွဲရိုးတွဲစဉ် မဟုတ်သော အဓိပ္ပာယ်နီးစပ်မှုမရှိသည့် စကားလုံးများဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်သွေဖည်၍ ဖွဲ့စပ်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ကဗျာအာနိသင် စူးရှထက်မြက်လာပါသည်။

ထိုသို့ ရေးရိုးရေးစဉ်မှာ သွေဖည်ဖန်တီးလိုက်ခြင်းဖြင့် စာဖတ်သူအား ကဗျာပါဝင်သော စာသား၏ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ စာသား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးထူးခြားခြား အာရုံပြု မိစေပါသည်။ ထို့အတူ သွေဖည်မှုများသည် ထူးခြားသော ကဗျာအာနိသင်ကို ပေးစွမ်း နိုင်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

မောင်စိန်ဝင်း (ပုတီးကုန်း) ကဗျာများတွင် တွေ့ရသော အနက်အဓိပ္ပာယ်သွေဖည်မှုကို လေ့လာခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာ၌ သွေဖည်မှုဆိုင်ရာ သဘောတရားကို ယူ၍ မောင်စိန်ဝင်း(ပုတီးကုန်း) ကဗျာများနှင့် ချိန်ထိုးလေ့လာပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မောင်စိန်ဝင်း (ပုတီးကုန်း)၏ ကဗျာများတွင် ချစ်တတ်သူတို့၏ ဘဝကို ပေါ်လွင်စေသော အဖွဲ့များ တိုးတက်နေသော ခေတ်ကာလ၏ ပြောင်းလဲမှုများ၊ လူသားတိုင်း လောကဓံတရား ရင်ဆိုင်ကြရပုံများကို ဆင်ခြင်သတိပြုမိလာစေရန် ရည်ရွယ်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဤကဗျာများတွင် ကဗျာရေးသူက မိမိတင်ပြလိုသည့် ဆိုလိုချက် ပေါ်လွင်ထင်ရှားလာစေရန်အတွက် ဆိုလိုချက်များနှင့် လိုက်ဖက်သော ထူးခြားလှသော အနက်အဓိပ္ပာယ် သွေဖည်မှုများ ဖန်တီးကာ ကဗျာဖတ်ပရိတ်သတ်ကို ရသနှစ်သက်မှုမှ တစ်ဆင့် ကဗျာ၏ အနှစ်သာရ ခံစားရစေပြီး ဘဝအသိအမြင်များကိုပါ ရရှိခံစားနိုင်စေရန် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထိုအရေးအဖွဲ့ စွမ်းရည်များကြောင့် စာဖတ်သူတို့၏ အတွေးစိတ်ကူးများသည် ပျံ့လွင့်လှုပ်ရှားလာစေပြီး ဘဝနှင့်ပတ်သက်သည့် အတွေးအမြင်သစ်များကို သိမြင်ခံစားမိလာစေပါသည်။

ထိုသို့ ရေးရိုးရေးစဉ်မှ သွေဖည်ဖန်တီးလိုက်ခြင်းဖြင့် စာဖတ်သူအား ကဗျာပါဝင်သော စာသား၏ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ စာသား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးထူးခြားခြား အာရုံပြုမိစေပါသည်။

ထို့အတူ သွေဖည်မှုများသည် ထူးခြားသော ကဗျာအာနိသင်ကို ပေးစွမ်းနိုင်ကြောင်း လေ့လာ တွေ့ရှိရပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းတွင် မောင်စိန်ဝင်း(ပုတီးကုန်း)၏ ကဗျာများကို အနက်အဓိပ္ပာယ် သွေဖည်မှု ဆိုင်ရာ သဘောတရားများဖြင့် စူးစမ်းလေ့လာခဲ့ပါသည်။ ကဗျာဆရာသည် သွေဖည်မှု သဘောသက်ဝင်သော ဘာသာစကားအသုံးများဖြင့် ကဗျာများကို ဖန်တီးရေးသား ထားကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ ထို့အခါ ကဗျာဖတ်သူသည် ပုံမှန်မဟုတ်သော အကြောင်းအရာ အဖြစ်အပျက်တစ်ခု၊ ဘာသာစကားအသုံး တစ်ခုကို တွေ့လိုက်မြင်လိုက်ရ၍ သတိပြုမိခြင်း နှင့်အတူ ရသခံစားမှုအာနိသင်တိုးပွားလာစေနိုင်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)၊ (၁၉၉၇)။ သုံးရိုးသုံးစဉ်မှာ သွေဖည်၍ စာပေသမုဒ္ဒရာ၌ လက်ပစ် ကူးခြင်း။ ရန်ကုန်၊ အားမာန်သစ်စာပေ။
ဇော်ဇော်အောင်။ (၂၀၀၆)။ စံသွေမှု သီဝရီ။ သရဖူဆောင်းပါးများ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။
မြဇော်။ (၁၉၈၄)။ မြန်မာကဗျာဖွဲ့ပုံနှင့် တင်ပြပုံ။ မြန်မာကဗျာစာတမ်းများ။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန် ပုံနှိပ်တိုက်။
မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၉၁)။ မြန်မာ့အဘိဓာန်။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။
ယုစန်းနွယ်၊ မ။ (၂၀၀၉)။ မြန်မာကဗျာများတွင် တွေ့ရသော သွေဖည်မှုများ (၁၉၇၀-၁၉၉၀)။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Leech, GN.(1969). *A linguistic Guide to English Poetry*. Lodon, Longmar Group ltd.
Wales K(2001). A Dictionary of Stylistics. Landon, pearson Education limited.

ကဗျာပုံစံကိုးကားချက်များ

စိန်ဝင်း၊ မောင်(ပုတီးကုန်း)။ (၁၉၈၈)။ သောကခြေရာ ရတနာကဗျာများ။ ရန်ကုန်၊ လှိုင်စာပေ။
စိန်ဝင်း၊ မောင်(ပုတီးကုန်း)။ (၂၀၁၅)။ အချစ်ကဗျာစုစည်းမှုကဗျာများ။ ရန်ကုန်၊ လှိုင်စာပေ။
စိန်ဝင်း၊ မောင်(ပုတီးကုန်း)။ (၂၀၁၄)။ နှလုံးသားနံရံပေါ်က ပန်းချီကား ကဗျာများ(တတိယ-အကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ လှိုင်စာပေ။
တင်ထွေး။ (၁၉၉၂)။ ဦးပုည၏ စာပန်းကုံးများ (ဒုတိယတွဲ)၊ ရန်ကုန်သတင်းနှင့် စာနယ်ဇင်း လုပ်ငန်း။

မျက်မှောက်ခေတ်အကျဉ်းဦးစီးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများလေ့လာချက် ခိုင်မွန်ဇာဦး^၁

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် မျက်မှောက်ခေတ်အကျဉ်းဦးစီးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကိုလေ့လာသောစာတမ်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ လေ့လာရာတွင်အကျဉ်းဦးစီး ဌာနအတွင်းရှိ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ၊ အကျဉ်းသားဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ နှင့် အကျဉ်းထောင်အတွင်း အသုံးပြုသော ဗန်းစကားများကို လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ စိစစ်လေ့လာထားပါသည်။ ဤစာတမ်းပါ တင်ပြချက်များသည် အကျဉ်းဦးစီးဌာန၏ သမိုင်းကြောင်းကို သိရှိစေနိုင်သကဲ့သို့ အကျဉ်းဦးစီး ဆိုင်ရာဝေါဟာရများ နှင့် ဘာသာတူစုတစ်ခုအတွင်း ဘာသာစကားဆက် သွယ်ကြပုံများကို သိမြင်စေနိုင် သောကြောင့် ဘာသာစကားလေ့လာမှုအတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ- လူမှုဘာသာဗေဒ၊ ဗန်းစကား၊ ဝေါဟာရအုပ်ချုပ်သူ၊ အကျဉ်းထောင်၊ အကျဉ်းသား

နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် ဘာသာစကားတူစုအတွင်း၌ ဘာသာစကား အသွင်ကွဲများ ရှိကြသည်။ လူ အုပ်စုတစ်စု၊ လူအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွင်းရှိ ဘာသာစကားတူစု တစ်မျိုးတည်းမှာပင် လူမှု နောက်ခံ အခြေအနေအမျိုးမျိုးကြောင့် အစုအဖွဲ့များ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထိုလူမှုအစု အဖွဲ့များ သည် မိမိတို့ အစုအဖွဲ့အတွင်း ဘာသာစကားကို အသွင်ကွဲအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆက်သွယ်ပြောဆို ကြသည်။ ထိုသို့ ဆက်သွယ်ပြောဆိုရာတွင် လူမှုဘာသာဗေဒ နယ်ပယ်တွင်ရှိသောလူမှုအလွှာ၊ အခြေအနေ၊ နေရာဒေသ ကွဲပြားမှုကြောင့် ပြောဆိုသောဝေါဟာရများကို လူမှုဘာသာဗေဒ ရှုထောင့်မှလေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

သုတေသနမေးခွန်း နှင့် ပြဿနာအချို့

ဤစာတမ်းသည် ဘာသာစကားတူစုတစ်ခုအတွင်းရှိ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်နှင့် နီးစပ်မှုမရှိသော ဝေါဟာရများလေ့လာရာတွင် လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှလေ့လာထားသောစာတမ်းဖြစ်သည်။ မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ပြောဆိုနေသော ဘာသာစကားရှိ လူမှုအလွှာတစ်ခုအတွင်း ပြောဆို သုံးနှုန်းနေသည့် ဝေါဟာရများကို ထိန်းသိမ်းဖော်ထုတ် မှတ်တမ်းတင်မှုမရှိလျှင် ပျောက်ပျက် တိမ်ကောသွားတတ်သော ပြဿနာတစ်ရပ်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် တိုင်းရင်းသားဘာသာစကား ၌ဖြစ်စေ၊ လူမှုအလွှာတစ်ခုအတွင်း ပြောဆိုသည့် ထူးခြားသောဘာသာစကားများဖြစ်စေ ပျောက်ပျက်တိမ်ကောသွားတတ်သည့် သဘောကို ဝိုင်းဝန်းထိန်းသိမ်းရန်လိုအပ်သည်ဆိုသော အချက်မှာ ဤသုတေသန၏ပြဿနာရပ်ဖြစ်သည်။

ဤသုတေသနလုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အကျဉ်းဦးစီးဌာနရှိ လူတန်းစား အလွှာ တစ်ရပ်အတွင်း၌ နေ့စဉ်ပြောဆို သုံးစွဲနေသော ဘာသာစကားတစ်ခုကို ဖော်ထုတ်မှတ်တမ်း တင်ရန် လိုအပ်ပါ သလား ဟူသောမေးခွန်းမှာ ဤသုတေသနအတွက် မေးသင့်မေးထိုက်သော မေးခွန်းဖြစ်ပါသည်။

^၁ ဒေါက်တာ + လက်ထောက်ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းတက္ကသိုလ်။

မျက်မှောက်ခေတ် အကျဉ်းဦးစီးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို လေ့လာသုတေသနပြုခြင်းဖြင့် အဘိဓာန် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သူ၊ ဘာသာစကားထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သူနှင့် လူမှုအလွှာ ဆိုင်ရာ ဘာသာစကား စုဆောင်းလေ့လာသူများအတွက် များစွာအကျိုးရှိ စေသည်။ လူမှု နယ်ပယ်အတွင်းမှ အကျဉ်းဦးစီးဌာနရှိလူမှုအလွှာကဲ့သို့ အခြားလူမှုအလွှာများကိုလည်းသုတေ သနပြု လေ့လာဖော်ထုတ် မှတ်တမ်းတင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ကွင်းဆင်းလေ့လာသည့်နယ်ပယ်နှင့် သုတေသနပြုလုပ်ပုံ

ဤစာတမ်းကိုတင်ပြရာတွင်လေ့လာထားသောဝေါဟာရများကိုလူမှုအလွှာအလိုက်မေးမြန်းထား သောပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပြောစကားများကိုလည်းကောင်း၊ စာပေအထောက်အထားများမှ လည်း ကောင်း၊ မိမိပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေ့စဉ်မြင်တွေ့ကြုံတွေ့သောဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဝေါဟာရ များမှလည်းကောင်း လေ့လာတင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ဤသို့ လေ့လာမှုနယ်ပယ်အတွင်းမှရရှိ သောအချက်အလက်များကို ကောက်ယူမှတ်တမ်းတင်ကာစာတမ်းအတွက် စိစစ်ပြီးသုတေသန ပြု တင်ပြထားပါသည်။

ဤသုတေသနကို ပြုစုရာ၌ အချက်အလက်များကို အကျဉ်းဦးစီးဌာနမှ ဝန်ထမ်းများ နှင့် အကျဉ်းသားများကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။အချက်အလက်များကောက်ယူ ပြီး အုပ်ချုပ်သူဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ၊ အကျဉ်းသားဆိုင်ရာဝေါဟာရများနှင့်အကျဉ်းထောင် အတွင်း အသုံးပြုသော ဗန်းစကားများဟူ၍ အမျိုးအစားခွဲခြားကာလေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

၁။ အကျဉ်းဦးစီးဌာနသမိုင်း နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ

အကျဉ်းဦးစီးဌာနသည် နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်၏ ကိုလိုနီခေတ်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် နှင့်အတူ စတင်ပေါ် ပေါက်လာသည်။အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့အစိုးရသည်မြန်မာနိုင်ငံအားမတရား ကျူးကျော်စစ် (၃)ကြိမ် ဆင်နွှဲကာ မြန်မာနိုင်ငံကို ကိုလိုနီနိုင်ငံအဖြစ် သိမ်းသွင်းအုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။မြန်မာတိုင်းရင်းသား မျိုးချစ်သူရဲကောင်းများအား အင်္ဂလိပ်တို့သည် သေဒဏ်ထောင်ဒဏ်များချမှတ်ကာရက်စက်စွာ နှိပ်ကွပ်ခဲ့ကြသည်။အင်္ဂလိပ်တို့သည်အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် မျိုးချစ်ပြည်သူများ ကိုရက်စက်စွာဖိနှိပ်မှု အတွေ့အကြုံရှိပြီးအလျောက် မြန်မာမျိုးချစ်ပြည်သူတို့ကို ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်ရန် အကျဉ်းထောင် များကို တစ်ခုပြီး တစ်ခုတည်ဆောက်ခဲ့သည်။

၁၉၃၇ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မှခွဲထွက်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အကျဉ်းဦးစီးဌာနသည် တရားရေးဌာနအောက်တွင် အကျဉ်းဌာနခွဲ အဖြစ် တည်ရှိ ခဲ့သည်။ ထိုအကျဉ်းဌာနခွဲတွင် အကျဉ်းဌာနမင်းကြီးအဖြစ် အိန္ဒိယဆေးဘက် ဌာန၊ စစ်ဘက် အရာရှိကြီးများက တာဝန်ယူပြီး ထောင်ပိုင်ကြီးများ အဖြစ်မြို့နယ်၊ ခရိုင် ဆရာဝန်ကြီးများက တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ကြသည်။ အကျဉ်းသားများအားအုပ်ချုပ်ရာတွင်ဝန်ထမ်းအင်အားအပြည့်အဝ ခန့်ထားခြင်း မပြုဘဲ ထောင်ဝန်ထမ်းများအပြင် အကျဉ်းသားအချင်းချင်း ပြန်လည်အုပ်ချုပ် စေသည်။

အင်္ဂလိပ်အစိုးရလက်ထက် ၁၈၂၇ ခုနှစ်တွင် စစ်တွေမြို့၌မြန်မာနိုင်ငံ၏ပထမဆုံးသော အကျဉ်းထောင်ကို စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ၁၈၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် သံတွဲထောင်၊ ၁၈၃၁ ခုနှစ်တွင် မော်လမြိုင်ထောင်၊ ၁၈၅၄ ခုနှစ်တွင် ဟင်္သာတထောင်၊ ၁၈၆၀ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်ထောင်၊ ၁၈၆၇ ခုနှစ်တွင် မြိတ်ထောင်၊ ၁၈၆၉ ခုနှစ်တွင် သရက်ထောင်၊ ၁၈၇၂ ခုနှစ်တွင် ထားဝယ် ထောင်၊ ၁၈၇၅ ခုနှစ်တွင် မအူပင်ထောင်၊ ၁၈၈၆ ခုနှစ် ကျောက်ဖြူထောင်နှင့် ကသာထောင်၊ ၁၈၈၈ ခုနှစ် မုံရွာထောင်၊ ၁၈၈၉ခုနှစ်တွင် ရွှေဘိုထောင်(နန်းတော်ဟောင်း)နှင့် ပုသိမ်ထောင်၊ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် မကွေးထောင်၊ မိတ္ထီလာထောင်နှင့်ပြည်ထောင်၊ ၁၈၉၂ ခုနှစ်တွင် အင်းစိန် ထောင်နှင့် မြင်းခြံထောင်၊ ၁၈၉၄ ခုနှစ်တွင် ညောင်ဦးထောင်၊ ၁၈၉၅ ခုနှစ်တွင် ပခုက္ကူနှင့်

သထုံထောင်၊၁၈၉၈ ခုနှစ်တွင် သီပေါထောင်၊၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်တွင်မြောင်းမြထောင်၊၁၉၀၉ခုနှစ် တွင် ဖျာပုံထောင်၊၁၉၂၄ ခုနှစ်တွင်သာယာဝတီထောင်၊၁၉၂၈ခုနှစ်တွင်ဖျာပုံထောင်၊၁၉၃၃ခုနှစ် တွင် ကျိုင်းတုံထောင် စသည်ဖြင့် အကျဉ်းထောင်များကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။

၁၉၄၂ခုနှစ်မေလတွင်ဂျပန်တို့ကမြန်မာနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလုံးကိုစိုးမိုးအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သစ် ဖြစ်ပေါ်သည်။ ဂျပန်ခေတ်တွင်အကျဉ်းထောင်များကို စနစ်တကျဖွဲ့စည်း အသုံးပြုခြင်းမရှိဘဲ စစ်တပ်ပစ္စည်းများသိုလှောင်ခြင်းနှင့်စစ်တန်းလျားအဖြစ်အသုံးပြုခဲ့သည်။အကျဉ်းထောင်အချို့ ကို ပြန်လည်အသုံးပြုပြီး မြို့ပိုင်များကိုထောင်ပိုင်တာဝန်ယူစေသည်။ ၁၉၄၅ခုနှစ်တွင်အကျဉ်း ထောင်များကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်း၍စနစ်တကျအုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ထို့ပြင်၁၉၄၅ခုနှစ်တွင်မြစ်ကြီးနား အကျဉ်းထောင်ကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။

လွတ်လပ်ရေးရပြီးခေတ်တွင်အကျဉ်းဌာနကို တရားရေးဝန်ကြီးဌာနအောက်တွင် ထား ရှိခဲ့သည်။ အကျဉ်းဌာနမင်းကြီးများကို ယခင်ကကဲ့သို့အိန္ဒိယပဋိညာဉ်ခံအရာရှိများကို ခန့်အပ် တာဝန်ပေးခဲ့သည်။မြန်မာတိုင်းရင်းသားများသည် လက်အောက်ဝန်ထမ်းများအဖြစ်ဝင်ရောက် အမှုထမ်းလာ ကြသည်။၁၉၅၀ပြည့်နှစ်တွင် ရန်ကုန်ထောင်ကို စံပြအကျဉ်းထောင်အဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် အင်းစိန်ထောင်၊ ပုသိမ်ထောင်၊ မြောင်းမြထောင်၊ မန္တလေးထောင် တို့ကို စံပြထောင်အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ စံပြထောင်များတွင် ပြစ်ဒဏ်ကျခံရသူများသည် ကျခံသောပြစ်ဒဏ်၏ သုံးပုံတစ်ပုံကိုလျော့ရက်အဖြစ်ကြိုတင်ပေးထားပြီး ထောင်တွင်း၌ ပြစ်မှု မဖြစ်ပါကလျော့ရက်သုံးပုံတစ်ပုံကို အပြည့်အဝခံစားခွင့်ရှိသည်။ စံပြအကျဉ်းထောင်တွင်ကျခံ ရသောအကျဉ်းသားများသည်အခြားအကျဉ်းထောင်များတွင်ကျခံရသောအကျဉ်းသားများကဲ့သို့ လုံချည်အဖြူမဝတ်ရဘဲ အိပ်ဆောင်အလိုက်သတ်မှတ်သောအရောင်ပါသည့်လုံချည်များကိုဝတ် ဆင်ခွင့်ရှိကြသည်။

ထို့နောက်အကျဉ်းထောင်များထဲတွင် အလဟဿပြုန်းတီးနေသော အကျဉ်းသားများ ၏ လုပ်အားကို နိုင်ငံတော်အတွက် စနစ်တကျအသုံးပြုရန် ရဲဘက်စခန်းများ စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ သည်။ အကျဉ်းသားများကိုလည်း ရဲဘက်ဟူသော အသုံးအနှုန်းစတင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲစေသည်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ကိုလိုနီခေတ်ကရှိနေခဲ့သည့်အေကလပ်စ်၊ဘီကလပ်စ်၊စီကလပ်စ် ဟူ၍အကျဉ်းသားများအား အတန်းအစားခွဲခြားသည့်စနစ်ကို ဖျက်သိမ်းပြီး စီကလပ်စ်အတန်း အစား တစ်ခုတည်းသာ သတ်မှတ်ထားရှိခဲ့သည်။ ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော ရန်ကုန်ထောင်ကို ၁၉၆၄ ခုနှစ်ဇွန်လ၁၃ရက်နေ့တွင်ဖျက်သိမ်းပြီးအင်းစိန်ထောင်သို့ပြောင်းရွှေ့ ပေးသည်။

ယခုအခါ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့်ထောင်ကျလာသူတိုင်းရင်းသား ပြည်သူ များအား ယင်းတို့၏မိသားစုများမှ ထောင်ဝင်စာအလွယ်တကူ တွေ့ဆုံနိုင်ရန်အတွက်လမ်းပန်း ဆက်သွယ်မှုခက်ခဲသောနေရာများတွင် အကျဉ်းထောင်ငယ်များတိုးချဲ့ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။အကျဉ်း ထောင်အသစ်များတည်ဆောက်ပေးခြင်းဖြင့်မိမိဒေသအတွင်း၌ပင် ပြစ်ဒဏ်ကျခံရသောကြောင့် မိသားစုနှင့် မပြတ်တွေ့ဆုံနိုင်ခြင်း၊ မိမိနှင့်မိသားစု အမြဲမပြတ်တွေ့ဆုံနိုင်သဖြင့် ရုပ်ပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကောင်းမွန်မှုရှိခြင်း၊နေထိုင်စားသောက်မှုအဆင်ပြေခြင်းစသည့်အကျိုးကျေးဇူး များ ရရှိနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ကလေးအကျဉ်းထောင်၊ ဘူးသီးတောင်အကျဉ်းထောင်၊ မိုင်းဆက် အကျဉ်းထောင်၊ကော့သောင်းအကျဉ်းထောင်၊ ဘားအံအကျဉ်းထောင်၊ ခန္တီးအကျဉ်းထောင်၊ ပူတာအိုအကျဉ်းထောင်၊ မိုးညှင်းအကျဉ်းထောင်၊ ကျိုက်မရောအကျဉ်းထောင်၊ ဒိုက်ဦးအကျဉ်း ထောင်စသည့် အကျဉ်းထောင် (၁၁)ထောင်ကို အသစ်ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။

မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ဗဟိုအကျဉ်းထောင်(၃)ထောင်၊ 'က'အဆင့်အကျဉ်းထောင်(၃၂) ထောင်၊ 'ခ' အဆင့်အကျဉ်းထောင်(၁၁)ထောင်၊ စုစုပေါင်း(၄၆)ထောင် နှင့် အချုပ်ထောင်(၂၀) ခု၊ 'က' အဆင့် စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးနှင့် အသက်မွေးမှုအတတ်သင်စခန်း (၆)ခု၊ 'ခ'အဆင့် စိုက်

ပျိုးမွေးမြူရေးနှင့် အသက်မွေးမှုအတတ်သင်စခန်း(၂၄)ခု၊ ‘က’အဆင့် ကုန်ထုတ်စခန်း (၁၁)ခု၊ ‘ခ’အဆင့် ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်း (၇)ခု၊ စုစုပေါင်း အခြေချစခန်း(၄၈)ခု ဖြစ်ပေါ် လာသည်။

၁၁။ လေ့လာခံနယ်ပယ်ဖြစ်သော အင်းစိန်ဗဟိုအကျဉ်းထောင်

အင်္ဂလိပ်တို့သည် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တောင့်တင်းခိုင်မာလာစေရန် အကျဉ်းထောင်များကို စတင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ၁၈၆၀ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်ထောင်ကို တည်ဆောက်ခဲ့ပြီးနောက် မြန်မာ မှာသာမက အရှေ့တောင်အာရှတွင် အကြီးဆုံးဖြစ်သော အင်းစိန်ထောင်ကြီးကို စတင်တည် ဆောက်ခဲ့သည်။

အကျဉ်းထောင်မတည်ဆောက်မီ အင်းစိန်မြို့နေရာသည်ရွာငယ်သာသာမျှသာရှိသည်။ အင်းစိန်မြို့ကို စတင်တည်ဆောက်ခဲ့သောနေရာသည် ယခုရွာမရွာကြီးဖြစ်သည်။ ရွာမ ရွာကြီး သည်သစ်တောကြီးများဖုံးလွှမ်းထားပြီးမင်္ဂလာဒုံတောနှင့်ဆက်စပ်နေသည်။ယခုလက်ရှိမင်္ဂလာဒုံ ကို အထက်မင်္ဂလာဒုံဟု လည်းကောင်း အင်းစိန်မြို့နေရာကို အောက်မင်္ဂလာဒုံ ဟုခေါ်ကြ သည်။ အကျဉ်းထောင် မတည်ဆောက်ခင် ယခုအင်းစိန်ထောင်ဝင်း မြေနေရာတွင် သရက်ခြံ၊ ကနစိုခြံ၊ ပိန္နဲခြံများ အုပ်ဆိုင်းနေသည်။ ဗြိတိသျှအစိုးရက မြေများကိုလျော်ကြေးပေးပြီး သိမ်း ကာ၊ အကျဉ်းထောင် ဧရိယာကို သတ်မှတ်ပါ သည်။

အင်းစိန်ထောင်ကို အုတ်ရိုး (၂)ထပ်တည်ဆောက်ပြီးနောက် ထောင်အတွင်း မြေညှိပြီး အိပ်ဆောင်များ ဆောက်လုပ်ရန် ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် ရန်ကုန်ထောင်သည် အသုံး ပြုနေပြီ ဖြစ်သောကြောင့် ရန်ကုန်ထောင်မှ (၆)လအောက်အပြစ်ကျသော အကျဉ်းသားများ ခေါ်ယူကာ အင်းစိန်ထောင်တည်ဆောက်ရေးတွင် ခိုင်းစေခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အလုပ်သမား အကျဉ်းသား (၄၀၀)ခန့် ပါဝင်တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ အိပ်ဆောင် (၆)လုံးတည်ဆောက်ရာတွင် ပြင်ပမှအင်ဂျင်နီယာနှင့် ဗိသုကာပညာရှင်တွေ ဦးစီးဆောင် လုပ်ကြသည်။ထောင်၏လုံခြုံရေး နှင့်အကျဉ်းသား လုံခြုံရေးအတွက် အင်းစိန်ထောင်အရှေ့ဘက်နေရာတွင် အဆောက်အဦး တန်းလျားများ ဆောက်လုပ်ပြီးပုလိပ်များကို စောင့်ကြပ်စေသည်။ ထောင်အုတ်ရိုး (၂)ထပ်နှင့် အိပ်ဆောင်များကို ဆောက်လုပ်ရာတွင်(၄)နှစ်နီးပါးကြာခဲ့သည်။အုတ်ရိုးတည်ဆောက်ပြီးသော အခါ အုတ်ရိုးနံရံကြီးကို မြေခိုရောင်ဆေးသုတ်ခဲ့သည်။

ယခုအခါ အင်းစိန်ဗဟိုအကျဉ်းထောင်ကြီးသည် အင်းစိန်လှိုင်မြစ်သွား ကမ်းနားလမ်း ပေါ်မှာ တည်ရှိသည်။ ထောင်ဝင်းတစ်ခုလုံး စုစုပေါင်း အကျယ်အဝန်း မြေဧရိယာပေါင်း (၁၆၅.၇၆၈) ဧကရှိသည်။ ထိုအကျယ်အဝန်းမှ တွဲဘက်ဧရိယာအကျယ်အဝန်း (၁၄.၇၂၉)ဧက နှင့် အမှုထမ်းနေအိမ်နှင့် စိုက်ပျိုးခင်းမြေဧရိယာ (၄၆.၂၉၄)ဧကကို နုတ်သော် အင်းစိန်ထောင် ၏ သီးသန့်မြေအကျယ်သည် (၁၀၄.၇၄၆)ဧကရှိသည်။

အင်းစိန်ထောင်တည်ရှိပုံသည် အင်းစိန်လှိုင်မြစ်ကမ်းနားလမ်းမမှအတွင်း ထောင်ဘူးဝ မျက်နှာအထိ ပေပေါင်း (၁၁၆၀)ပေကွာဝေးသည်။ အင်းစိန်ထောင်ကို အပေါ်မှစီး၍ကြည့်လျှင် ရှေးဟောင်း တိုင်ကပ်နာရီပုံသဏ္ဍာန်ရှိသည်။ အုတ်ရိုး(၂)ထပ်ရှိပြီးအပြင်အုတ်ရိုးသည်(၁၈)ပေ မြင့်၍ အတွင်းအုတ်ရိုးသည် (၇)ပေမြင့်သည်။ အတွင်းအုတ်ရိုးနှင့် အပြင်အုတ်ရိုးကြားတွင် ပေ(၁၉၀) ကွာဝေးသည်။ ထောင့်(၁၆)ထောင့်ရှိသော နာရီခိုင်ကွက်ပုံစံထဲတွင် အကျဉ်းသား အိပ်ဆောင်ဖြစ်သည့် အဆောက်အဦးများကို အကွက်ချဆောက်လုပ်ထားသည်။ အိပ်ဆောင် များ၏အလယ်ကွက်လပ် ဗဟိုတွင် (၆၃)ပေမြင့်သောဗဟိုမျှော်စင်တစ်ခုရှိပြီးထိုမျှော်စင်ကိုပတ် ၍ စားဖိုဆောင်ကြီးဆောက်လုပ်ထားသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အကျဉ်းသား အချုပ်သားများ ထမင်းစားသောက်ချိန်တွင် အိပ်ဆောင်များမှ တစ်ဆောင်ချင်းတန်းစီထွက်ပြီး ဖိုဝိုင်းကြီးတွင် ထမင်းပုံစံများ အလွယ်တကူယူနိုင်ကြစေရန်နှင့် အိပ်ဆောင်များတွင်ရန်ဖြစ်ခြင်း၊အုတ်ရိုးကျော် ၍ ထွက်ပြေးခြင်းစသည့် လုံခြုံရေးကိစ္စများကို မျှော်စင်ပေါ် မှမြင်နိုင်စေရန် ဖြစ်သည်။

ထောင်အရှေ့ဘူးဝတံခါးကြီးမှ ဖိုကြီးဗဟိုမျှော်စင်အထိ တဖြောင့်တည်း လမ်းဖောက် ထားပြီးမျှော်စင်ကိုပတ်ပြီး ထောင်အနောက်ဘက်တံခါးအထိလမ်းကိုတောင်မြောက် တစ်တန်း တည်းဖောက်လုပ်ထားသည်။လမ်းမကြီး၏တစ်ဖက်တစ်ချက်တွင်(၉)ပေမြင့်သောအုတ်တံတိုင်း ကာရံထားပြီး အုတ်တံတိုင်းအရှေ့ဘက်တစ်လျှောက်အဆောက်ဦး (၄)ခုရှိပြီးတစ်ခု နှင့် တစ်ခု ကြား(၇)ပေအုတ်နံရံများ ကန့်ပြီးကာရံထားသည်။ အင်းစိန်ထောင်ကို ရန်ကုန်မြို့နှင့် (၁၂)မိုင် ကွာဝေးသောအင်းစိန်မြို့တွင်၁၈၉၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။အင်းစိန်ထောင်ဖွင့်လှစ် စဉ်က အကျင့်စာရိတ္တ ပြုပြင်ရေးအတွက်ပါ တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ် တပ်များ မြန်မာပြည်က ဆုတ်ခွာပြီး ဂျပန်အုပ် ချုပ်သောခေတ်တွင် အင်းစိန်ထောင်အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံအကျဉ်းထောင်များကို ဂျပန်လက်နက်တိုက်အဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ် တွင် အင်းစိန်ဗဟိုအကျဉ်းထောင်ကို ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်အသုံးပြုခဲ့သည်။ အင်းစိန်ဗဟို အကျဉ်း ထောင်သည် အကျဉ်းဦးစီးဌာနလက်အောက်တွင်ရှိသော အကျဉ်းထောင်များထဲတွင်အကြီးဆုံး ဗဟိုအကျဉ်းထောင်ဖြစ်ပါသည်။

၂။ လူမှုဘာသာဗေဒလေ့လာမှု

ဘာသာဗေဒ၏ အကိုင်းအခက်တစ်ခုဖြစ်သော လူမှုဘာသာဗေဒသည် ဘာသာစကား နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကြားရှိ အပြန်အလှန်ဆက်စပ်မှုကို လေ့လာသောပညာရပ်ဖြစ်သည်။ လူမှု ဘာသာဗေဒနှင့်ပတ်သက်၍ “ချိန်ဘာ ၂၁ ရာစု အဘိဓာန်” တွင်

“လူမှုဘာသာဗေဒဆိုသည်မှာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုနှင့်ယင်း၏ဘာသာစကားဆက်နွယ်ပုံ ကို လေ့လာသည့် ဘာသာရပ်ဖြစ်သည်” ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်။

အာရ်အေဟတ်စန်ကလည်း “ဘာသာစကားကို လူမှုရေးနယ်ပယ် နှင့်ဆက်စပ်လေ့လာ ခြင်း ” ဟူ၍ တိုတိုရှင်းရှင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ရစ်ချက်ကလည်း “လူမှုဘာသာဗေဒသည် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များဖြစ် သော လူတန်းစား၊ အဆင့်အတန်း၊ ပညာအဆင့်၊ ပညာရေးအမျိုးအစား၊ အသက်၊ လိင်၊ လူမျိုးစုနှင့်ဆိုင်သော ဇာစ်မြစ်စသည်တို့နှင့် ဆက်နွယ်နေသော ဘာသာစကား အား လေ့လာသောပညာရပ်”ဟူ၍သေချာရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။

လူမှုဘာသာဗေဒပညာရှင်များက လက်တွေ့ပြောဆိုမှုမျိုးကိုပို၍စိတ်ဝင်စားပြီးအဖွဲ့အစည်းများ ၏ ကြားသို့ဝင်ရောက်လေ့လာကြသည်။

လူတိုင်းလူတိုင်းသည် ကွဲပြားသည့် လူမှုအခြေအနေအမျိုးမျိုးတွင် ဘာသာစကားကို ကွဲပြားစွာအသုံးပြုလျက်ရှိကြသည်။ ဥပမာ ဆရာဝန်လောကတွင် ပြောသောစကားနှင့်ရှေ့နေ လောကတွင် ပြောသောစကားမှာ ကွဲပြားမှုရှိသည်။ လူမှုအခြေအနေအရပ်ရပ်နှင့် ဆိုင်သည့် အမျိုးမျိုးသော အကြောင်းအရင်းခံများကြောင့်လည်း လူမှုဒေသီယများ ဖြစ်ပေါ်နိုင် သည်။ ဒေသီယတွင် အဓိကအမျိုး အစား (၄)မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- ၁။ ဒေသဒေသီယ (regional dialect)
- ၂။ လူမှုဒေသီယ (social dialect)
- ၃။ ကာလဒေသီယ (temporel dialect)
- ၄။ ပုဂ္ဂလဒေသီယ (idolect dialect) တို့ဖြစ်သည်။

ဒေသကွာခြားမှုကြောင့် ပြောင်းလဲသွားသော ဘာသာစကားတစ်ခု၏ အသွင်ကွဲကို ဒေသ ဒေသီယဟူ၍လည်းကောင်း၊ လူမှုအခြေအနေအရပ်ရပ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောဘာသာ စကားအသွင်ကွဲကို လူမှုဒေသီယ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အချိန်ကာလ၊ ခေတ်၊ သမိုင်းကြောင်း အရ ပြောင်းလဲကွဲပြားသော ဘာသာစကား၏ အသွင်ကွဲကို ကာလဒေသီယ ဟုလည်းကောင်း၊

လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ပုဂ္ဂလသွင်ပြင်အရ ကွဲပြားသောဘာသာစကား အသွင်ကွဲကိုပုဂ္ဂလဒေသိယ ဟူ၍လည်းကောင်း သတ်မှတ်ကြသည်။

၃။ မျက်မှောက်ခေတ် အကျဉ်းဦးစီးဆိုင်ရာဝေါဟာရများ လေ့လာချက်

ဘာသာစကား တစ်မျိုးတည်းကိုပင် ပြောဆိုနေကြသောလူအုပ်စုတစ်ခုလူအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု အတွင်းရှိ ဘာသာစကားစုတစ်မျိုးတည်းမှာပင် စကားပြောပုံ အမျိုးမျိုးကိုတွေ့နိုင်ပါသည်။ အကျဉ်းဦးစီး ဌာနဆိုင်ရာဝေါဟာရများသည် ဘာသာတူစုတစ်ခုအတွင်းရှိဝေါဟာရများဖြစ် သော်လည်း ပြင်ပလောကတွင် နေ့စဉ်ပြောဆိုသုံးစွဲနေသော ဝေါဟာရများနှင့်မတူသော ဝေါဟာရများကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။

၃.၁။ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာဝေါဟာရများ

ဘာသာစကားတူသုံးစွဲသည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများမှ အကျဉ်းဦးစီးဌာနရှိ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။

တာဝန်ခံအရာရှိ (သို့မဟုတ်) ထောင်ပိုင်ကြီး

တာဝန်ခံအရာရှိဆိုသည်မှာ အကျဉ်းထောင်(သို့မဟုတ်)စခန်းတစ်ခုတွင်အမြင့်ဆုံး ရာထူးထမ်း ဆောင်သည့် ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး၊ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ ဦးစီးအရာရှိ စသည် တို့ကိုတာဝန်ခံအရာရှိဟုခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ သို့သော်အကျဉ်းထောင်အတွင်းနေ့စဉ်ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲ သောဝေါဟာရမှာ ‘ထောင်ပိုင်ကြီး’ ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ထိုဝေါဟာရသည် ကိုလိုနီ ခေတ်မှ စတင်သုံးစွဲသော ဝေါဟာရဖြစ်သော်လည်းရုံးသုံးဘာသာစကားတွင် တာဝန်ခံအရာရှိဟု သုံးစွဲ ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ဒုတိယတာဝန်ခံအရာရှိ (သို့မဟုတ်)ထောင်ပိုင်လေး

အကျဉ်းထောင် (သို့မဟုတ်) စခန်းတစ်ခုအတွင် ဒုတိယအမြင့်ဆုံးရာထူးထမ်းဆောင်သည့် လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး (သို့မဟုတ်) ဦးစီးအရာရှိ (သို့မဟုတ်) ကြီးကြပ်ရေးမှူး ကို ဒုတိယတာဝန်ခံအရာရှိဟုခေါ်သည်။ သို့သော်အကျဉ်းထောင်အတွင်းနေ့စဉ်သုံးစွဲသောဝေါဟာရ မှာ ‘ထောင်ပိုင်လေး’ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ထိုဝေါဟာရသည်ကိုလိုနီခေတ်မှစတင်သုံးစွဲသောဝေါဟာရ ဖြစ်သော်လည်း ရုံးသုံးဘာသာစကားတွင်ဒုတိယတာဝန်ခံအရာရှိဟုသုံးစွဲကြောင်းတွေ့ရသည်။

ကြီးကြပ်ရေးမှူး (သို့မဟုတ်) ထောင်မှူးကြီး

အကျဉ်းထောင်အတွင်းရှိ အကျဉ်းသားအိပ်ဆောင်များကို အုပ်ချုပ်သူ အဆောင် တာဝန်ခံများ ကို ကြီးကြပ်ရေးမှူးဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ သို့သော်ထောင်တွင်း နေ့စဉ်ခေါ်ဝေါ်သောဝေါဟာရ မှာ ‘ထောင်မှူးကြီး (သို့)အဆောင်မှူး’ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ရုံးသုံးဘာသာစကားတွင်ကြီးကြပ်ရေးမှူး ဟုသုံးစွဲကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထောင်မှူးကြီးဟူသော ဝေါဟာရသည် ကိုလိုနီခေတ်ကစ၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခဲ့သော ဝေါဟာရဖြစ်သည်။

‘နောက်ဆုံးရုံးပြန်မှာမိန်းဂျေးကထောင်မှူးကြီးဦးသိန်းမြင့်(ယခုခေတ်ကြီးကြပ်ရေးမှူး) က မနေ့က ငါစောစောပြန်သွားလို့’ (အောင်စိုး၊ အင်းစိန်၊ ၂၀၁၉၊ ၅၃။)

ဒုကြီးကြပ်ရေးမှူး

အကျဉ်းထောင်အတွင်းရှိ အကျဉ်းသားများကို အုပ်ချုပ်သူအဆောင် ဒုတိယတာဝန်ခံများကို ဒု-ကြီးကြပ်ရေးမှူးဟုခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ သို့သော် အကျဉ်းထောင်အတွင်း နေ့စဉ်ခေါ်ဝေါ်သော

ဝေါဟာရမှာ ‘ဒု-ထောင်မှူး’ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ကိုလိုနီခေတ်မှစ၍ ‘ထောင်မှူး’ဟူ၍ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။

“ယခင်ခေတ်အခေါ်ထောင်မှူး၊ ယခုခေတ် ဒုကြီးကြပ်ရေးမှူးကို ကျွန်တော်တို့က ညနေပိုင်း ရုံးအပြန် ဘယ်အထက်အမိန့်နဲ့ ထားတာလဲလို့ မိန်းဂျေးမှာ မေးပါတယ်” (အောင်စိုး၊ အင်းစိန်၊ ၂၀၁၉၊ ၅၃။)

အကျဉ်းထောင်တပ်သား (သို့မဟုတ်) ထောင်ဝါဒါ

အကျဉ်းထောင် (သို့) စခန်းတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်သောဝန်ထမ်းကိုရုံးသုံးဘာသာစကားတွင် အကျဉ်းထောင်တပ်သားဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ၁၉၅၀ မှစတင်၍ ထောင်ဝါဒါဟုခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခဲ့သည်။ နောင်တွင် ထောင်ကြပ်ဟူ၍လည်းကောင်း အမျိုးမျိုးခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ယခုခေတ်တွင် တချို့ကထောင်ဝါဒါဟုပြောဆိုလျက်ရှိကြသော်လည်း တချို့က အကျဉ်းထောင်တပ်သားဟုခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

အချုပ်ရုံး

အချုပ်ရုံးဆိုသည်မှာ အမှုရင်ဆိုင်ရန် အကျဉ်းထောင်အတွင်း ရောက်ရှိလာသော အချုပ်သား အသစ်များကို ထောင်ဝင်နံပါတ်ပေးခြင်း၊ ခန္ဓာကိုယ်ကထင်ရှားသောအမှတ်အသားကိုမှတ်သားခြင်း၊ အရပ်တိုင်းထွာခြင်း၊ ကိုယ်အလေးချိန်မှတ်တမ်းတင်ခြင်း၊ အမှုဖြစ်စဉ်ကိုမေးမြန်းမှတ်သားခြင်း စသည်တို့ကို နေ့စဉ်ဆောင်ရွက်ရသောရုံးဖြစ်သည်။

ထောင်ကျရုံး

ထောင်ကျရုံးဆိုသည်မှာ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရသော အကျဉ်းသား/သူများ၏ မှတ်ပုံတင်အမှတ်၊ ကိုယ်ရေးရာဇဝင်အချက်အလက်များ၊ အမှုဖြစ်စဉ်မှတ်တမ်းများနှင့်ရက်ပိုင်းထောင်ကျသူ၊ လပိုင်းပြစ်ဒဏ်ကျသူ ၊ နှစ်ပိုင်းအပြစ်ဒဏ်ကျသူ၊ နှစ်ကြီးသမား၊ ကျွန်းသမား၊ ကြီးသမား စသည့် အကျဉ်းသား၊ အကျဉ်းသူများကို ထားသင့်သည့်နေရာ၊ ခိုင်းသင့်သည့်အလုပ် စသည်တို့ကို စီမံခန့်ခွဲသောနေရာဖြစ်သည်။

မိန်းဂျေး

မိန်းဂျေးဆိုသည်မှာ အင်္ဂလိပ်စကား Main jail ကို တိုက်ရိုက်မွေးစားထားသော ဝေါဟာရဖြစ်သည်။ မိန်းဂျေးတွင်တာဝန်ထမ်းဆောင်သူမှာဦးစီးအရာရှိဖြစ်သည်။ ရှေးယခင်ကမိန်းဂျေးထောင်မှူးကို ဟိန္ဒူဘာသာစကားဖြင့် ‘ဒန်းတာဝါးလာ’ တုတ်ကိုင်လျှောက်သူဟုခေါ်လေ့ရှိသည်။ သူ၏လုပ်ငန်းတာဝန်မှာ အကျဉ်းထောင်တစ်ခုလုံးရှိ တိုက်ခန်းများ၊ အဆောင်များ၊ အလုပ်ဘက်စသည်တို့ကို အုပ်ချုပ်ရသူဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်အဆောင်မှူးချုပ်ဟူ၍လည်းခေါ်သည်။

ဘုတ်ကိုင်

အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား Book မှဆင်းသက်လာ၍ အကျဉ်းသားများကို ဦးဆောင်ကြီးကြပ်သူကို ဘုတ်ကိုင်ဆရာဟုခေါ်သည်။ ဘုတ်တစ်ဘုတ်တွင် လူဦးရေအနည်းအများလိုက်ရှိသည်။ အကျဉ်းသားဖြစ်သော ဗာရာများကိုအုပ်ချုပ်သူများမှာ အကျဉ်းထောင်တပ်ကြီးများဖြစ်သည်။ အကျဉ်းထောင်အတွင်းနှင့် အကျဉ်းထောင်ပြင်ပရှိ ထောင်ဝင်းအတွင်းတွင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သည်။ သာဓက။ ရေကန်ဘုတ်၊ မိလ္လာဘုတ်၊ စိုက်ပျိုးရေးဘုတ်စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ထောင်ဖွင့်

ထောင်ဖွင့်သည်ဆိုသည်မှာ နံနက် (၅)နာရီခွဲအချိန်တွင် မနေ့ညက အကျဉ်းထောင်တန်းပိတ်

ပြီး သော့ခတ်ထားသည့် အကျဉ်းသားဦးရေ စေ့မစေ့ရေတွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ညပိုင်းထောင်ဖောက် ထွက်ပြေးခြင်း ရှိ / မရှိကို စစ်ဆေးခြင်းဖြစ်သည်။

ထောင်ပိတ်

ညနေအချိန် လူပေါင်းရေတွက်ခြင်းသာဖြစ်သည်။ထောင်ဖွင့်တာဝန်ထက် ထောင်ပိတ်တာဝန်ကပိုမိုကြီးမားသည်။အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နံနက်ပိုင်းအကျဉ်းထောင်မှ လွတ်လူများ၊ အမှုစစ်ဆေးဆဲ ရုံးထွက်သော အကျဉ်းသားများ၊ မကျန်းမာ၍ ဆေးရုံပို့လိုက်သူ၊ ထောင်ပြောင်းအကျဉ်းသားများ စသည်တို့သည် အထွက်လက္ခဏာ အနုတ်လက္ခဏာဖြစ်သည်။ အပေါင်းလက္ခဏာ အဝင်ပိုင်းမှာ အချုပ်ထောင်ကျလူသစ်များရောက်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ထောင်ဖွင့်လူဦးရေ ကျား မစုစုပေါင်းနှင့် ထို နေ့ဝင်လာသမျှ လူဦးရေကိုပေါင်း ရသည့်ကိန်းဂဏန်းထဲမှ ထွက်သမျှ လူနုတ်၍ရသောရလဒ်သည် ထောင်ပိတ်လူဦးရေစုစုပေါင်းဖြစ်သည်။

တလာစီ

တလာစီဆိုသည်မှာ ဟိန္ဒူဘာသာစကားဖြစ်ပြီးရှာဖွေရေးဟုအဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။အကျဉ်းထောင်ဝန်ထမ်းများက အကျဉ်းထောင်အတွင်း ကန့်သတ်ထားသောပစ္စည်းများ ရှိ/ မရှိအဆောင်များအတွင်း ရှာဖွေခြင်းဖြစ်သည်။ သာဓက။ ။မီးခြစ်၊ပိုက်ဆံ၊လက်နက်၊ဆေးလိပ်စသောကန့်သတ်ပစ္စည်းများ ဖြစ်သည်။

“တစ်မနက်တော့ ထောင်မဖွင့်ခင် လက်ပါးတိုက်ကို ဝန်ထမ်း (၂၀)လောက်ရောက်လာပြီး တလာစီတယ်” (ဇော်သက်ထွေး၊ ၂၀၁၈၊ ၆၀။)

လမ်းကြောင်းကား

အမှုရင်ဆိုင်နေသော အချုပ်သားများသည် အချုပ်ရုံးရှိရာမှ ဗူးတံခါးသို့ဖြတ်၍ ရုံးချိန်းသွားကြမည့် မြို့နယ်အလိုက် တန်းစီစုဖွဲ့ကာ ရုံးထွက်လာခေါ်သော လမ်းကြောင်းကား (ရဲကား)ကို စောင့်ကြည့်ရသည်။ ရုံးချိန်းထွက် အချုပ်သားများထွက်လာသည်ကို လမ်းကြောင်းထွက်သည်ဟုခေါ်သည်။

ထိုဝေါဟာရများအပြင်အကျဉ်းထောင်အတွင်းစက်ချုပ်၊ လက်သမား၊ယက်ကန်းစသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပညာရပ်များကို သင်ကြားပေးသူများကို “နည်းပြဆရာ”ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ထောင်ဖွင့်ချိန်နေ့လယ် (၁၂:၀၀)မှ (၂:၀၀)အတွင်း ထောင်ပိုင်ကြီးမှစ၍ အုပ်ချုပ်သူများ ခဏတာအနားယူချိန်ကို“တန်းပိတ်ချိန်”ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အကျဉ်းသားများစားသောက်ရေးအတွက် ချက်ပြုတ်လုပ်ကိုင်သောနေရာကို “ဖိုကြီး” ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ အထက်ဖော်ပြပါဝေါဟာရများသည် အကျဉ်းဦးစီးဌာနရှိ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်ဆိုင်သော ဝေါဟာရများကို လေ့လာသုတေသနပြုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာရာတွင် မျက်မှောက် ခေတ်တွင် အသုံးပြု နေသောဝေါဟာရများကိုသာ လေ့လာထားခြင်းဖြစ်သည်။

၃.၂။ အကျဉ်းသားဆိုင်ရာဝေါဟာရများ

တန်းစီချုပ်

အကျဉ်းထောင်အတွင်းရှိ အဆောင်များကို အုပ်ချုပ်သည့်အဆောင်တာဝန်ခံအကျဉ်းသား အရာရှိကို တန်းစီချုပ်ဟုခေါ်သည်။ ရင်ဘတ်တွင်သုံးရစ်ရေးထိုးထားသည့် တန်းစီချုပ်ဖြစ်သော အကျဉ်းသားအရာရှိ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများမှာအကျဉ်း ထောင်ရှိအဆောင်များ၏ သာယာရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးများကို ကူညီဆောင်ရွက်ပေးရသည်။ အကျဉ်းထောင်အတွင်း အချုပ်ဆောင်တန်းစီချုပ်၊ ထောင်ကျဆောင် တန်းစီချုပ် စသည့်တို့ရှိကြသည်။

“ရင်ဘတ်တွင် သုံးရစ်ရေးထိုးထားပြီး တစ်ထောင်လုံးရဲ့အကြီးဆုံး အကျဉ်းသား အရာရှိဖြစ်သည်။” (ဇော်သက်ထွေး၊ ၂၀၁၇၊ ၁၁။)

တန်းစီး

အကျဉ်းထောင်အတွင်းရှိ အိပ်ဆောင်ကိုအုပ်ချုပ်ရသော အကျဉ်းသားအရာရှိကို တန်းစီးဟုခေါ်သည်။ ရင်ဘတ်တွင် နှစ်ရစ်ရေးထိုးထားပြီး အဆောင်အတွင်းရှိ သာရေး၊ နာရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးစသည်တို့ကို ကူညီအုပ်ချုပ်ပေးသော အကျဉ်းသားအရာရှိဖြစ်သည်။အိပ်ဆောင်တစ်ခုတွင် အခန်း (၆) ခန်းမှ (၁၄)ခန်းအထိပါဝင်သည်။ တန်းစီးကို (၁၂)မှတ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။

အခန်းလူကြီး

အကျဉ်းထောင်အတွင်းရှိ အဆောင်များတွင် အနည်းဆုံးအခန်း (၆)မှ (၁၄)ခန်းအထိပါဝင်သည်။ ထိုအခန်းတစ်ခန်းအတွင်းရှိအကျဉ်းသားများနှင့်ပတ်သက်သောသာရေးနာရေး၊အုပ်ချုပ်ရေးများကို ကူညီဆောင်ရွက်ပေးသော အကျဉ်းသားကို အခန်းလူကြီးဟုခေါ်သည်။ ရင်ဘတ်တွင် တစ်ရစ် ရေးထိုးထားသောသူ ဖြစ်သည်။

စည်းကမ်းထိန်း

အကျဉ်းထောင်အတွင်း အခန်းတစ်ခန်းရှိ အကျဉ်းသားများကို အုပ်ချုပ်သူတန်းစီးနှင့် ရာထူးတူသော အကျဉ်းသားအုပ်ချုပ်သူမှာ စည်းကမ်းထိန်းဖြစ်သည်။ အခန်းတစ်ခန်းတွင်စည်းကမ်းထိန်း (၄)ယောက်အထိ ထားရှိသည်။စည်းကမ်းထိန်း၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များမှာ အကျဉ်းသားများသည် အကျဉ်းထောင်မှချမှတ်ထားသော စည်းကမ်းများကို လိုက်နာမှုရှိမရှိ စစ်ဆေးရသောသူဖြစ်သည်။

ဗာရာ

ဗာရာဆိုသည်မှာ ဟိန္ဒူဘာသာစကားမှဆင်းသက်လာပြီးအကူအကျဉ်းသားဖြစ်သည်။တစ်နည်းအားဖြင့် (၈)မှတ်ဟုခေါ်သည်။အထူးသဖြင့် ညအချိန်အကျဉ်းသားများနေသော အခန်းတွင် အိပ်ဖန်စောင့်သောကင်းသမားဖြစ်သည်။အိပ်ခန်းတစ်ခန်းတွင် ဗာရာ (၅)ယောက်ထိရှိသည်။ ညအချိန် (၆:၀၀-၉:၀၀)၊ (၉:၀၀-၁၁:၀၀)၊ (၁၁:၀၀-၁:၀၀)၊ (၁:၀၀-၃:၀၀)၊(၃:၀၀-၅:၀၀) ဟုသတ်မှတ်သည်။ညဦးပိုင်းတွင် အချိန် (၂)နာရီသာတာဝန်သတ်မှတ်သည်။ ထို့ပြင် အုတ်ရိုးဗာရာ၊ ရေကန်ဗာရာ၊ မိလ္လာဗာရာ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိသည်။

ရဲဘက်ထွက်

အပြစ်ဒဏ် (၆)လအထက်မှ (၁၅)နှစ်အထိ ကျခံသူ အကျဉ်းသား၊ အကျဉ်းသူများကို ရဲဘက်စခန်းပို့သည်။ရဲဘက်စခန်းပို့သည့်အခါအသက်(၅၀)ကျော်သူ၊ ကျန်းမာရေးမကောင်းသူ၊ကိုယ်လက်အင်္ဂါချို့တဲ့သူနှင့် စိတ်မနှံ့သူများကိုပို့ဆောင်ခြင်းမရှိပေ။စိုက်ပျိုးရေးစခန်း၊ကျောက်ထုတ်ရေး စခန်းများသို့ သွားရောက်ရသည်ကို ရဲဘက်ထွက်သည်ဟုခေါ်သည်။

ပုံစံ

ပုံစံဆိုသည်မှာ ထောင်ဝေါဟာရဖြစ်သည်။ အချုပ်သားသစ် (သို့) ထောင်ကျသစ်များသည် ထောင်ထဲရောက်ရှိချိန်တွင် ထိုင်လျှင်သော်လည်းကောင်း၊ ထလျှင်သော်လည်းကောင်း ပုံစံဖြင့် ဆောင်ရွက်ရသည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း သွား၍မရဘဲ နှစ်ယောက်တွဲသွားရသည်။ ထိုင်လျှင် ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်၊ လက်နှစ်ဖက်ကိုယှက်၍ ခူးနှစ်ဖက်ပေါ်တွင် တင်ထားသည်။ ထောင်အရာရှိလာလျှင် ခေါင်းငုံ့ထား၍ မေးလျှင်ခေါင်းမော့ဖြေရသည်။ မတ်တတ်ရပ်လျှင်

ဘယ်ဘက်လက်ကို ဆီးခုံပေါ်တွင်တင်ပြီး ညာလက်ကို အပေါ်ကအုပ်ကာ လက်ချောင်းများ ဆုပ်ကာ ခေါင်းငုံ့နေရပြီး မေးမှ ခေါင်းမော့ဖြေ ကြရသည်။

“ထောင်ထဲတွင် ထိုင်လျှင်လည်း ‘ပုံစံ’၊ ထလျှင်လည်း ‘ပုံစံ’၊ သွားလျှင်လည်း ‘ပုံစံ’၊ တစ် ယောက်တည်းသွားလို့မရ၊ နှစ်ယောက်တွဲသွားရသည်။ ‘ပုံစံ’ထမင်း၊ ‘ပုံစံ’ဟင်း၊ ရေချိုး၊ မိုးချိုး၊ သေး ပေါက်ကအစ .. အားလုံးပုံစံ” (ရန်အောင်မောင်မောင်၊ ၂၀၀၄၊ ၄၇။)

နံပါတ်ကြီး

နံပါတ်ကြီးဆိုသည်မှာ အကျဉ်းသား၏ ကိုယ်ရေးရာဇဝင်ကတ်ပြားဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်လို History ticket ဟုခေါ်သည်။ ထိုနံပါတ်ကြီးထဲတွင် အကျဉ်းသား၏ ထောင်ဝင်အမှတ်အမည်၊ အဖအမည်၊ အသက်၊ နေရပ်လိပ်စာနှင့် အမှတ်အသား၊ အပြစ်ပေးလိုက်သောတရားရုံးနှင့် အမှုအမှတ်၊ ဖြစ်ခဲ့သည့်ပြစ်မှုနှင့် အပြစ်ပေးသောရက်စွဲ၊ ဆရာဝန်၏ကျန်းမာရေးမှတ်ချက်၊ ထောင်တွင်း ထပ်မံကျူးလွန်သည့် ပြစ်မှုနှင့် အပြစ်ပေးခံရပုံ ရရှိပြီးလျှော့ရက် စသည်တို့ပါဝင် သည်။

“နှစ်ကြီးအကျဉ်းသား၏ နံပါတ်ကြီးဆိုလျှင် အပေါ်က ကတ်ထူအဖုံးနှင့် နှစ်ကလေး အကျဉ်းသားအတွက်တော့ ကတ်ထူအဖုံးမပါဘဲ စာရွက်ထူထူနှစ်ရွက်မျှသာဖြစ်သည်။” (ရန်အောင် မောင်မောင်၊ ၂၀၀၄၊ ၂၉။)

“လမ်းခင်းကျောက်ပြားအရွယ်ခန့်ရှိသော စာအုပ်ထူကြီးကိုကိုင်ပြီးဝန်ထမ်းသုံးဦးသည် မျက်နှာစာအခန်းအတွင်းသို့ဝင်ရောက်လာကြလေသည်။ သည်နောက်မှာတော့စာအုပ် ကြီးကိုကြမ်းပြင်ပေါ်ချခင်းရင်း အမည်၊ အဘအမည် စသည်တို့ကို တစ်ခုပြီးတစ်ခု မေးမြန်းပြီး ရေးသွင်းနေကြသည်။” (ဇာဂနာ၊ ၂၀၁၂၊ ၃၉။)

ကွာ

ထောင်ကျရုံးတွင် အကျဉ်းသား၏ အပြစ်ပေးဝရမ်းနှင့် လျှော့ရက်ကတ်ပြား စသည်တို့ရှိနေ သေးသည်။ လျှော့ရက်ကတ်ပြားထဲတွင် အကျဉ်းသားရရှိထားသည့် သာမန်လျှော့ရက် (ကွာ) နှင့် Quartely Remission ဟုခေါ်သော အထူးလျှော့ရက်တို့ရှိသည်။ သာမန်အားဖြင့် အကျင့် စာရိတ္တနှင့် အလုပ်အကိုင်ကောင်းမွန်သည့်အတွက် တစ်လလျှင်(၄)ရက်လျှော့ပေးသည်။ အထူး လျှော့ရက်ဆိုသည်မှာ(၃)လလျှင် တစ်ကြိမ်ပေးသော လျှော့ရက်ဖြစ်သည်။ အထူးလျှော့ရက် သည် တစ်ဦးတစ်ယောက်သဘောဖြင့် ပေး၍မရဘဲ ဘုတ်အဖွဲ့ဖြင့်ပေးရသည်။အထူးလျှော့ရက် တွင်(၂၉)ရက်၊(၂၀)ရက်၊(၁၁)ရက်စသည်ဖြင့်အမျိုးမျိုးရှိသည်။ခြွင်းချက်အနေဖြင့်ထိုလျှော့ရက် များသည် အပြစ်ဒဏ် (၆)လနှင့် အထက်ကျခံရသူများအတွက်သာဖြစ်သည်။ ပြစ်ဒဏ် (၆)လ အောက်ကျခံရသူများမှာ လုံးဝခံစားခွင့်မရှိပေ။

ဆေးရုံစာ

အကျဉ်းထောင်အတွင်းရှိ ထောင်ဆေးရုံမှ အကျဉ်းသားများ၏ ကျန်းမာရေးလိုအပ်ချက်အရ ထောင်ဆရာဝန်၏ ကျန်းမာရေးမှတ်ချက်ဖြင့်ပေးသော ဖြည့်စွက်စာကို ဆေးရုံစာဟုခေါ်သည်။

“အင်းစိန်ထောင်မှာကတော့ ဆေးရုံစာသည် အဆင့်အမြင့်ဆုံး အစာပင်။မနက်ဆိုလျှင် ကြက်ဥ တစ်လုံး၊ ညနေ ကြက်စွပ်ပြုတ်တစ်ခွက်၊ အသားဟင်းတစ်ပုံစံ နှစ်ရက်တစ်ခါ ပေါင်မုန့်တစ်လုံး နွားနို့တစ်ပုလင်း ဖြစ်လေသည်။ (ဇာဂနာ၊ ၂၀၁၂၊ ၅၀။)

ဧည့်တွေ့

အမှုရင်ဆိုင်ဆဲအချုပ်သားများနှင့် ပြစ်ဒဏ်ကျအကျဉ်းသားများအား မိဘဆွေမျိုးသားချင်းများ က လာရောက်တွေ့ဆုံသည်ကိုဧည့်တွေ့လာသည်ဟုခေါ်သည်။လာရောက်တွေ့ဆုံသောသူများ

မှာ သန်းခေါင်စာရင်းတွင်ပါဝင်သော မိသားစုဝင်များသာ တွေ့ဆုံခွင့်ရရှိသည်။ တစ်ပတ်လျှင် တနင်္လာနေ့ မှ စနေနေ့အတွင်း လာရောက်တွေ့ဆုံနိုင်သည်။ နံနက် (၇:၀၀) မှ ညနေ (၂:၀၀) နာရီအတွင်း လာရောက်စာရင်းတင်သွင်းသူများသာ တွေ့ဆုံခွင့်ရရှိသည်။

ထောင်ဝင်စာ

အမှုရင်ဆိုင်ဆဲ အချုပ်သားများနှင့် ပြစ်ဒဏ်ကျအကျဉ်းသားများအား မိဘဆွေမျိုးများက အကျဉ်းထောင်အတွင်းစားသောက်ရန် အစားအသောက်များ၊တစ်ကိုယ်ရေသုံးပစ္စည်းများပေးပို့ခြင်းကိုခေါ်သည်။ထောင်ဝင်စာသည် တစ်ပတ်လျှင် တနင်္လာနေ့မှ စနေနေ့အတွင်းပေးပို့နိုင်ပြီး ကန့်သတ်ထားသောအစားအသောက် အသုံးအဆောင်များကို အရေအတွက် အကန့်အသတ် မရှိပေးပို့နိုင်ပါ။

ဥပဒေအလိုက် ခေါ်ဝေါ်သောဝေါဟာရများ

အကျဉ်းထောင်အတွင်း အကျဉ်းသားအချင်းချင်း ပြောဆိုရာတွင်လည်းကောင်း အခြားသူကို ပြောဆိုရာတွင် ပြစ်မှုပုဒ်မကိုသာပြောလေ့ရှိကြသည်။သာဓကအားဖြင့်-

မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူ မူးယစ် ၁၅ ဟု လည်းကောင်း၊လက်ဝယ်သုံးစွဲတွေ့ရှိသူကို မူးယစ် ၁၆ ဟု လည်းကောင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါးရောင်းဝယ်သူကို မူးယစ်၁၉ ဟုလည်းကောင်း၊ မူးယစ် အားပေး အားမြှောက်ပြုသူကို မူးယစ်၂၁ ဟုလည်းကောင်း ပြောဆိုလေ့ရှိသည်။ ထို့အတူ ညအချိန် လမ်းပေါ် တွင် မှောင်ရိပ်ခိုချောင်းမြောင်းနေ၍ ဖမ်းလာသူကို ၃၀(ဃ) ဟု မသုံးပဲ 30(D) ဟုလည်းကောင်း စွဲဆိုသော ပြစ်မှု ပုဒ်မ(သို့မဟုတ်) အပြစ်ကျခံရသော ပြစ်မှုပုဒ်မကိုသာ ပြောဆိုလေ့ရှိသည်။

“အင်းစိန်ထောင်ကို ရောက်လာကြတဲ့ အကျဉ်းသားအချုပ်သားတွေ မှတ်ပုံတင်တဲ့အခါ 30 D လို့ခေါ်တဲ့ လမ်းဘေးမှောင်ခိုရိပ်ခိုမှုနဲ့ဖမ်းလာတဲ့သူတွေ နောက် 151 လို့ခေါ်တဲ့ လမ်းပိတ်ဆို့ မှုနဲ့ ဖမ်းလာတဲ့သူတွေဆိုပြီး နေ့စဉ်ရှိပါတယ်” (ဇော်သက်ထွေး၊ ၂၀၁၈၊ ၅၁။)

ထိုဝေါဟာရများအပြင် အကျဉ်းထောင်အတွင်း၌ဖြစ်စေ အကျဉ်းထောင်ပြင်ပရှိ ထောင်ဝင်းအတွင်း ကူညီလုပ်ကိုင်ပေးသော အကျဉ်းသားများကို “ဘုတ်သား”ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဘုတ်သား(၅)ယောက်မှ (၁၂)ယောက်အထိ ပါဝင်သော ဘုတ်တစ်ဘုတ်ကို ကူညီကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်သူကို “ဘုတ်ကိုင်အကျဉ်းသား”ဟူ၍လည်းကောင်း၊အကျဉ်းထောင်အတွင်း ပြစ်ဒဏ်ကျအကျဉ်းသားက သူ၏လွတ်ရက်တွက်ချက်ခန့်မှန်းသည်ကို “ဘုတ်တိုက်” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အကျဉ်းသားများ ညနေစာစားသောက်ရန်အတွက် နေ့လယ်တွင်ချက်ပြုတ်သော အကျဉ်းသားကို “နေ့မီး”ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မနက်စာစားရန်အတွက်ညတွင် ချက်ပြုတ်သော အကျဉ်းသားကို ‘ညမီး’ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဖိုကြီးအတွင်းချက် ပြုတ်ရာတွင် ကူညီလုပ်ကိုင်ပေးသော အကျဉ်းသားများအား ‘ဖိုခေါင်း’၊ ‘ဖိုစာရေး’၊ ‘ဖိုစည်းကမ်းထိန်း’၊ ‘ဖိုသား’ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ထို့ပြင်အကျဉ်းသားနေ့တိုင်စားသောက်မှုနှင့်ဆိုင်သော ဝေါဟာရများအပြင် အကျဉ်းသားများအား နေ့လယ်စာညစာအပြင် နံနက်စာအဖြစ် ကျွေးမွေးသော ဆန်ပြုတ်ကို “ဂန်စီ”ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရဲဘက်အကျဉ်းသားများ၊ အိပ်ရာလိပ်၊ စောင်၊ စားစရာများကို စုစည်း ထားရှိသောနေရာကို “ကစ်ပုံ”ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ ဝေါဟာရများသည် အကျဉ်းဦးစီး ဌာနရှိ အကျဉ်းသား ဆိုင်ရာဝေါဟာရများကို လေ့လာ၍ သုတေသနပြုထားခြင်းဖြစ်သည်။

၄။ အကျဉ်းထောင်အတွင်း အသုံးပြုသောဗန်းစကားများ

ဗန်းစကားဆိုသည်မှာ လူငယ်တစ်စု (သို့) လူတစ်စုက အခြားအလွှာမတူသည့် လူငယ်တစ်စု (သို့မဟုတ်) အခြားလူတစ်စုကို ကွယ်ဝှက်၍ဖြစ်စေ၊ တင်စား၍ဖြစ်စေ၊ ခေတ်၏ လိုအပ်ချက် အရ အသစ်တီထွင်၍ဖြစ်စေ ပြောဆိုသောစကားများဖြစ်သည်။ စကားတူစုအတွင်းအလွှာစရိုက် တူသူ အချင်းချင်းသာသိစေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဖန်တီးပြောဆိုသော အရပ်သုံးစကားသာ ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဗန်းစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် စံဘာသာစကားရှိ အဓိပ္ပာယ် များနှင့်ဆန့်ကျင်ရပေမည်။

ဗန်းစကားဆိုသည်မှာ- “ဗန်းစကားဟူသည် ပြောဆိုရေးသားသလို အဓိပ္ပာယ်ကို တိုက်ရိုက် မထွက်ဘဲ သီးခြား အဓိပ္ပာယ်ထွက်လာသည့်စာ၊ စကားတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုစကား ကြားရသူအဖို့ အဓိပ္ပာယ်သည် ငုပ်နေတတ်သည်။ ဘာကိုဆိုလိုသည်ကို ရုတ်တရက် မသိနိုင်ဖြစ်ကြသည်။ အရပ်သုံးစကားဟုလည်းဆိုနိုင်သည်။” (လှသမိန်၊ ၂၀၀၅၊ ၂၀။) ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

“အသစ်အသစ်တိုးပွားလာသော စကားဝှက်များတွင် ဗန်းစကားများလည်းပါဝင်သည်။ ဗန်းစကားဆိုသည်မှာ ခေတ်ကာလအလျောက် ဝှက်၍ဖြစ်စေ၊ တင်စား၍ဖြစ်စေ အကြောင်းအရာခွဲ၍ဖြစ်စေ၊ အသစ်ဖြည့်သွင်း တီထွင်ပြောဆို သုံးနှုန်းသောစကားလုံး ဖြစ်ပါသည်။” (ခင်မင်မောင်(ခေဖြူ)၊ ၁၉၉၀၊ ၁၄၀။)

ဟူ၍လည်းကောင်း

“ဗန်းစကားသည် မူလကလူတစ်စု နောက်ပြောင်ပြောဆိုရာတွင် လိုက်သောစကား ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ယင်းလူစုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ခေတ်စားသွားကာ အချို့က အတုခိုးပြောဆိုလာ ကြသည်။ ကာလအတန်ကြာသွားသောအခါ ယင်းစကားလုံးကို အများက လက်ခံသုံးစွဲလာကြသည်။ အများလက်ခံသုံးစွဲခြင်းမပြုဘဲ ပျောက်ကွယ်သွား ရသည်လည်း ရှိသည်။ (တင်လှ၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၅၁။) ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “အချင်းချင်း နားလည်အောင် ပြောဆိုသုံးနှုန်းရာမှာ အသုံးကျယ်ပြန့်လာသည့် ပေါ်ပင် စကား” (မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၁၉၉၁၊ ၂၅၀။) ဟူ၍လည်းကောင်း ပညာရှင်များက ဖွင့်ဆို

ထားပါသည်။

အကျဉ်းထောင်အတွင်းရှိ ဘာသာစကားတူ လူတစ်စုဖြစ်သည့် အကျဉ်းသားအချင်းချင်း ပြောဆိုသောမျက်မှောက်ခေတ်ဗန်းစကားများကို တင်ပြပါမည်။

ချွတ်ခွာ

ချွတ်ခွာဆိုသည်မှာ အကျဉ်းထောင်သို့ အမှုအမျိုးမျိုးနှင့်ရောက်လာသော အကျဉ်းသားများထံမှ အဝတ်အထည်များ၊ အစားအသောက်များနှင့် အသုံးအဆောင်များကို အကျဉ်းသားအချင်းချင်း ဗိုလ်ကျ ရယူခြင်းဖြစ်သည်။

“လူမိုက်ကြီးတွေရဲ့အစဉ်အလာထုံးစံအတိုင်း ရိုးရိုးရာဇဝတ်မှုနဲ့ကျလာတဲ့ အကျဉ်းသား တွေ အပေါ်မှာတော့ ဗိုလ်ကျအနိုင်ကျင့် ချွတ်ခွာတာတွေရှိခဲ့ပါတယ်” (အောင်စိုး၊ အင်းစိန်၊ ၂၀၁၇၊ ၁၀။)

ရုပ်ရှင်ရိုက်

အမှန်တကယ်ဖြစ်နေသည် မဟုတ်ဘဲ ဟန်ဆောင်သောသဘောဖြင့် ပြုမူဆောင်ရွက်သည်ကို ရုပ်ရှင်ရိုက်သည်ဟု ပြောဆိုသည်။ သာဓကအားဖြင့် အမှန်တကယ် မဟုတ်ဘဲ ဟန်ဆောင်

နေမကောင်းဖြစ်ခြင်း၊ ဟန်ဆောင်ရန်ဖြစ်ခြင်းများကို ရုပ်ရှင်ရိုက်သည်ဟုခေါ်သည်။ ရုပ်ရှင် ရိုက်ရာတွင် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းသော်လည်းကောင်း၊ အုပ်စုလိုက်သော်လည်းကောင်းပါဝင် ကြသည်။

“သေဒဏ်တိုက်မှာရှိတဲ့ အကျဉ်းသားမြဂေါင် ရုတ်တရက်အောက်ပိုင်းသေသွားတဲ့ သတင်းဟာ ထောင်ဆေးရုံကိုအရေးပေါ်ရောက်ရှိလာပါတယ်။ ထောင်ထဲမှာရှိတဲ့အာဏာ ပိုင်တွေနဲ့အကျဉ်းသားအများစုက မြဂေါင်ဟာသေဒဏ်ပေးခံရမှာစိုးလို့ ထောင်အခေါ် ရုပ်ရှင်ရိုက်ပြလိုက်တယ်လို့ ထင်ကြပါတယ်” (ဇော်သက်ထွေး၊ ၂၀၁၇၊ ၁၆။)

ပတ်သက် (သို့မဟုတ်) အပိုင်သား

တစ်စုံတစ်ယောက်နှင့် ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှုရှိသော ဆွေမျိုးသားချင်းအသိမိတ်ဆွေ အကျဉ်း သားကို ပတ်သက်ဟုခေါ်သည်။ အကျဉ်းသားအချင်းချင်း ဆက်နွယ်သိကျွမ်းသောအကျဉ်းသား ကို ‘အပိုင်သား’ဟု သုံးလေ့ရှိကြောင်းကို

“ဗာယာ --- ဒါ ငါ့အပိုင်သားကွ၊ စမ်းချောင်းသားစကားကြောင့် ရေကန်ဗာယာ ကိုယ်ရှိန်တန့်သွားတယ်” (ဇော်သက်ထွေး၊ ၂၀၁၈၊ ၁၃၂။)

ဂိ

အကျဉ်းထောင်အတွင်း ကျန်းမာရေးမကောင်းသောအကျဉ်းသား၊ အကျဉ်းသူကို ဂိသည်ဟု ပြောဆိုကြသည်။

“ရေလည်းချိုးပြီးရော တစ်ကိုယ်လုံး ‘ဂိ’ပြီး ဝဲပေါက်နေတဲ့အလှကို စမ်းချောင်းသားက သူ့ အခန်းထဲခေါ်သွားတယ်” (ဇော်သက်ထွေး၊ ၂၀၁၈၊ ၁၃၃။)

ဘက်ဆုတ်

ဘက်ဆုတ်ဆိုသည်မှာ အမျိုးသားအကျဉ်းသားဖြစ်သော်လည်း မိန်းမစိတ်ဝင်နေသော သူ့ကို ထောင်ထဲတွင် ပြောသော ဗန်းစကားဖြစ်သည်။

“ထောင်စကားနဲ့ပြောရရင် ဆွိက ဘက်ဆုတ်နေတယ်” (ဇော်သက်ထွေး၊ ၂၀၁၈၊ ၁၂၄။)

ဂေးဆောင်

အကျဉ်းထောင်အတွင်းရှိ မိန်းမစိတ်ဝင်နေသောအမျိုးသားအကျဉ်းသားများကို “ဂေး”ဟုလည်း ကောင်း၊ မိန်းမရှာစိတ်ဝင်နေသော အကျဉ်းသားများ သီးသန့်ထားရှိသောအဆောင်ကို ‘ဂေးဆောင်’ ဟု ခေါ်သည်။

လက်ကောက်

ပြစ်ဒဏ်များကို မကြာခဏချိုးဖောက်တတ်သောအကျဉ်းသားကိုလည်းကောင်း၊ ထောင်တွင်း စည်းကမ်းများကို မလိုက်နာဘဲ မကြာခဏပြစ်မှုကျူးလွန်သူ အကျဉ်းသားကို လက်ကောက် ဟုခေါ်သည်။

နိုင်ငံတော်

အကျဉ်းထောင်အတွင်းက ပြစ်ဒဏ်ကျခံနေသော အကျဉ်းသား၊ အကျဉ်းသူများအား ပြစ်ဒဏ် ကာလမပြည့်မီ နိုင်ငံတော်သမ္မတမှ ပြစ်ဒဏ်လျော့ပေါ့ပေးခြင်း (သို့မဟုတ်) လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာ ပေးခြင်းကို နိုင်ငံတော်ဟုခေါ်သည်။

ထိုဗန်းစကားများအပြင် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ပြစ်ဒဏ်ကျခံရသောငွေကြေး ပြည့်စုံ သောအကျဉ်းသားကို “ရုပ်ပေါက်” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အကျဉ်းသားတစ်ဦး၏ နေထိုင် စားသောက်မှုကို ကူညီဆောင်ရွက်ပေးသော အောက်ခြေအကူအကျဉ်းသားကို “ဆိုက္ကား” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ယောက်ျားချင်း သံဝါသပြုမှုကို “အိုးစားဆွယ်” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အကျဉ်း ထောင်အတွင်းရှိ အိပ်ဆောင်အခန်းတစ်ခန်းမှ အကျဉ်းသားအခန်းလူကြီးကို အကြီးအကဲ ဟူသောသဘောဖြင့် “သူကြီး” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပြစ်ဒဏ်ကာလမပြည့်မီ နက်ဖြန်သဘက်ခါ လွတ် တော့မည်ဆိုပြီး ကြောင်တောင်တောင်ဖြစ်ခြင်းကို “လွတ်ကြောင်” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မိဘဆွေမျိုးများမှထောင်ဝင်စာမလာ၍ စားသောက်ရေးအခက်အခဲဖြစ်၍ ကြောင်တောင်တောင် ဖြစ်ခြင်းကို “ပုန်ကြောင်း” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သူ့လောက်ဘယ်သူမှ မတတ်ထင်ပြီး စကားလုံး တွေနှင့်လိုက်ပေါက်တတ်သူမျိုးကို “ဒိုင်ကြောင်” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အကျဉ်းအတွင်းရှိခြေလက် ထုံနာနေသော ကုထုနာ ရောဂါသည်များကို “လက်ပါး” ဟူ၍လည်းကောင်း ဗန်းစကားများ ပြောဆိုသုံးစွဲကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။ အထက်ပါလေ့လာတင်ပြချက်များသည် မျက်မှောက်ခေတ်ရှိ ဘာသာစကား တူလူတစ်စုအတွင်း ပြောဆိုသောဗန်းစကားများကို လေ့လာ တွေ့ရှိ နိုင်ပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် အကျဉ်းဦးစီးဌာနအတွင်းနေစဉ်ပြောဆိုသုံးစွဲ နေသော ဝေါဟာရများကို လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ် သည်။ ထိုသို့တင်ပြရာတွင် အကျဉ်းဦးစီးဌာန ဖြစ်ပေါ်လာပုံသမိုင်းနှင့် အင်းစိန်ဗဟို အကျဉ်း ထောင်၏တည်နေရာ၊ အကျယ်အဝန်းကို လေ့လာတင်ပြထားသည်။ ထို့နောက်လေ့လာခံ သီအိုရီအဖြစ် လူမှုဘာသာဗေဒ၏ သဘောသဘာဝကိုတင်ပြခဲ့သည်။ ဆက်လက်၍မျက်မှောက် ခေတ်အကျဉ်းဦးစီး ဆိုင်ရာဝေါဟာရများတွင် အုပ်ချုပ်သူဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ၊ အကျဉ်းသား ဆိုင်ရာဝေါဟာရများနှင့် အကျဉ်းထောင်အတွင်း အသုံးပြုသော ဗန်းစကားများကို သုတေသန ပြု တင်ပြထားပါသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများတွင်အုပ်ချုပ်သူများနှင့်အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာဝေါဟာရ များကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထို့အတူ အကျဉ်းသားဆိုင်ရာဝေါဟာရများကို လေ့လာ တင်ပြရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အကူအကျဉ်းသားများနှင့် အကျဉ်းသားများနှင့် သက်ဆိုင် သော ဝေါဟာရများကို သုတေသနပြု တင်ပြထားပါသည်။ အကျဉ်းထောင်အတွင်း အသုံးပြု သော ဗန်းစကားများကိုတင်ပြရာတွင် အကျဉ်းသားများပြောဆိုသောဗန်းစကားများကို ယေဘု ယျာသဘောဖြင့် လေ့လာတင်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင်ဘာသာတူစုအတွင်း ရှိ လူမှုအခြေအနေအရပ်ရပ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘာသာစကား အသွင်ကွဲတစ်ခု ၏ ဘာသာစကား အဆောက်အအုံကို လည်းကောင်း၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအဆောက်အအုံကို လည်း ကောင်း သိမြင်ခွင့်ရမည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။ ဘာသာစကားသည် ပြောင်းလဲတတ်သော သဘောရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ အကျဉ်းဦးစီးဆိုင်ရာဝေါဟာရများကို လေ့လာရာတွင် ခေတ် ကာလအလိုက် ဝေါဟာရပြောင်းလဲပုံနှင့် ဗန်းစကားပြောင်းလဲလာပုံများကို လည်းကောင်း၊ ပြစ်မှုအလိုက် လူတစ်စုအတွင်းသုံးသော ဗန်းစကားများကိုလည်းကောင်း၊ အကျဉ်းဦးစီးဌာန နှင့် ဆက်စပ်နေသော စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးနှင့် အသက်မွေးမှုအတတ်သင်စခန်းများ ကျောက် ထုတ်လုပ်ရေးစခန်းများတွင် သုံးသောဝေါဟာရများကို ဆက်လက်သုတေသနပြုရန် လိုအပ် ကြောင်း သုံးသပ်မိပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် မျက်မှောက်ခေတ်အကျဉ်းဦးစီးဆိုင်ရာဝေါဟာရများကို လူမှုဘာသာဗေဒ ရှုထောင့်မှလေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ဤစာတမ်းသည်အကျဉ်းဦးစီး ဌာနအတွင်းရှိ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာဝေါဟာရများ၊ အကျဉ်းသားဆိုင်ရာဝေါဟာရများနှင့် ဗန်း စကားများကို လေ့လာတင်ပြထားခြင်းဖြင့်ဘာသာစကားလေ့လာမှုအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ လူမှုဘာသာဗေဒ လေ့လာမှုအတွက်သော်လည်းကောင်း အုတ်တစ်ချပ် သဲတစ်ပွင့်မျှ အကျိုးပြု လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ခင်မင်။မောင် (ခနုဖြူ) ။ (၁၉၉၀) ။ *မြန်မာစကား မြန်မာစာရုပ်ပုံလွှာ*၊ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်။

စိုးနိုင်၊ ဒေါက်တာ ။ (၂၀၀၅) ။ *လူမှုဘာသာဗေဒဟူသည် သုတေသနစာတမ်း*၊ ရန်ကုန်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။

ဇာဂနာ ။ (၂၀၁၂) ။ *ပထမ*၊ ရန်ကုန်၊ ပန်းဝေဝေစာပေ။

ဇော်သက်ထွေး ။ (၂၀၁၇) ။ *အင်းစိန်ထောင်အတွင်းမှဂန္ထဝင်လူမိုက်ကြီးများ*၊ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

ဇော်သက်ထွေး ။ (၂၀၁၈) ။ *သူတို့ပြောသောထောင်အတွင်းမှ ပရလောက သားများ*၊ ရန်ကုန်၊ House of MEDIA & ENTERTAINMENT

တင်လှ၊ ဦး ။ (၁၉၉၆) ။ *ဘာသာနှင့်စာပေ*၊ ရန်ကုန်၊ စာပေလောကပုံနှိပ် တိုက်။

မြန်မာစာအဖွဲ့ ။ (၁၉၉၁) ။ *မြန်မာအဘိဓာန်*၊ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီး ဌာန။

ရန်အောင်မောင်မောင် ။ (၂၀၀၄) ။ *ထောင်တစ်သက် အတွေ့အကြုံ*၊ (ဒုတိယအကြိမ်)၊ ရန်ကုန်၊ ပုဂံစာအုပ်တိုက်။

လှသမိန် ။ (၂၀၀၅) ။ *မြန်မာဘန်းစကားအဓိပ္ပာယ်နှင့်သုံးနည်း*၊ (ဒုတိယအကြိမ်)၊ ရန်ကုန်၊ ပတ္တမြားငမောက် စာပေ။

အောင်စိုး (အင်းစိန်) ။ (၂၀၁၉) ။ *အုတ်ရိုးအတွင်း သံဆူးကြိုးဝင်းမှ လူဆိုးများ*၊ (၁၇)ကြိမ်မြောက်၊ရန်ကုန်၊အောင်နန်းသစ်ပုံနှိပ် တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ ။ (၂၀၀၃) ။ *လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်*၊ ရန်ကုန်၊ပညာတန် ဆောင် ပုံနှိပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ ။ (၂၀၀၅) ။ *လူမှုဘာသာဗေဒသဘောတရား*၊ ရန်ကုန်၊ ပညာ တန်ဆောင် ပုံနှိပ်တိုက် /